

DIAGNOZA  
PROBLEMÓW  
SPOŁECZNYCH  
GMINY  
BOLESŁAWIEC

---

Spis treści

1.	WPROWADZENIE.....	2
1.1	Cele i ogólne założenia badania .....	2
1.2	Problematyka badania .....	4
2.	METODOLOGIA BADANIA .....	5
2.1	Uzasadnienie i wybór techniki badawczej.....	5
2.2	Dobór próby .....	6
2.3	Narzędzia badawcze .....	7
3.	BADANIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW NA TERENIE GMINY BOLESŁAWIEC .....	8
3.1	Struktura badanej próby .....	8
3.2	Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców .....	10
3.3	Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców .....	16
3.4	Problem przemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców .....	19
4.	BADANIE DZIECI I MŁODZIEŻY NA TERENIE GMINY BOLESŁAWIEC.....	28
4.1	Struktura badanej próby .....	28
4.2	Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży.....	29
4.3	Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży .....	38
4.4	Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży.....	48
5.	BADANIE SPRZEDAWCÓW NA TERENIE GMINY BOLESŁAWIEC.....	55
5.1	Struktura badanej grupy .....	55
5.2	Problem uzależnień w Gminie Bolesławiec z perspektywy sprzedawców alkoholu.....	56
6.	WNIOSKI I REKOMENDACJE .....	62

# 1. WPROWADZENIE

---

## 1.1 Cele i ogólne założenia badania

Gwałtowne przemiany technologiczne, ekonomiczne oraz społeczno-kulturowe, jakie dokonały się w XX wieku doprowadziły do przeobrażeń niemal w każdej dziedzinie życia społecznego przyczyniając się do powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny: w definicji R. Marisa to: „ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”<sup>1</sup>. Według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru<sup>2</sup>. W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- ✓ problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- ✓ wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- ✓ jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia,
- ✓ można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, niktynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów. Priorytetem w polityce społecznej staje się zatem przeciwdziałanie tego typu zagrożeniom oraz podjęcie działań prowadzących do ograniczenia izolacji społecznej oraz zwiększenie integracji społecznej grup i osób zagrożonych występowaniem wyżej wymienionych problemów.

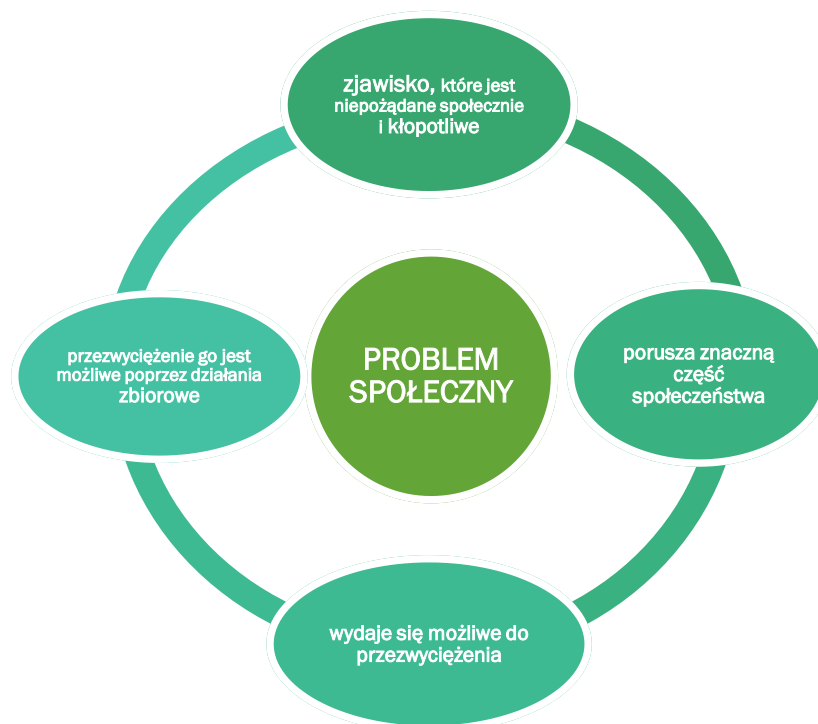
---

<sup>1</sup> K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

<sup>2</sup> K. Frysztacki, Problemy społeczne, [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Badanie to ma na celu przede wszystkim zdiagnozowanie stanu społeczeństwa oraz wskazanie przyczyn obecnej sytuacji. Diagnoza społeczna bezpośrednio lub pośrednio odnosi się do stanu i sposobu zaspokajania potrzeb społecznych. Jej specyfiką jest fakt, iż koncentruje się ona na zidentyfikowaniu i opisanu takich zjawisk, które ograniczają zaspokojenie potrzeb społecznych lub stwarzają zagrożenie takiego ograniczenia. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców. Niniejsza diagnoza społeczna realizowana na zlecenie Gminy Bolesławiec ma na celu ukazanie skali problemów społecznych na terenie gminy. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- ✓ zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- ✓ określenie skali oraz zakresu problemów uzależnień,
- ✓ zidentyfikowania skutków występujących problemów,
- ✓ pokazanie rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków,
- ✓ zidentyfikowania problemów uzależnień wśród różnych grup (dzieci, młodzieży, dorosłych mieszkańców),



## 1.2 Problematyka badania

Zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania następujących problemów:

- ✓ **Problemu alkoholowego (alkoholizmu)** – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”<sup>3</sup>. Problem alkoholowy jest jednym z najpoważniejszych i najpowszechniejszych problemów społeczeństwa polskiego, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w niniejszej diagnozie.
- ✓ **Problemu narkotykowego (narkomania i dopalacze)** – według ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii<sup>4</sup>, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala problemu wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej.
- ✓ **Problemu nikotynowego (nikotynizmu)** – który jest nałogiem wywołanym przez dwa podstawowe, wzajemnie oddziałujące na siebie uzależnienia: farmakologiczne uzależnienie od nikotyny (związane z koniecznością utrzymania odpowiednich jej stężeń w surowicy krwi) oraz uzależnienie behawioralne (złożone, zależące od czynników psychologicznych, środowiskowych, kulturowych i społecznych). Zespół uzależnienia jest zaburzeniem zdrowotnym i charakteryzują go specyficzne objawy, które zostały opisane w Klasyfikacji Chorób Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10, gdzie wyodrębniono kategorię F-17: Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane paleniem tytoniu<sup>5</sup>. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia oraz dostępności nikotyny dla dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców.
- ✓ **Problemu przemocy** - ten rodzaj przemocy często określany jest także mianem, „przemocy w rodzinie”. W polskim porządku prawnym charakterystykę i definicję

<sup>3</sup> T. Pilch, Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, str. 92.

<sup>4</sup> Ustawa z dnia 29. Lipca 2005r „O przeciwdziałaniu narkomanii”, (Dz.U. 2018 poz. 1030).

<sup>5</sup> Źródło: <http://morawica.com.pl/nikotyina> (dostęp 03.12.2020).

zjawiska przemocy w rodzinie zawiera Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. „O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”<sup>6</sup>. Wskazano w niej, iż za „przemoc w rodzinie” uważa się jednorazowe lub powtarzające się wielokrotnie „umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste” członków danej rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących ze sprawcą tego rodzaju zachowań. Podobną charakterystykę tego zjawiska zawarto w Kodeksie Karnym (art. 207 K.K.), w którym istnieje pojęcie „znęcania się” fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub „inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny”<sup>7</sup>. Charakterystyczną cechą przemocy w rodzinie jest wykorzystanie przez sprawców tego rodzaju zachowań, posiadanej siły i dominacji nad innymi członkami rodziny, w celu podporządkowania ich i zmuszenia do określonych zachowań. Z tego powodu osobami doświadczającymi przemocy są najczęściej osoby, które w strukturze danej rodziny są zależne od swych opiekunów lub bliskich.

## 2. METODOLOGIA BADANIA

---

### 2.1 Uzasadnienie i wybór techniki badawczej

Istotą badania, było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego oraz zjawiska przemocy. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie trzech komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców oraz uczniów szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie Gminy Bolesławiec. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

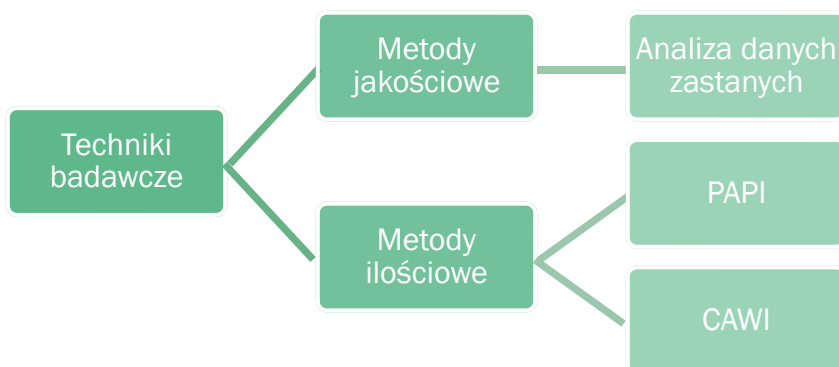
W badaniach zastosowano triangulację technik badawczych. Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskiwaniu informacji z różnych środowisk. Diagnozę problemów społecznych na terenie Gminy Bolesławiec rozpoczęto od przeprowadzenia badań wśród uczniów klas podstawowych ze szkół w Gminie Bolesławiec

---

<sup>6</sup> Ustawa z dnia 29. Lipca 2005r „O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”, (Dz.U. 2015 poz. 1390).

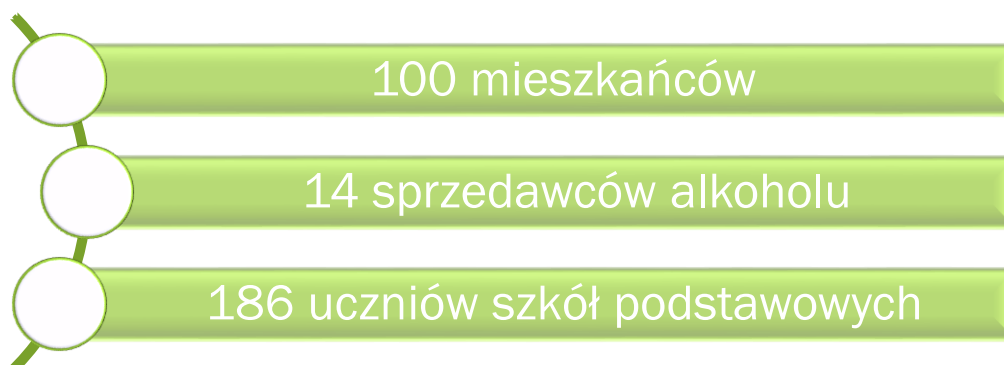
<sup>7</sup>J. Polanowski, Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne „Parpamedia”, Warszawa 1999, s. 21.

oraz dorosłych mieszkańców. Zostały one wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą metody PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety. W ten sposób przebadano dorosłych mieszkańców. W przypadku uczniów zastosowano badanie ankietowe za pomocą ankiety internetowej (CAWI). Przed przystąpieniem do ankietowania dzieci i młodzieży szkolnej, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówek szkolnych na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko wystąpienia braków danych.



## 2.2 Dobór próby

Badania zostały przeprowadzone w miesiącach wrzesień – grudzień 2020 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 300 osób (100 mieszkańców, 186 uczniów szkół podstawowych oraz 14 sprzedawców alkoholu). Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. Poniższy wykres przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.



### 2.3 Narzędzia badawcze

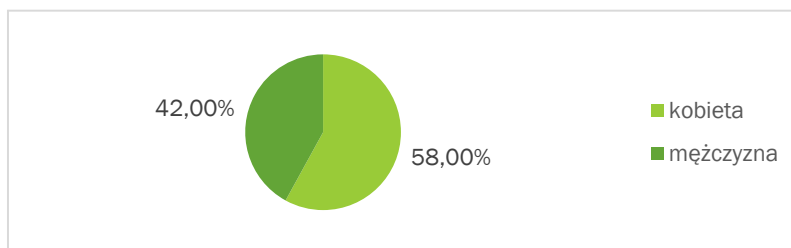
Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Ankieta wypełniana była samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostali poinformowani o pełnej anonimowości, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania kwestionariusza. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. **Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).**



### 3. BADANIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW NA TERENIE GMINY BOLESŁAWIEC

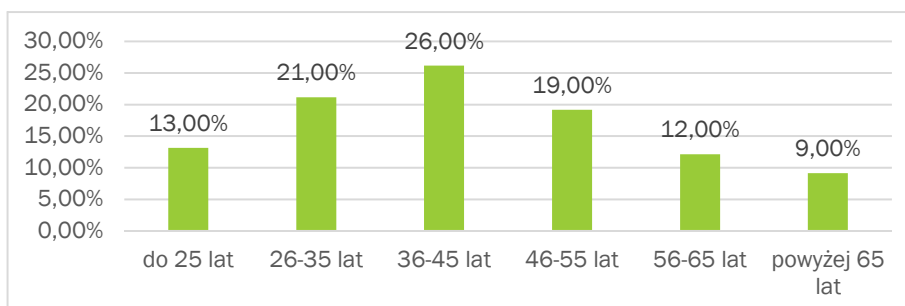
#### 3.1 Struktura badanej próby

W badaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Bolesławiec wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców. 58,00% badanej próby stanowiły kobiety, zaś 42,00% mężczyźni.



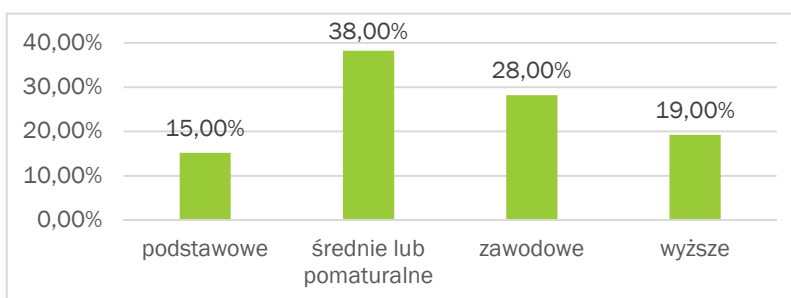
Wykres 1 Płeć.

Największą część badanej próby stanowiły osoby w wieku 36-45 lat (26,00%) oraz 26-35 lat (21,00%). 19,00% badanej grupy stanowiły osoby w wieku 46-55 lat oraz w wieku do 25 lat (13,00%). Ankietowani w wieku od 56 do 65 lat stanowili 12,00% ogółu respondentów, a powyżej 65 lat – 9,00%.



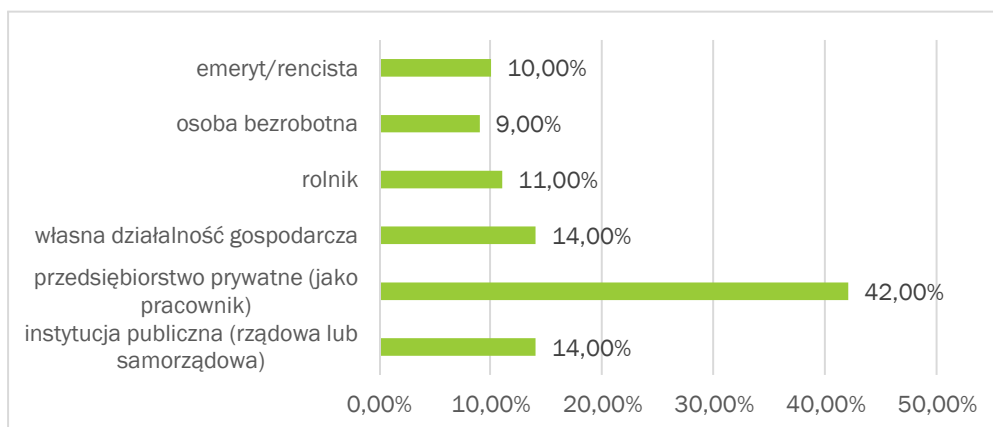
Wykres 2 Wiek.

38,00% ankietowanych posiada wykształcenie średnie lub pomaturalne, 28,00% osób wykształcenie zawodowe, natomiast 19,00% mieszkańców twierdzi, że ma wykształcenie wyższe. Kolejne 15,00% ma wykształcenie podstawowe.



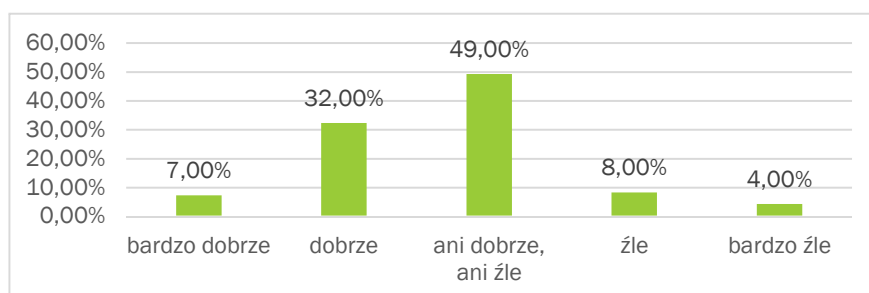
Wykres 3 Wykształcenie.

42,00% ankietowanych pracuje w przedsiębiorstwach prywatnych jako pracownicy. Po 14,00% osób pracuje w instytucjach publicznych lub prowadzi własną działalność gospodarczą. Dodatkowo 11,00% to rolnicy, 10,00% to emeryci bądź renciści a 9,00% to osoby bezrobotne.



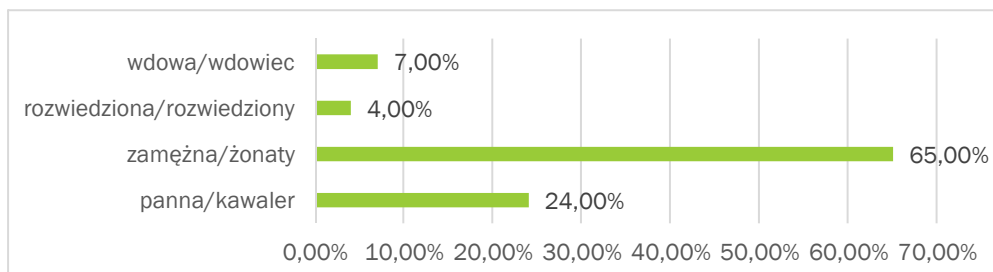
Wykres 4 Miejsce zatrudnienia.

32,00% respondentów oceniło pozytywnie swoją sytuację materialną, natomiast 49,00% wskazało odpowiedź „ani dobrze, ani źle”, z kolei 7,00% ankietowanych udzieliło odpowiedzi: „bardzo dobrze”. Swoją sytuację jako złą deklaruje 8,00% oraz bardzo złą – 4,00%.



Wykres 5 Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

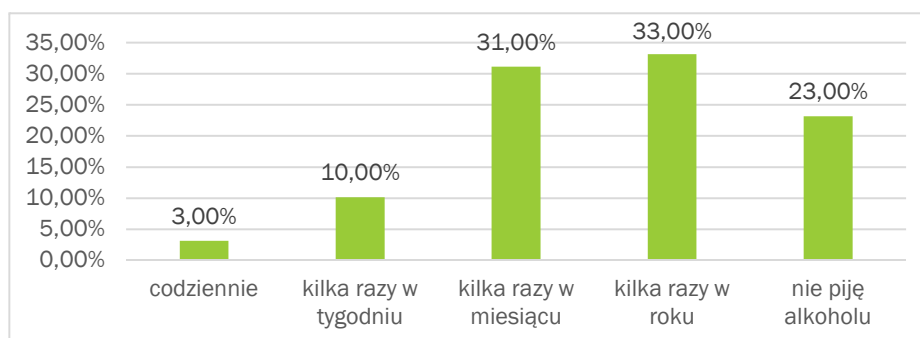
Większość badanych to osoby zamężne/żonate (65,00%). Osoby stanu wolnego stanowiły 24,00% badanej społeczności, kolejne 4,00% to osoby rozwiedzione, a 7,00% to wdowcy/wdowy.



Wykres 6 Stan cywilny.

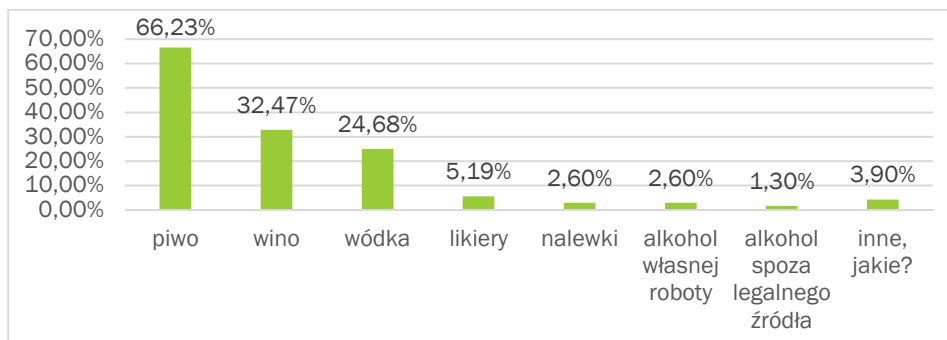
### 3.2 Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Pierwszym diagnozowanym problemem społecznym w Gminie Bolesławiec, był problem alkoholowy oraz nikotynowy. Czasy współczesne charakteryzuje niespotykana we wcześniejszych dziejach człowieka dynamika występująca we wszystkich obszarach działalności człowieka. Przemianom ulega styl życia, jego standardy, moda. Czas przeznaczony na realizację zawodową zaczyna się zwiększać, kosztem czasu przeznaczanego dotychczas na wypoczynek i relacje z bliskimi. Poszukiwanie sposobów redukcji doświadczanych napięć stanowi zachowanie pożądane przez niemal każdą jednostkę. Dla jednych doskonałym sposobem będzie aktywny wypoczynek, natomiast inni z kolei będą próbować odmiennych sposobów, pozwalających na doświadczanie błyskawicznych stanów relaksacji, dowartościowania, niekiedy zapomnienia. Do środków pozwalających na osiągnięcie tychże stanów należy m.in.: alkohol. W niniejszym podrozdziale przedstawiono tę kwestię z punktu widzenia mieszkańców, a także podjęto próbę oszacowania skali zjawiska oraz sprawdzenia wiedzy ankietowanych dotyczącej zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu. Na początek, ankietowanych poproszono o wskazanie, jak często piją alkohol. 3,00% respondentów przyznało, że spożywa alkohol codziennie. Kilka razy w tygodniu (10,00%), kilka razy miesiącu 31,00% a 33,00% osób kilka razy w roku spożywa alkohol. Należy zwrócić uwagę, iż 23,00% osób przyznało, że nie pije w ogóle alkoholu. Ukazuje to, iż problem alkoholowy w gminie istnieje lecz w małym stopniu.



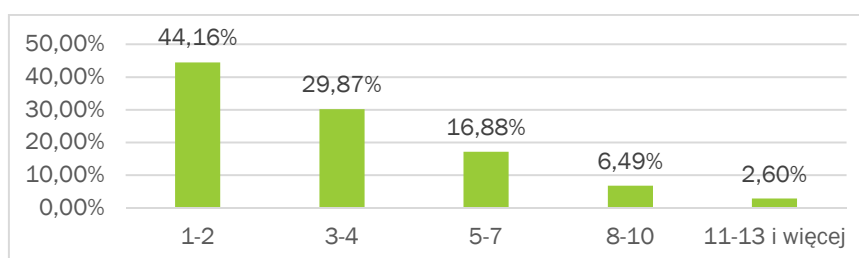
Wykres 7 Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Ankietowani, którzy przyznali, iż spożywają alkohol, najczęściej sięgają po: piwo (66,23%), wino (32,47%), wódkę (24,68%), likiery (5,19%), alkohol własnej roboty, a także nalewki (po 2,60%) oraz alkohol spoza legalnego źródła (1,30%). Dodatkowo na pytanie „inne, jakie?” (3,90%), mieszkańcy odpowiadali: wódki smakowe bądź koktajle.



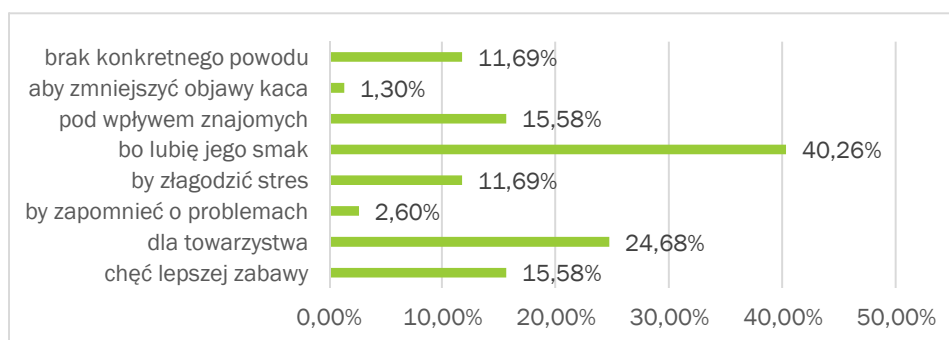
Wykres 8 Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?

Dodatkowo 44,16% ankietowanych wybrało odpowiedź, iż spożywa od 1 do 2 porcji alkoholu jednorazowo. 29,87% respondentów przyznało, iż wypija od 3 do 4 porcji alkoholu w ciągu dnia, w którym go spożywa, następnie od 5 do 7 porcji alkoholu wypija 16,88% osób. Jedynie 6,49% osób spożywa od 8 do 10 porcji alkoholu. Pozostali (2,60%) pije od 11-13 dawek i więcej.



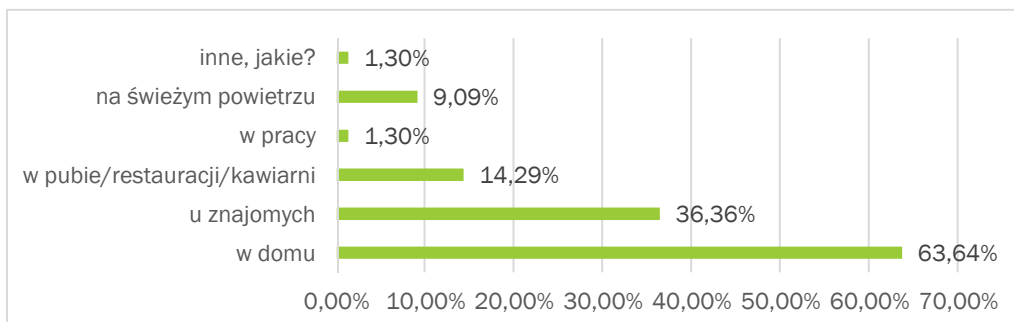
Wykres 9 Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

Mieszkańcy sięgają po alkohol najczęściej, bo lubią jego smak (40,26%), dla towarzystwa (24,68%), dla lepszej zabawy i dla towarzystwa (po 15,58%). Następnie dla lepszej zabawy oraz pod wpływem znajomych (po 15,58%), by złagodzić stres, a także z braku konkretnego powodu (po 11,69%).



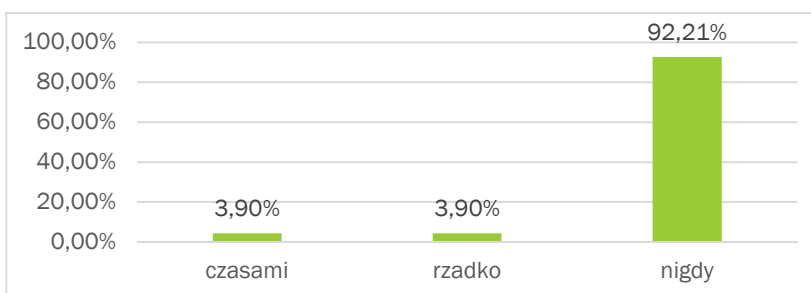
Wykres 10 Z jakich powodów sięga Pan/i po alkohol?

Dodatkowo, można zauważyć, że dorośli mieszkańcy najczęściej spożywają alkohol w domu (63,64%), u znajomych (36,36%), w pubie/restauracji/kawiarni (14,29%) a także na świeżym powietrzu (9,09%). Ankietowani na pytanie „inne, jakie?” (1,30%) nie podali konkretnej odpowiedzi.



Wykres 11 Gdzie najczęściej spożywa Pan/i alkohol?

Co więcej, po 3,90% respondentów przyznało, iż czasami bądź rzadko wykonuje swoje obowiązki zawodowe pod wpływem alkoholu a 92,21% ankietowanych nigdy nie wykonywało swoich obowiązków zawodowych pod wpływem alkoholu.



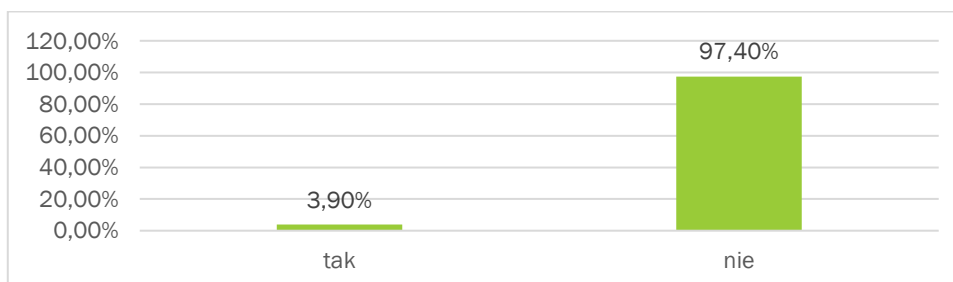
Wykres 12 Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Problem jazdy pod wpływem alkoholu to kolejna analizowana kwestia. 7,79% ankietowanych przyznało, iż raz zdarzyło im się kierować pojazdem po spożyciu alkoholu, a pozostałe 90,91% osób ankietowanych stwierdziło, że nigdy nie byli w sytuacji prowadzenia samochodu pod wpływem alkoholu.



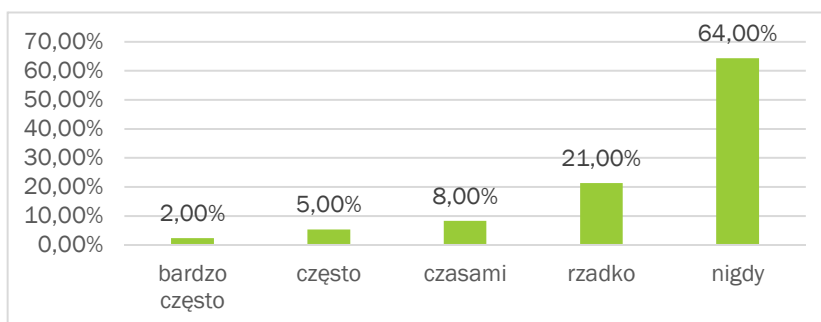
Wykres 13 Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

Ponadto 97,40% respondentów nigdy nie miało do czynienia z Policją podczas zatrzymania za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu.



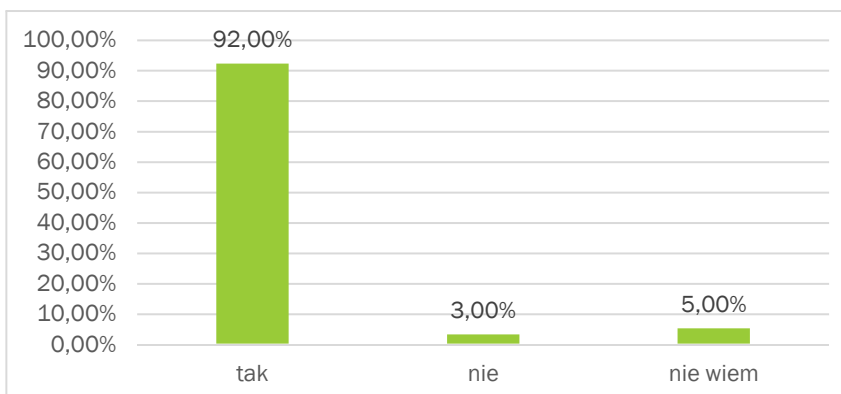
Wykres 14 Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?

Respondenci nie tylko sami wsiadają za kierownicę pod wpływem alkoholu, ale również niektórym osobom zdarzyło się być świadkami takiej sytuacji. 8,00% osób widziało czasami sytuacje, w których ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu. 21,00% respondentów przyznało, że widuje takie sytuacje, ale rzadko, natomiast 64,00% ankietowanych nigdy nie widziało takiej sytuacji.



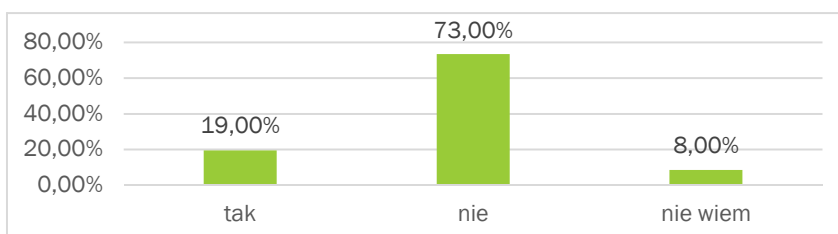
Wykres 15 Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

Dobłą wiadomością jest fakt, iż 92,00% mieszkańców wie, że picie alkoholu przez kobiety w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka, natomiast 5,00% ankietowanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. Dodatkowo 3,00% ankietowanych uważa, że picie alkoholu w ciąży nie ma wpływu na rozwój dziecka.



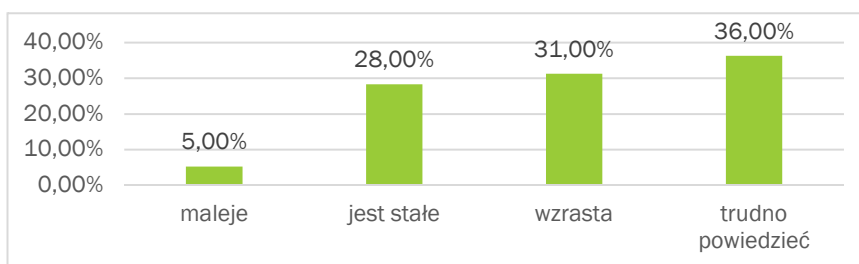
Wykres 16 Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

Mieszkańcy zapytani o to, czy widują kobiety w ciąży, które spożywają alkohol na terenie Gminy Bolesławiec stwierdzili w większości (73,00%), że takie sytuacje się nie zdarzają. 19,00% osób ankietowanych twierdzi, że widywało kobiety w ciąży, w takich sytuacjach. Pozostałe 8,00% nie jest w stanie udzielić odpowiedzi na pytanie, ponieważ nie ma wiedzy na ten temat.



Wykres 17 Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?

Jeśli chodzi o skalę spożycia alkoholu w Gminie Bolesławiec, to 31,00% mieszkańców przyznało, iż na przestrzeni ostatnich lat, spożycie alkoholu w ich opinii wzrasta. 28,00% ankietowanych stwierdziło, że spożycie alkoholu ich zdaniem jest stałe, zaś 5,00%, że maleje. 36,00% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.



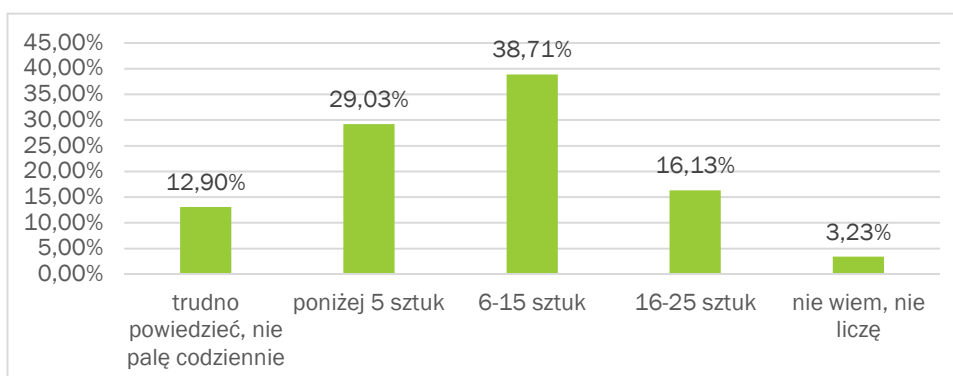
Wykres 18 Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości?

Następnie mieszkańcy zostali zapytani jak często palą papierosy. 27,00% ankietowanych pali codziennie, natomiast 69,00% nigdy nie paliło. Dodatkowo 3,00% osób pali kilka razy w roku oraz 1,00% pali kilka razy w miesiącu.



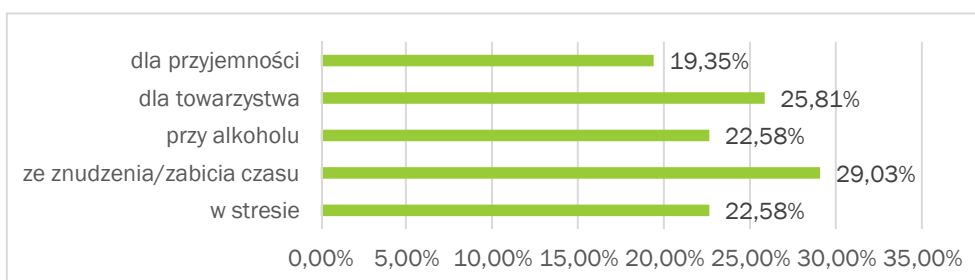
Wykres 19 Jak często pali Pan/i papierosy?

Mieszkańcy zapytani o to, ile sztuk papierosów palą dziennie, odpowiadali w większości od 6 do 15 sztuk (38,71%). Kolejno poniżej 5 sztuk (29,03%), od 16 do 25 sztuk (16,13%) oraz ankietowanym trudno powiedzieć, ponieważ nie palą codziennie (12,90%).



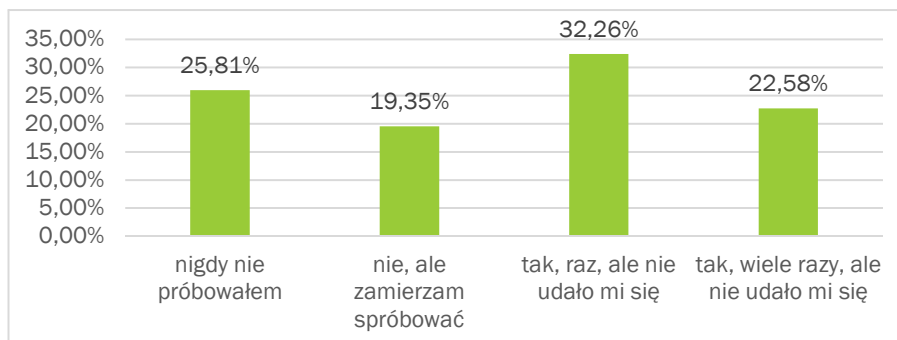
Wykres 20 Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

Kolejno respondenci zostali zapytani kiedy najczęściej sięgają po papierosa. Najczęściej mieszkańcy odpowiadali, że dla zabicia czasu (29,03%) oraz dla towarzystwa (25,81%). Dodatkowo mieszkańcy palą w stresie, a także przy alkoholu po 22,58%.



Wykres 21 Kiedy najczęściej sięga Pan/i po papierosa?

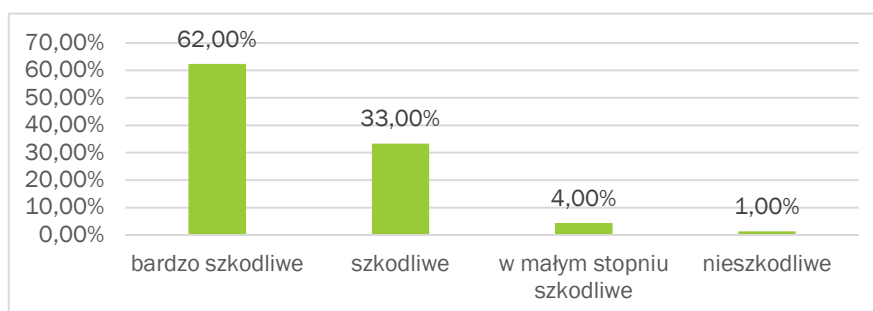
Dodatkowo mieszkańcy na pytanie, czy próbowali rzucić palenie odpowiadali w większości, że próbowali raz, ale bez skutku (32,26%) bądź nigdy nie próbowali (25,81%). Pozostali ankietowani (19,35%) zamierzają spróbować, a 22,58% próbowało wiele razy rzucić nałóg, ale bez powodzenia.



Wykres 22 Czy próbował Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?



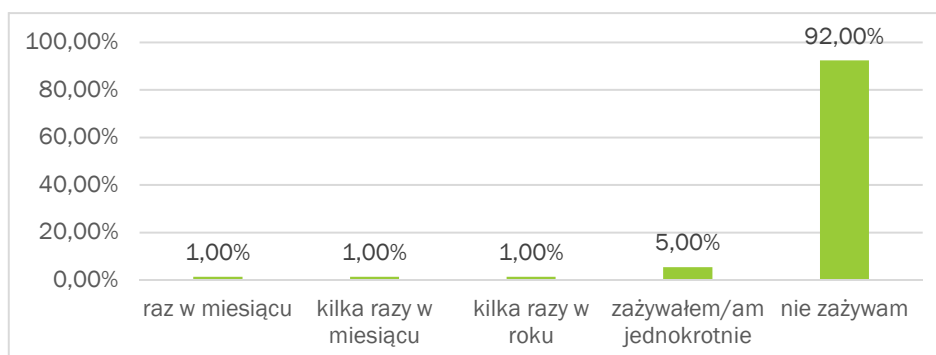
Mieszkańcy zapytani jak oceniają szkodliwość palenia papierosów, odpowiedzieli w większości, że nałóg ten jest bardzo szkodliwy (62,00%) lub szkodliwy (33,00%). Dodatkowo 4,00% uważa, iż jest w małym stopniu szkodliwe a 1,00% że nie szkodliwe.



Wykres 23 Jak ocenia Pan/i szkodliwość palenia papierosów dla zdrowia?

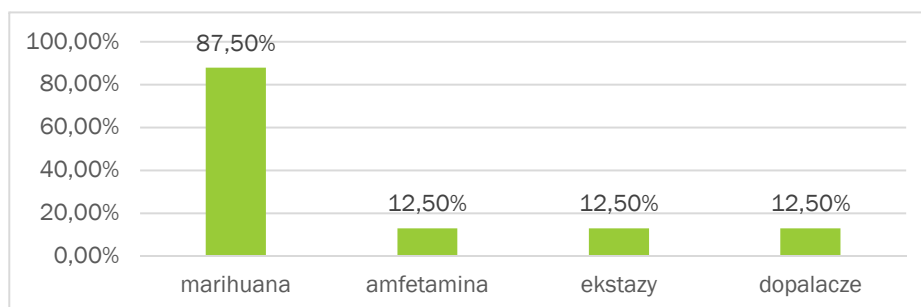
### 3.3 Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Wszystkie narkotyki powodują uzależnienie, którego objawem jest domaganie się organizmu ich zażycia. Na początku drogi, narkotyki zażywane są w celu spowodowania przyjemnych doznań, z czasem osoby uzależnione zrobią wszystko, by zażyć narkotyk w celu uniknięcia niemiłego, często bolesnego ich braku w organizmie (jest to zależność psychiczna). Dodatkowo, w miarę upływu czasu pojawia się zależność fizyczna charakteryzująca się złym samopoczuciem na skutek zażywania narkotyku, bez którego nie można już normalnie funkcjonować. Mówimy wówczas o głodzie narkotycznym objawiającym się silnym skurczem mięśni, bólem brzucha, często całego ciała. Problem narkotykowy to kolejna kwestia poruszana w niniejszej diagnozie. Celem tego działu było oszacowanie skali zjawiska zażywania substancji psychoaktywnych w Gminie Bolesławiec oraz sprawdzenie stanu wiedzy dorosłej społeczności dotyczącej powyższego problemu. Jak wynika z zebranych danych, 92,00% osób nie zażywa żadnych środków psychoaktywnych. Natomiast pozostali przyznali, że zażywają/zażywali narkotyki: jednokrotnie (5,00%) oraz kilka razy w roku, raz w miesiącu bądź kilka razy w miesiącu (po 1,00%).



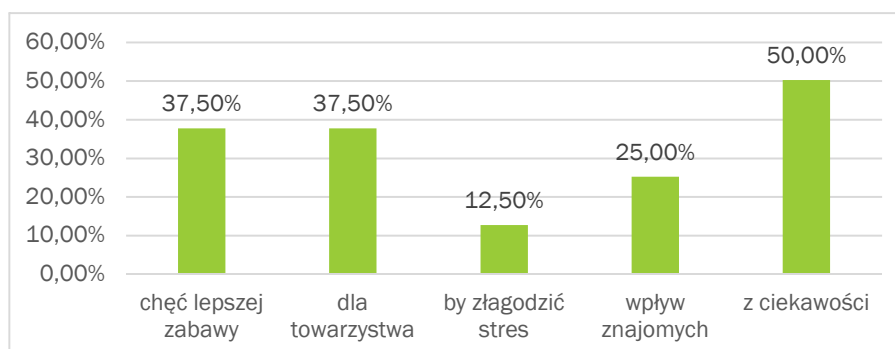
Wykres 24 Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

Mieszkańcy, którzy przyznali, że kiedykolwiek zażywali narkotyki, używali następujących substancji: marihuana (87,50%) oraz kolejno po 12,50%: amfetamina, ekstazy i dopalacze.



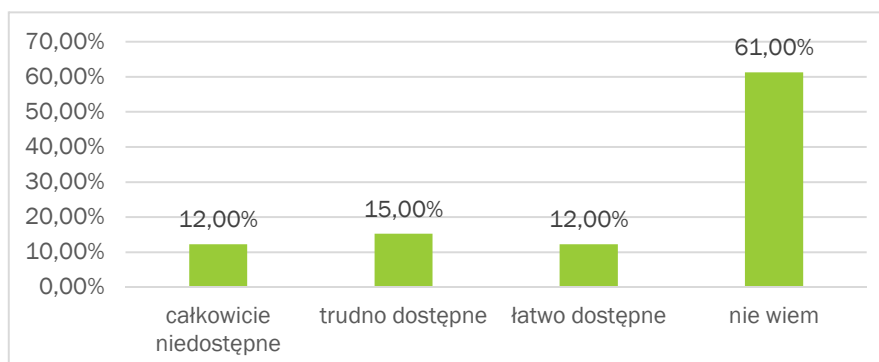
Wykres 25 Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?

Mieszkańców, którzy wskazali, że zażywali kiedykolwiek narkotyki zapytano również z jakich powodów sięgali po substancje psychoaktywne. 50,00% ankietowanych mieszkańców Gminy Bolesławiec wskazało, że z ciekawości, a po 37,50% dla towarzystwa i dla lepszej zabawy. Następnie 25,00% ankietowanych wybrało odpowiedź: pod wpływem znajomych a 12,50% by złagodzić stres.



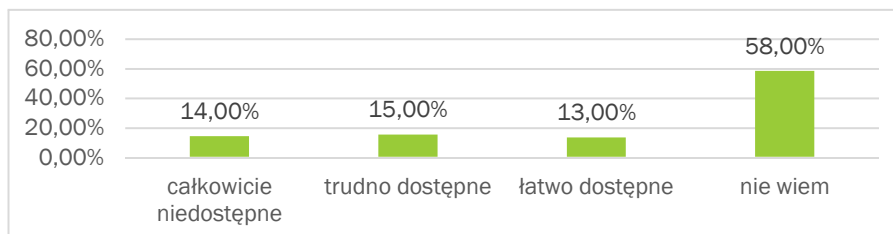
Wykres 26 Z jakich powodów sięgnął/ęła Pan/i po wyżej wymienione substancje psychoaktywne?

Analizując dostępność narkotyków w Gminie Bolesławiec można zauważyć, iż większość mieszkańców nie ma wiedzy na temat dostępności tych substancji (61,00%), natomiast 12,00% osób uważa, że są łatwo dostępne. Kolejno, 15,00% ankietowanych odpowiedziało, że narkotyki są trudno dostępne, zaś 12,00% osób twierdzi, że substancje psychoaktywne są całkowicie niedostępne.



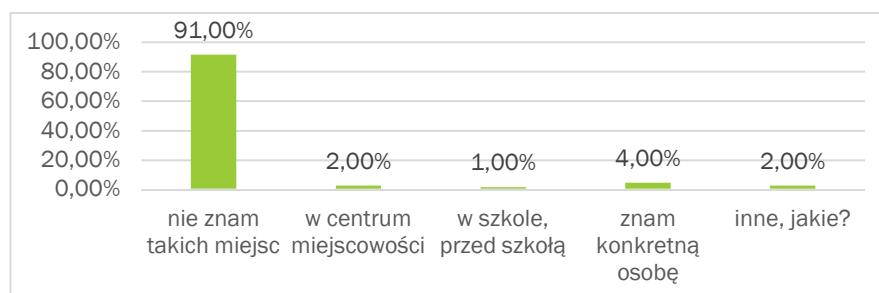
Wykres 27 Jak ocenia Pan/ i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?

Podobnie wygląda dostępność dopalaczy z punktu widzenia mieszkańców. Większość osób nie ma wiedzy na temat możliwości pozyskania dopalaczy na terenie ich miejscowości (58,00%). Środki te są łatwo dostępne dla 13,00% mieszkańców oraz trudno dostępne dla 15,00% mieszkańców i całkowicie niedostępne dla kolejnych 14,00% ankietowanych.



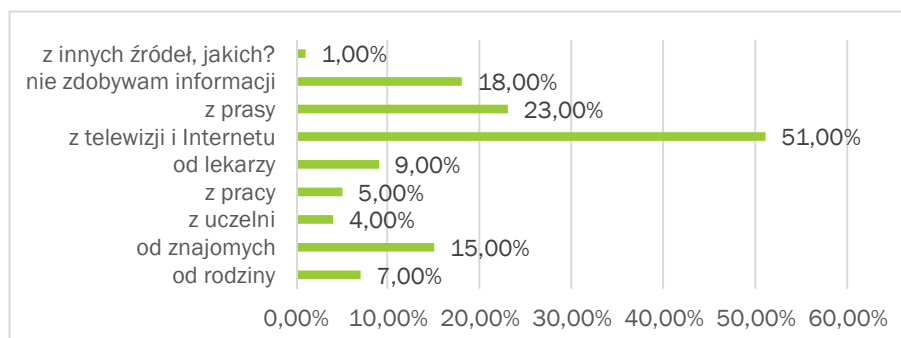
Wykres 28 Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?

Zdecydowana większość respondentów również nie zna miejsc, gdzie można kupić substancje psychoaktywne (91,00%). Kolejno ankietowani zaznaczali odpowiedzi m.in.: „znam konkretną osobę” (4,00%) oraz „w centrum miejscowości” i „inne, jakie?” (po 2,00%). Niestety, respondenci na pytanie „inne, jakie?” nie podali konkretnej odpowiedzi.



Wykres 29 Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości, gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze?

Następnie, ankietowani zostali zapytani, skąd czerpią wiedzę dotyczącą konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych. Najwięcej mieszkańców stwierdziło, że czerpie wiedzę między innymi z telewizji i Internetu (51,00%) lub z prasy (23,00%). Pozostali uzyskują takie informacje m.in.: od znajomych (15,00%), od lekarzy (9,00%), a także nie zdobywają informacji na ten temat (18,00%). Ankietowani w pytaniu: „z innych źródeł, jakich?” (1,00%) nie podali konkretnej odpowiedzi.

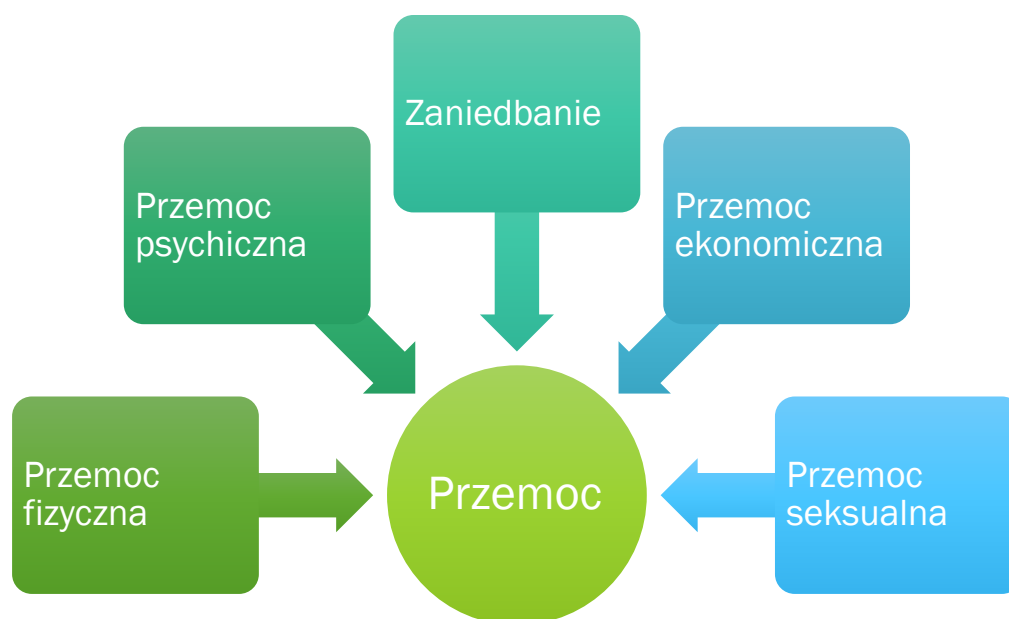


Wykres 30 Skąd czerpie Pan/i informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych?

### 3.4 Problem przemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Przemoc to jeden z problemów społecznych, który coraz bardziej staje się widoczny w polskiej rzeczywistości społecznej. Nie jest to nowy problem, jednak jego eskalacja zatacza coraz szersze kręgi w świecie współczesnym, przyjmując nowe formy i powodując coraz szersze, tragiczne skutki. Przemoc – to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw drugiej osobie. Narusza prawa i dobra osobiste, powoduje cierpienie i szkody. Przemoc jest działaniem intencjonalnym i zamierzonym, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Zawsze powoduje ona jakieś szkody. Przemoc to nie to samo co agresja. To co je odróżnia, to przewaga sił jednej ze stron. W przypadku agresji zachowana jest równowaga sił pomiędzy stronami. Przemoc to nie tylko bicie, czy też siniaki na ciele. Może ona przyjmować różne formy:

- **Przemoc fizyczna** – celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub też groźba uszkodzenia ciała. Może ona przybierać postać m.in. popychania, szarpania, bicia. Jest to niezwykle niebezpieczna forma przemocy, gdyż najczęściej zostawia ona ślady w postaci obrażeń, które mogą doprowadzić nawet do śmierci ofiary.
- **Przemoc psychiczna** – naruszanie godności osobistej. To m.in. powtarzające się poniżanie, ośmieszanie, manipulowanie, brak wsparcia, uwagi, wymagania i oczekiwania, którym nie można sprostać, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi. Jedną z form przemocy psychicznej jest nadopiekuńczość, przejawiająca się w dążeniu do ograniczenia samodzielności poszczególnych członków rodziny w różnych obszarach życia społecznego.
- **Zaniedbanie** – przyjmuje postać ciągłego niezaspokojenia podstawowych potrzeb biologicznych oraz psychicznych członków rodziny przez sprawujących nad nimi opiekę bliskich. Ten rodzaj przemocy może mieć formę niedożywiania dzieci, niewłaściwej opieki nad osobami starszymi, a także lekceważenia emocjonalnego, psychicznego oraz nieokazywaniem uczuć.
- **Przemoc ekonomiczna** – odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych lub odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwiania bądź ograniczania podjęcia pracy zarobkowej, ale to również niszczenie przedmiotów.
- **Przemoc seksualna** – zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych wbrew woli osoby doznającej przemocy. To m.in. zmuszanie do oglądania filmów pornograficznych, dotykanie wbrew woli w miejscach intymnych, zmuszanie do prostytucji, zachowań seksualnych z udziałem osób trzecich.



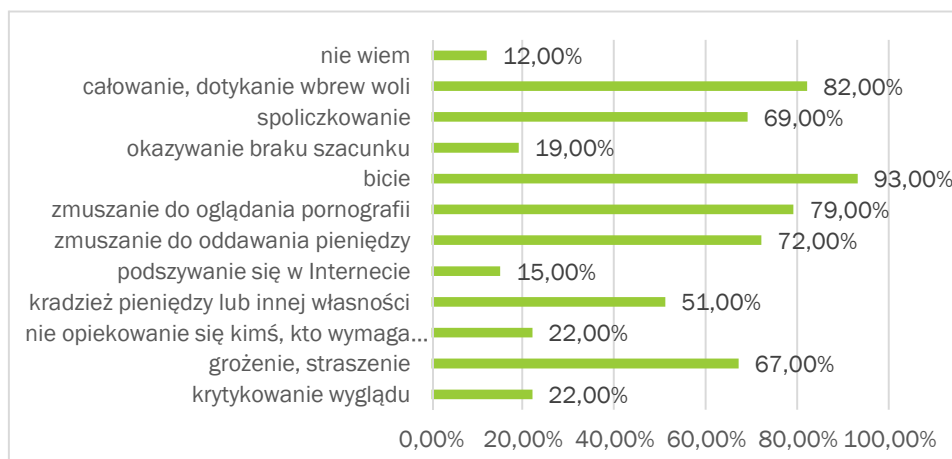
Rysunek 1 Rodzaje przemocy.

Analizując czynniki powodujące zachowania przemocowe, należy wziąć pod uwagę przede wszystkim trzy główne kategorie<sup>8</sup>:

- **czynniki biologiczne** – to między innymi: wysoki poziom, testosteronu, zaburzenia hormonalne, zaburzenia w ośrodkowym układzie nerwowym, zaburzenia chromosomowe,
- **czynniki psychologiczne** – negatywne doświadczenia z okresu dzieciństwa, cechy osobowości agresywno – impulsywnej, stres, nieudane relacje partnerskie i rodzinne, uzależnienia, niedojrzałość, patologia postaw rodzicielskich,
- **czynniki kulturowe** – np. kultura patriarcalna, nowe media (telewizja, gry, Internet).

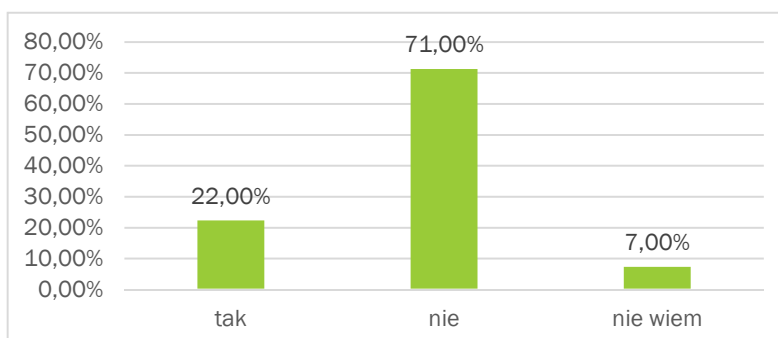
<sup>8</sup> Lew-Starowicz, „Przemoc seksualna”, Agencja Wydawnicza Jacka Santorskiego.

Powyższy problem przemocy to kolejne zagadnienie poruszane w raporcie z diagnozy społecznej Gminy Bolesławiec. Niniejszy rozdział ma na celu, nie tylko oszacowanie liczby rodzin zagrożonych przemocą domową, ale także sprawdzenie, czy mieszkańcy wiedzą, czym jest przemoc i jakie zachowania klasyfikuje się jako zachowania przemocowe. Ankietowani mieli za zadanie wskazać zachowania, które ich zdaniem można uznać za akty przemocy. Respondenci najczęściej wskazywali m.in. na: bicie (93,00%), całowanie, dotykanie wbrew woli (82,00%) oraz zmuszanie do oglądania pornografii (79,00%).



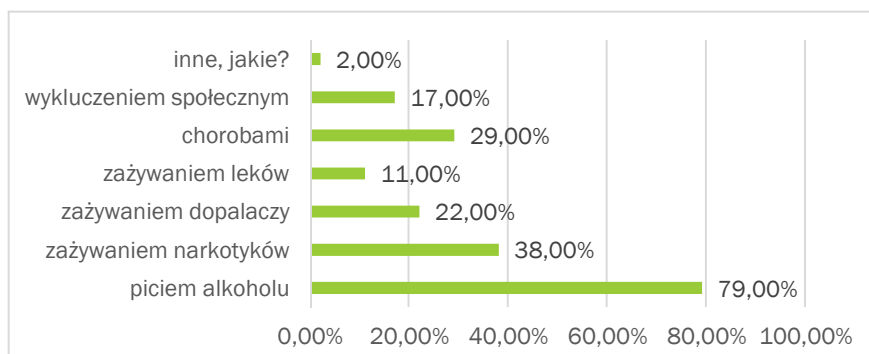
Wykres 31 Które z wymienionych poniżej sytuacji są Pani/Pana zdaniem aktem przemocy?

22,00% ankietowanych przyznało, że zna osoby, które doznają przemocy w domu. Natomiast 71,00% osób ankietowanych nie zna osób, które doświadczają przemocy. Pozostałe 7,00% respondentów nie ma informacji na ten temat. Dane te również pokazują, iż zjawisko przemocy domowej jest obecne w otoczeniu ankietowanych.



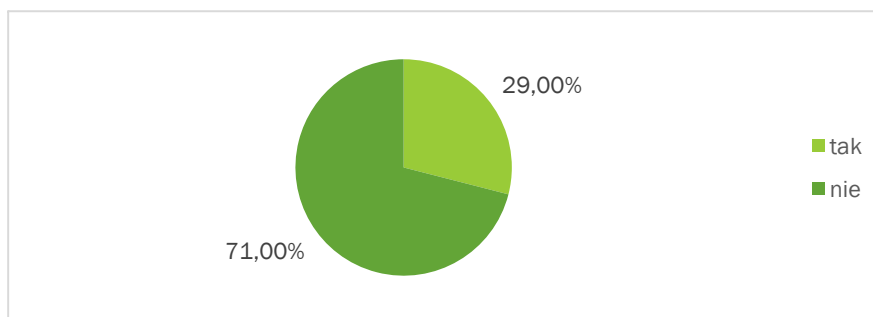
Wykres 32 Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Zdaniem mieszkańców, bezpośrednią przyczyną występowania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Bolesławiec jest picie alkoholu (79,00%), zażywanie narkotyków (38,00%) i choroby (29,00%).



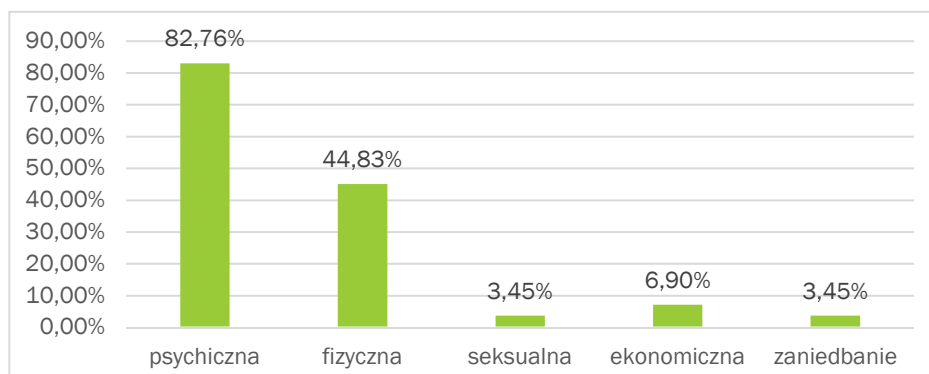
Wykres 33 Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z ?

Dodatkowo 29,00% ankietowanych mieszkańców przyznało, iż było kiedykolwiek osobą doświadczającą przemocy.



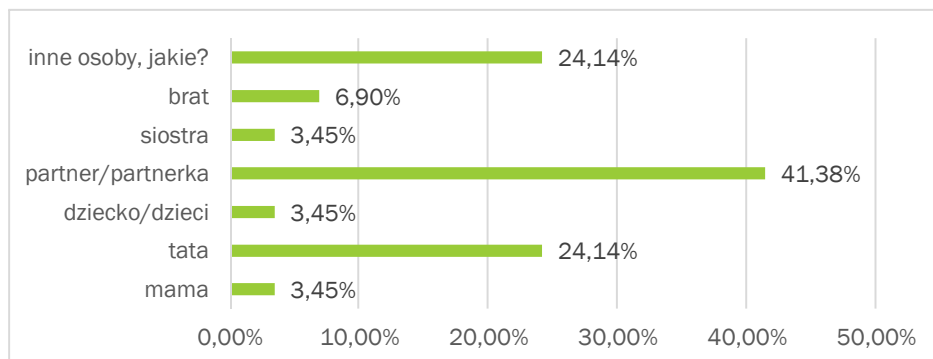
Wykres 34 Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Osoby doświadczające przemocy najczęściej zaznaczały, iż były ofiarami przemocy psychicznej (82,76%), fizycznej (44,83%), przemocy ekonomicznej (6,90%), a także zaniedbania i przemocy seksualnej (po 3,45%).



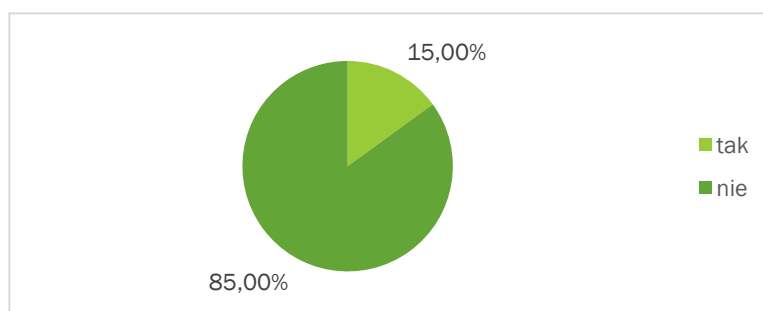
Wykres 35 Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Osobami stosującymi przemoc wobec ankietowanych, jak przyznają respondenci, był najczęściej partner/partnerka (41,38%) oraz tata i inne osoby (po 21,14%), Mieszkańcy przy odpowiedzi „inne, jakie?” wskazywali na: kolegów, wujka, rodzinę męża, a także chłopaka siostry.



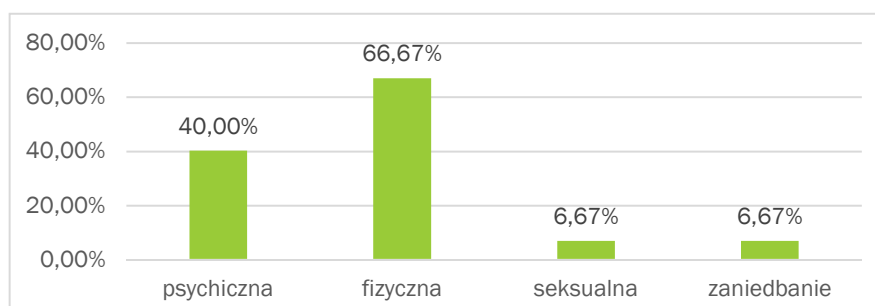
Wykres 36 Kto stosował wobec Pana/i przemoc? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Pocieszający jest fakt, że zdecydowana większość respondentów odpowiedziała, iż nie zdarzyło im się stosować przemocy wobec drugiej osoby, odpowiedziało tak 85,00% badanej próby. Jednak 15,00% osobom taka sytuacja się zdarzyła.



Wykres 37 Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

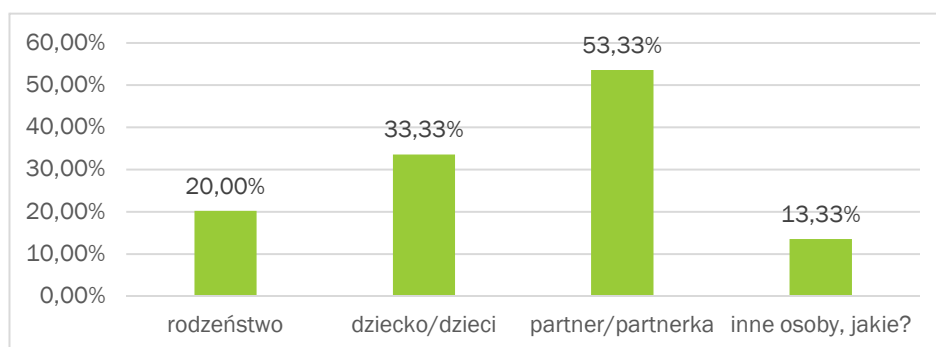
Osoby, które zaznaczyły, że stosowały przemoc wobec drugiej osoby odpowiedziały, iż najczęściej była to przemoc fizyczna (66,67%), przemoc psychiczna (40,00%) oraz zaniedbanie i przemoc seksualna po 6,67%.



Wykres 38 Jakiego rodzaju zastosował Pan/i przemoc? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

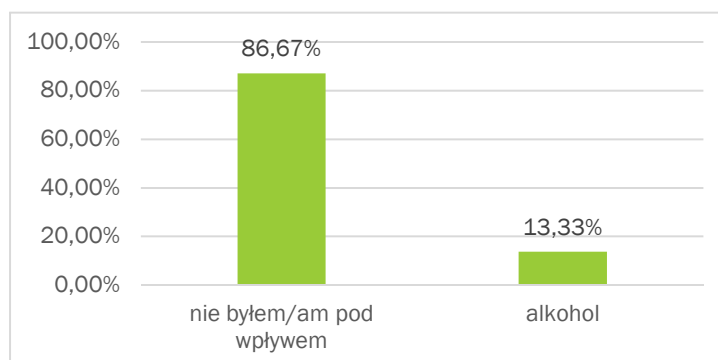


Ankietowani, którzy przyznali, że stosowali przemoc stosowali ją najczęściej wobec: partnera/partnerki (53,33%), dziecka/dzieci (33,33%). Dodatkowo rodzeństwo (20,00%) i 13,33% respondentów odpowiedziało, że były to inne osoby wymieniając: „obcy ludzie”.



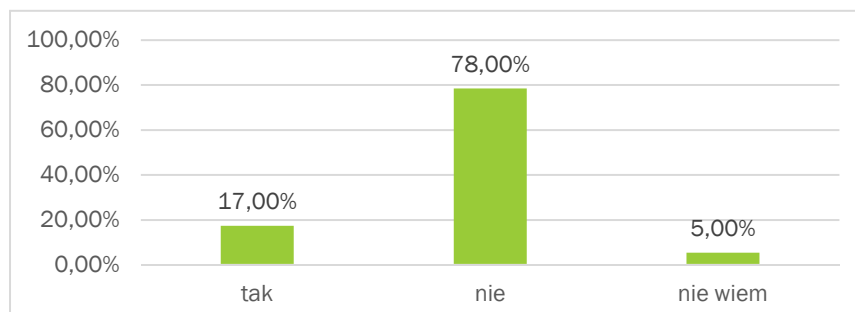
Wykres 39 W stosunku do kogo zastosowałeś zachowanie przemocowe?

Ankietowani odpowiadali również, że gdy dokonywali aktu przemocy na drugiej osobie nie byli pod wpływem żadnych substancji odurzających (86,67%), a 13,33% osób była pod wpływem alkoholu.



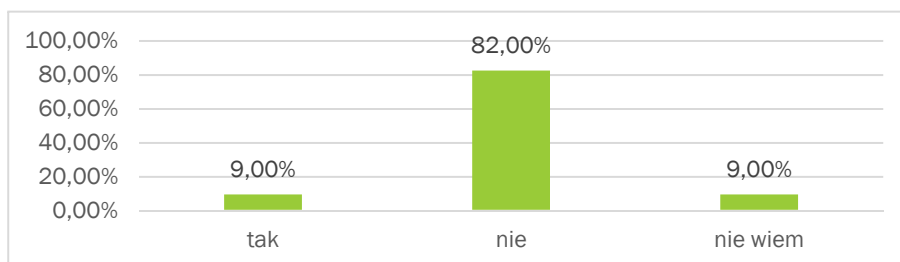
Wykres 40 Stosując przemoc był/a Pan/i pod wpływem wymienionych środków psychoaktywnych?

Co ciekawe, jeżeli chodzi o stosowanie przemocy to 78,00% ankietowanych uważa, że nie istnieją okoliczności, które mogłyby usprawiedliwić tego typu zachowania. 17,00% ankietowanych twierdzi odwrotnie, a 5,00% nie ma wiedzy na ten temat.



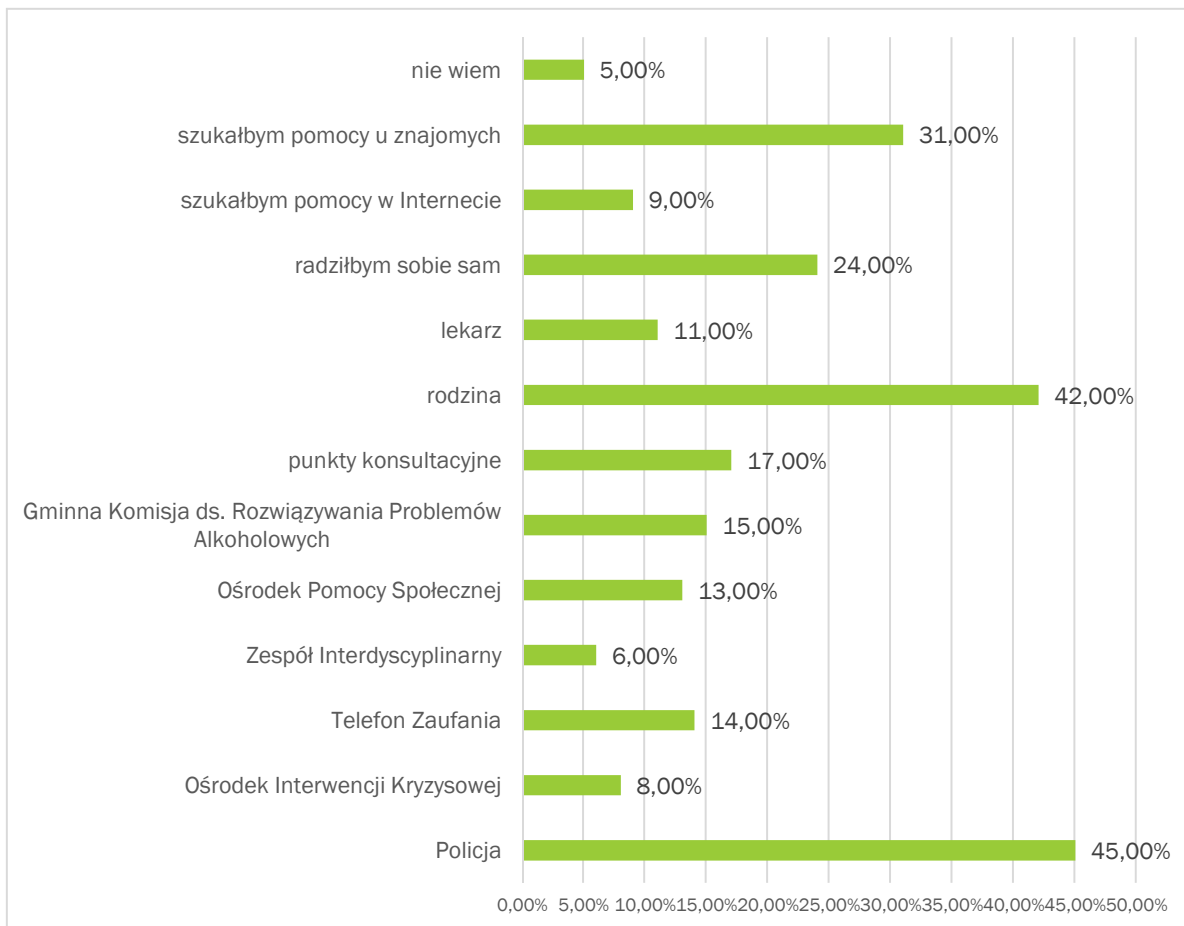
Wykres 41 Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?

Według 82,00% mieszkańców nie powinno się stosować kar wobec dzieci. 9,00% osób nie potrafiło określić swojego zdania. Natomiast 9,00% mieszkańców uważa, że stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą.



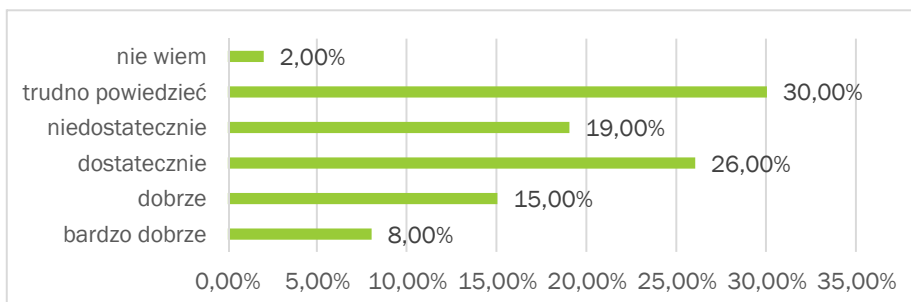
Wykres 42 Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

Następnie mieszkańcy zostali zapytani o to, do kogo zwróciliby się w razie problemu przemocy lub zjawiska uzależnienia w rodzinie. Respondenci najczęściej zwróciliby się m.in.: na Policję (45,00%), do rodziny (42,00%) oraz szukaliby pomocy u znajomych (31,00%).



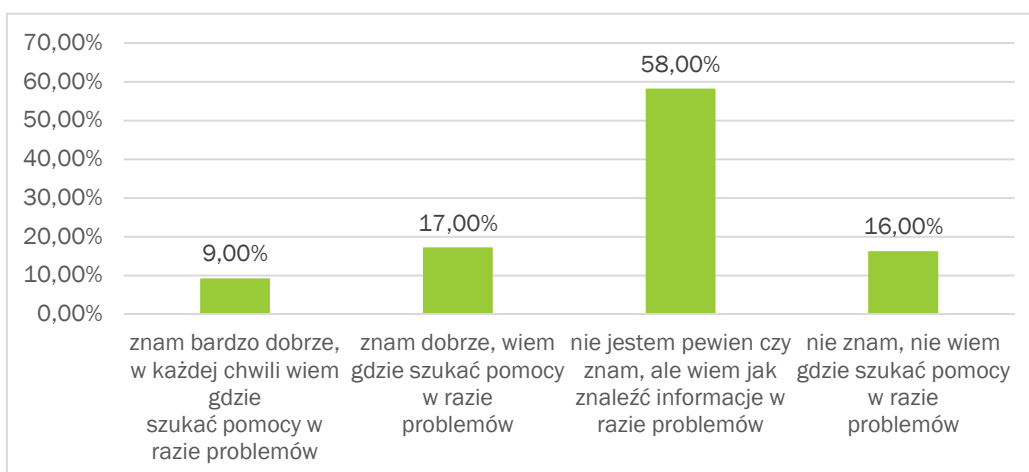
Wykres 43 Do kogo zwróciliby się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

26,00% mieszkańców uważa, że stopień zaangażowania władz lokalnych w działania profilaktyczne w Gminie Bolesławiec jest dostateczny. Kolejne 19,00% osób ocenia władze lokalne i ich zaangażowanie w rozwiązywanie problemów społecznych na stopień „niedostateczny”, a 30,00% mieszkańców wybrało odpowiedź: „trudno powiedzieć”. Pozostałe 15,00% uważa, że stopień zaangażowania władz lokalnych jest „dobry” oraz „bardzo dobry” (8,00%).



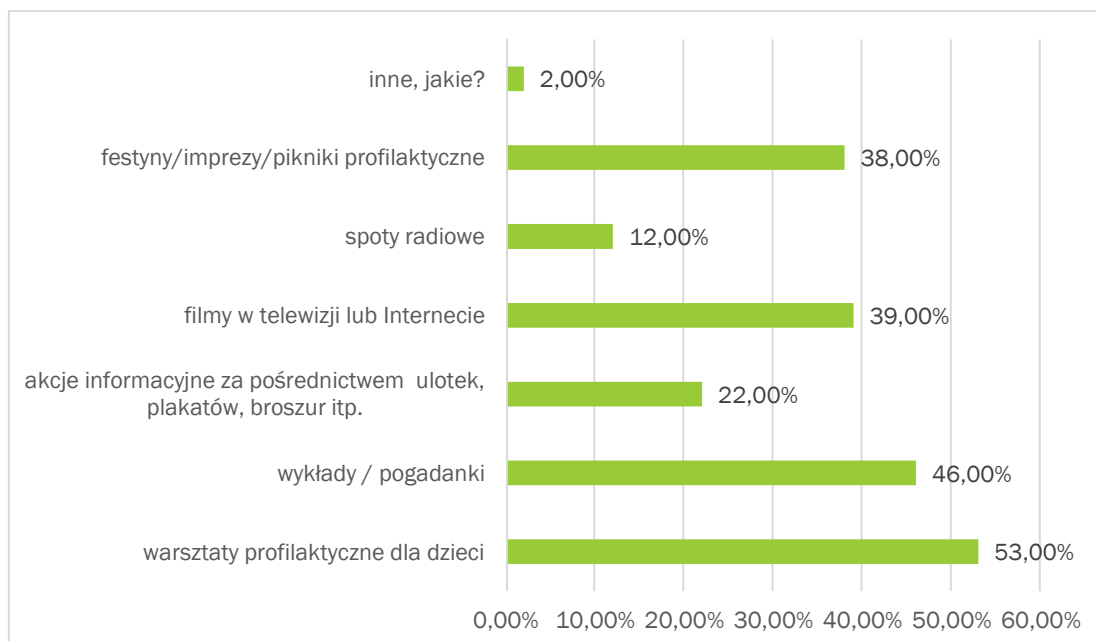
Wykres 44 Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Następnie respondentów poproszono, by określili się czy znają dane kontaktowe do instytucji pomocowych, w których można szukać pomocy w razie problemów. 58,00% mieszkańców twierdzi, że nie są pewni czy znają konkretne dane kontaktowe lecz wiedzą, gdzie mogą znaleźć takie informacje w razie potrzeby. 17,00% osób zna dobrze dane kontaktowe i wie, gdzie szukać pomocy w razie wyniknięcia sytuacji problemowych, 9,00% zna bardzo dobrze, i w każdej chwili wie, gdzie szukać pomocy. Pozostałe 16,00% mieszkańców przyznało, że nie mają pojęcia, gdzie mogą szukać pomocy i nie znają danych kontaktowych do tego typu placówek pomocowych.



Wykres 45 Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

Na koniec, mieszkańcy zostali poproszeni, by ustosunkować się, które według nich działania profilaktyczne przyniosą najlepsze efekty w przeciwdziałaniu uzależnień i przemocy w Gminie Bolesławiec. Ankietowani najczęściej wymieniali m.in.: warsztaty profilaktyczne dla dzieci (53,00%), wykłady/pogadanki (46,00%) oraz festyny i imprezy profilaktyczne (38,00%).



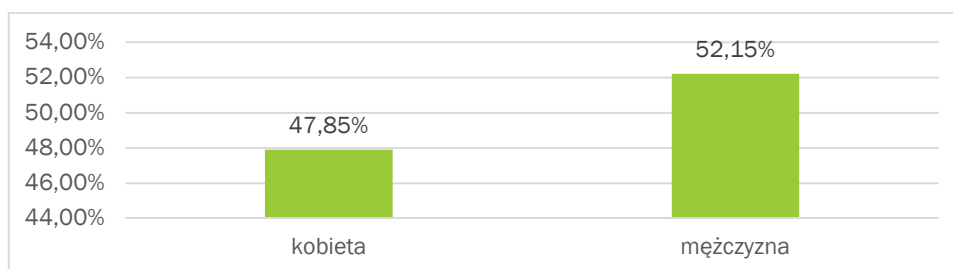
Wykres 46 Poniżej wymieniono różne formy działań, które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych? Możesz zaznaczyć kilka odpowiedzi.

## 4. BADANIE DZIECI I MŁODZIEŻY NA TERENIE GMINY BOLESŁAWIEC.

### 4.1 Struktura badanej próby

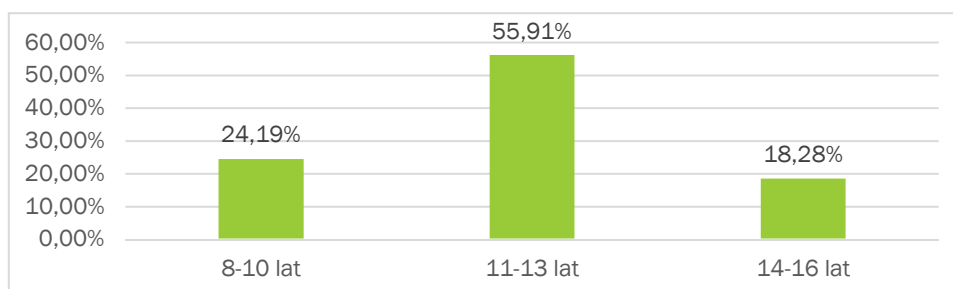
Zachowania ryzykowne są obecnie dużym problemem na całym świecie. Zwłaszcza młodzież, która wchodzi w wiek dojrzewania często jest zagrożona takimi zachowaniami. Stanowią one również przedmiot wielu badań naukowych, których celem jest uzyskanie odpowiedzi, dlaczego młodzi ludzie tak bardzo są na nie podatni. Coraz trudniej jest żyć we współczesnym społeczeństwie pełnym pokus takich jak np. Internet, propagowanie picia alkoholu (w reklamach i przez rówieśników) czy też załatwianie spraw poprzez agresję. Młodzież jest wręcz zasypywana negatywnymi bodźcami ze środowiska i niestety tylko nielicznym udaje się pozostać asertywnym. Współczesna cywilizacja niesie ze sobą elementy, które bardzo obciążają psychicznie młodych ludzi. Życie w pośpiechu, niepokoju, dążenia do jak najlepszego statusu w hierarchii między rówieśnikami zwiększa ryzyko podejmowania ryzykownych zachowań. I to dlatego szczególnym terenem, na którym można przeprowadzić badania dotyczące właśnie tych zachowań jest środowisko dzieci i młodzieży.

W niniejszym badaniu problemów społecznych młodzieży w Gminie Bolesławiec wzięło udział 186 uczniów szkół podstawowych z czego 52,15% to chłopcy, a 47,85% to dziewczynki.



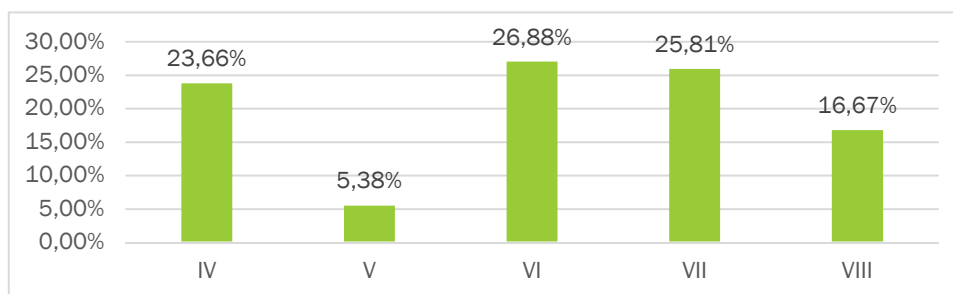
Wykres 47 Płeć

Młodzi respondenci, byli w wieku 11-13 lat (55,91%), w wieku 14-16 lat (18,28%) oraz w przedziale wiekowym 8-10 lat (24,19%).



Wykres 48 Wiek.

Większość badanych uczniów uczęszcza do klasy VI (26,88%). Pozostali ankietowani to uczniowie klas: VII (25,81%), IV (23,66%), VIII (16,67%), czy też V (5,38%).



Wykres 49 Klasa.

## 4.2 Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży

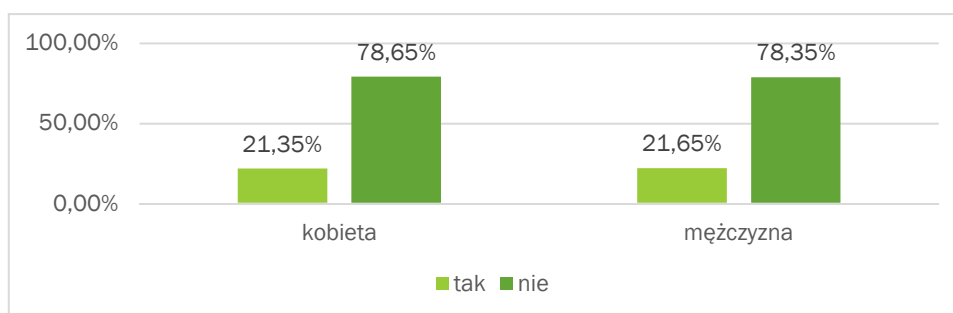
Jednym z zachowań ryzykownych od którego można się łatwo uzależnić jest alkohol. Picie napojów wysokoprocentowych wśród młodzieży jest coraz bardziej popularne. W okresie dorastania negatywnym wynikiem nadużywania alkoholu mogą być problemy zdrowotne, rodzinne, społeczne, psychiczne, czy też fizyczne. Według Ireny Pospiszyl „najbardziej powszechną konsekwencją nadużywania alkoholu są stany zapalne różnych narządów(...)”. *Najpoważniejsze zmiany dotyczą jednak mózgu, prowadząc do ciężkich zaburzeń psychicznych. Do najcięższych i najczęściej wymienianych objawów należą delirium tremens - majaczenie alkoholowe- ujawniające się w postaci urojeń dotykowych, zapachowych, manii prześladowczych*<sup>9</sup>. Picie alkoholu przez dzieci i młodzież pozostawia konsekwencje nie tylko na tle fizycznym i psychicznym. Poprzez odurzanie się takim środkiem młodzi ludzie często stają się agresywni wobec innych. Występują kłótnie z najbliższymi (np. rozpad rodziny), problemy w szkole, problemy z prawem (kradzieże), czy też, co się często zdarza, zepsucie mienia (np. malowanie budynków obraźliwymi sloganami). I. Pospiszyl wyróżnia następujące konsekwencje społeczne, które obejmują najważniejsze sfery życia człowieka:

- **sfera osobista**- rozpad bliskich więzi, obniżenie się standardu życia, często poniżej minimum egzystencji, utrata przyjaciół, utrata możliwości realizacji ważnych życiowych celów, wzrost agresywności, degradacja osobowości, utrata zdrowia, wzrost ubóstwa, izolacja społeczna itp.,
- **sfera zawodowa**- obniżenie kompetencji zawodowych, utrata wiarygodności, ryzyko utraty pracy, spadek możliwości awansu, zmiana warunków pracy itp.,

<sup>9</sup> I.Pospiszyl, *Patologie Społeczne*, Warszawa 2012 s. 151.

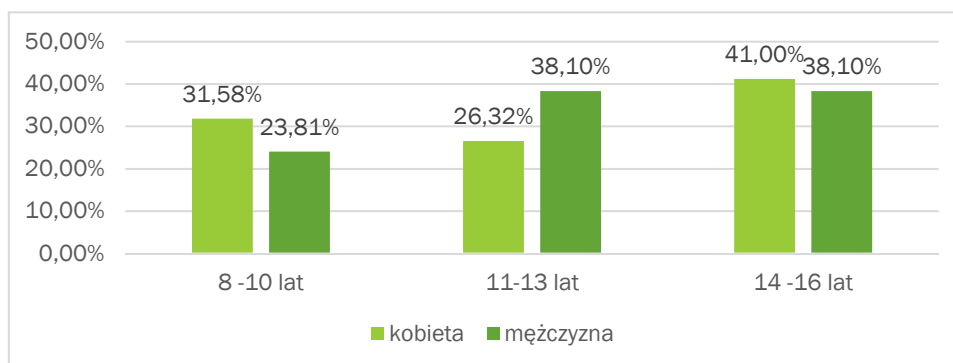
- **sfera prawna**- naruszenie prawa, problemy z policją<sup>10</sup>.

Pierwszym diagnozowanym problemem wśród dzieci i młodzieży w Gminie Bolesławiec, był problem alkoholowy. Celem jest oszacowanie skali zjawiska problemu alkoholowego wśród najmłodszych mieszkańców oraz sprawdzenie wiedzy dotyczącej problemu alkoholowego. Na początek uczniom zadano pytanie, czy ich zdaniem, ich rówieśnicy piją alkohol. Na wykresie możemy zaobserwować, że chłopcy w 78,35% oraz dziewczęta w 78,65% przypadków, nigdy nie próbowali alkoholu. Odpowiedzi były podobne również wśród uczniów, którzy stwierdzili, że próbowali kiedykolwiek spożywać alkohol, bowiem wynik wyniósł 21,65% u chłopców oraz 21,35% wśród dziewczynek<sup>11</sup>.



Wykres 50 Czy próbowałeś/aś pić alkohol?

Chłopcy, którzy odpowiedzieli, że kiedykolwiek próbowali alkoholu rozpoczęli spożywanie substancji zakazanej w wieku 8-10 lat (23,81%), w wieku 11-13 lat (38,10%) oraz w wieku 14-16 lat (38,10%). Uczennice, które miały już kontakt z alkoholem przyznają, iż po raz pierwszy próbowały tej substancji w wieku 8-10 lat (31,58%), w wieku 11-13 lat (26,32%) oraz w wieku 14-16 lat (41,00%). Wiek 8-10 lat, który wybrał pewien odsetek uczniów może świadczyć o tym, że spróbowali alkoholu jedynie na uroczystościach rodzinnych pod nadzorem rodziców, w postaci tzw. „łyka”.

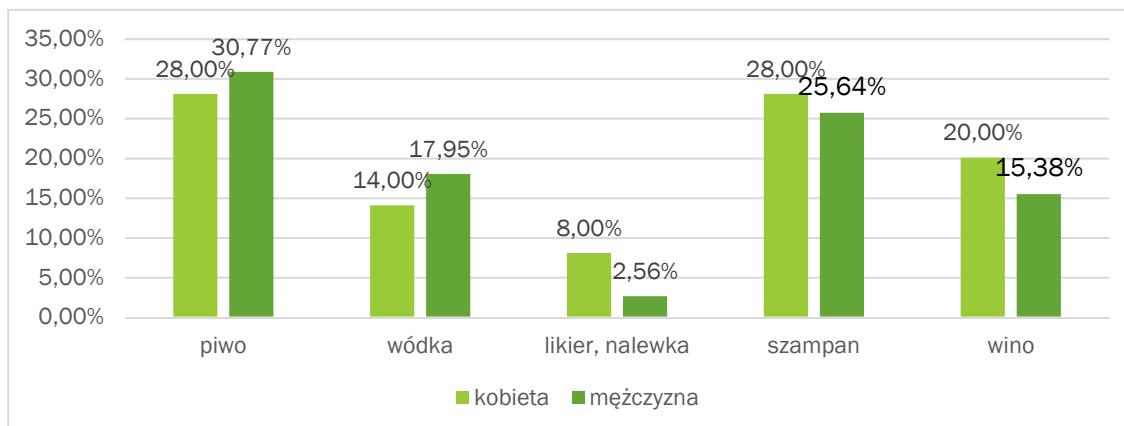


Wykres 51 W jakim wieku zacząłeś/zaczęłaś pić alkohol?

<sup>10</sup> Tamże, s. 152.

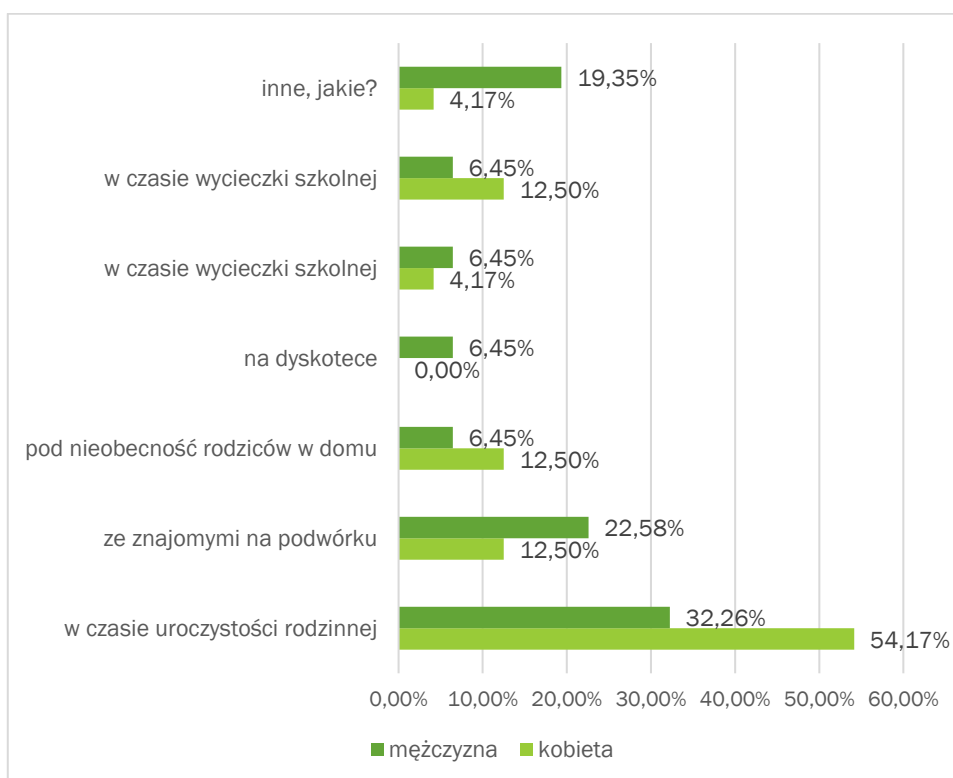
<sup>11</sup> 19 dziewczynek, 21 chłopców.

Uczniów zapytano również, jaki rodzaj alkoholu zdarzyło im się próbować. Najpopularniejszą odpowiedzią wśród chłopców (30,77%) i dziewczynek (28,00%) było piwo, szampan (25,64% chłopców, 28,00% dziewczynek) oraz wino (15,38% chłopców, 20,00% dziewczynek).



Wykres 52 Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?

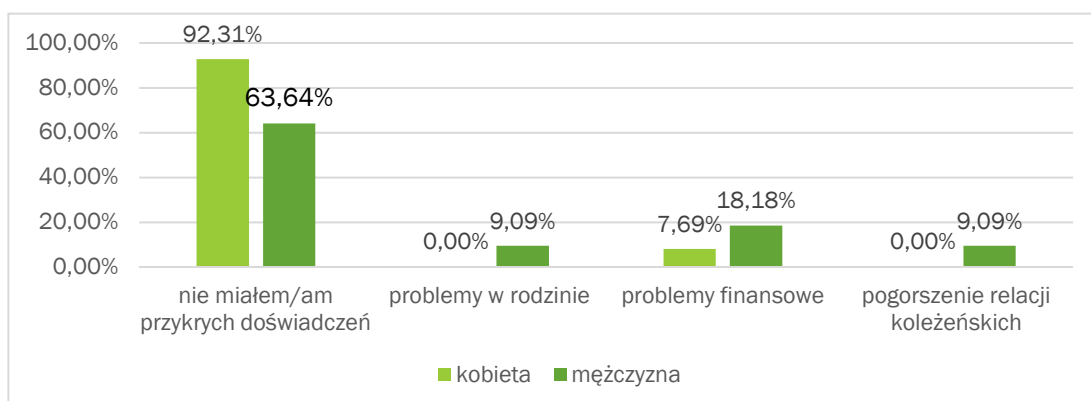
Ankietowani najczęściej deklarują, że po raz pierwszy spróbowali alkoholu podczas uroczystości rodzinnej (32,26% chłopców, 54,17% dziewczynek) oraz ze znajomymi na podwórku (22,58% chłopców, 12,50% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (19,35% chłopców, 4,17% dziewczynek), respondenci napisali, że spożywali alkohol w obecności rodziców oraz na Sylwestrze.



Wykres 53 W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?

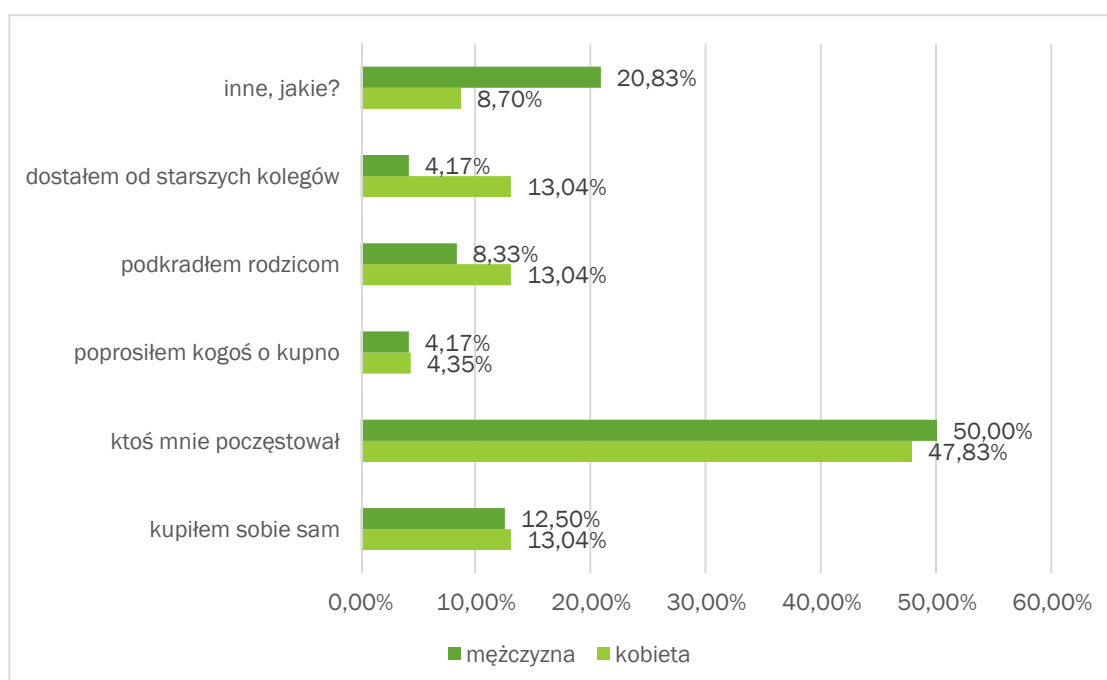


Uczniowie zapytani o jakiegokolwiek przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu, najczęściej odpowiadali, że nie doświadczyli żadnych negatywnych skutków picia alkoholu (63,64% chłopców oraz 92,31% dziewczynek).



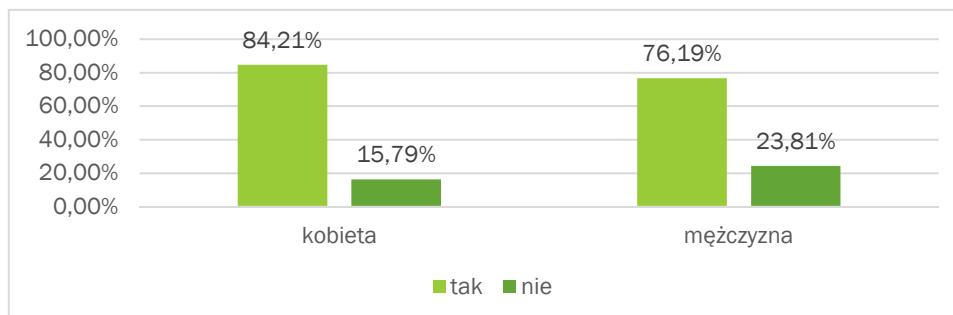
Wykres 54 Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

Na pytanie, w jaki sposób uczniowie otrzymali alkohol, 50,00% chłopców oraz 47,83% dziewczynek odpowiedziało, że zostali przez kogoś poczęstowani. Następnie, uczennice przyznały, że kupiły sobie alkohol samodzielnie, podkraady alkohol rodzicom, czy też dostały go od starszych kolegów (po 13,04%). Chłopcy również kupowali alkohol samodzielnie (12,50%), podkradali go rodzicom (8,33%) czy też prosili kogoś o kupno alkoholu lub dostawali go od starszych kolegów (po 4,17%). Ankietowani, którzy wybrali odpowiedź „inne, jakie?” (20,83% chłopców, 8,70% dziewczynek), pisali o tym, że rodzice dali im spróbować alkoholu.



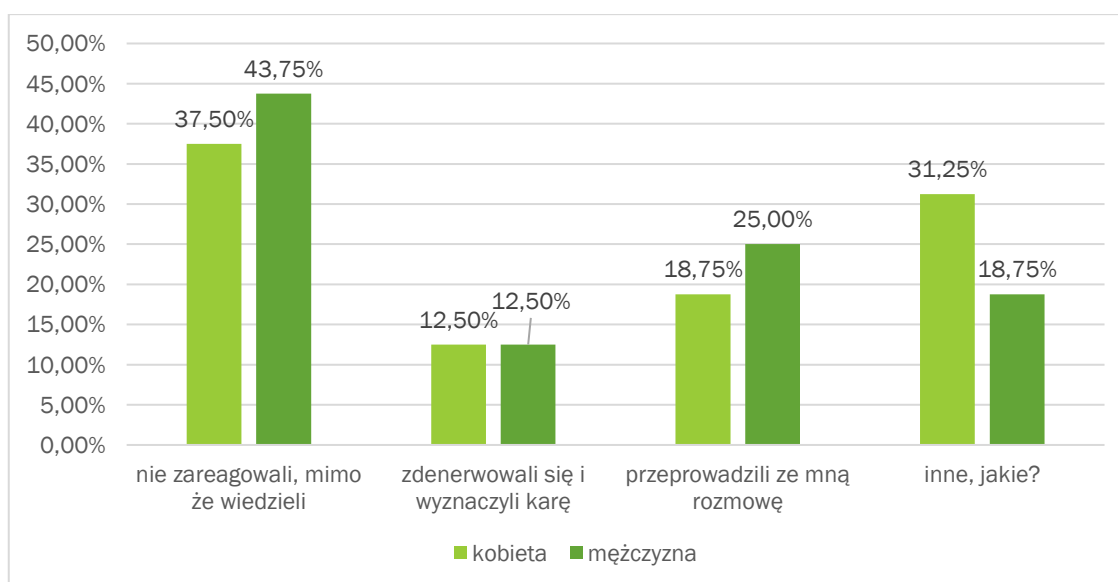
Wykres 55 Jak otrzymałeś/aś alkohol?

Dodatkowo uczniów, którzy mieli już kontakt z alkoholem zapytano, czy ich rodzice wiedzą o tym fakcie. Co ciekawe, 76,19% uczniów płci męskiej oraz 84,21% dziewcząt przyznało, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu. Pozostałe 23,81% chłopców oraz 15,79% dziewczynek uważa, że ich rodzice nie są świadomi tego faktu.



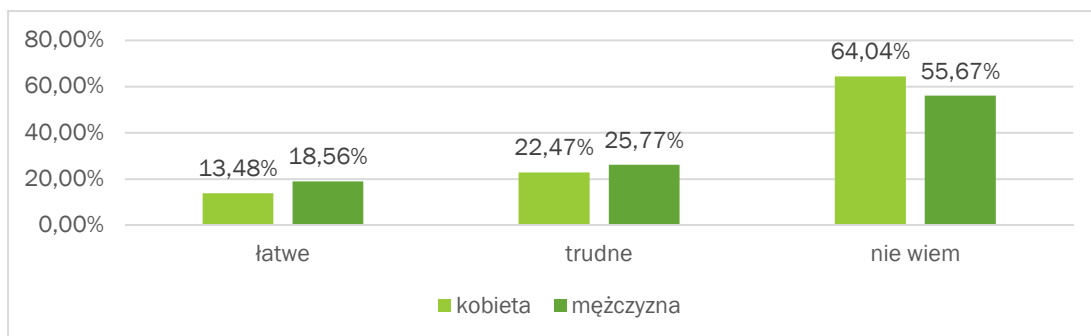
Wykres 56 Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś/aś pić alkohol?

Uczniom mającym styczność z alkoholem zadano pytanie o reakcję rodziców. 43,75% chłopców oraz 37,50% dziewczynek przyznaje, że rodzice nie zareagowali pomimo tego, że wiedzieli. Dodatkowo, respondenci przyznali, że rodzice przeprowadzili z nimi rozmowę (25,00% chłopców, 18,75% dziewczynek) oraz zdenerwowali się i wyznaczyli karę (po 12,50%). W odpowiedzi „inne, jakie?” (18,75% chłopców, 31,25% dziewczynek), młodzi ankietowani nie wymienili: „śmiali się”, „dali mi spróbować sami” oraz „tata mnie poczęstował”.



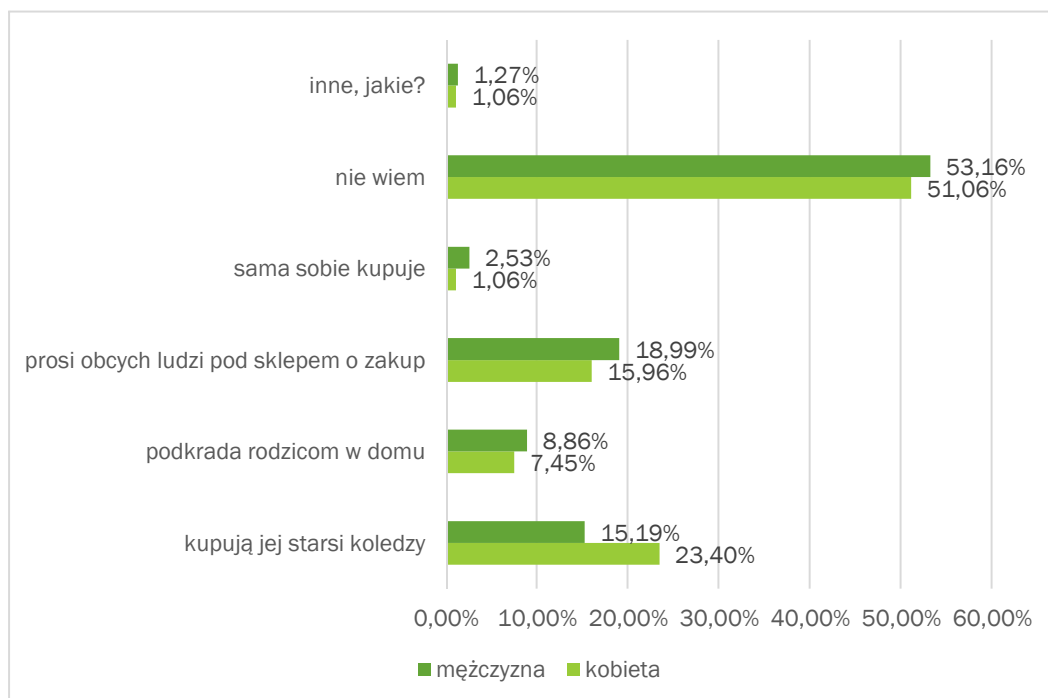
Wykres 57 Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?

Zdania uczniów na temat łatwości zdobycia alkoholu w ich miejscu zamieszkania są podzielone. 18,56% chłopców oraz 13,48% dziewczynek wybrało odpowiedź, która mówiła o tym, że alkohol jest łatwy do zdobycia w danej miejscowości. Następnie 25,77% chłopców oraz 22,47% dziewczynek stwierdziło, że kupno alkoholu jest trudne na terenie Gminy Bolesławiec. Pozostałe 55,67% chłopców, a także 64,04% dziewczynek nie ma zdania.



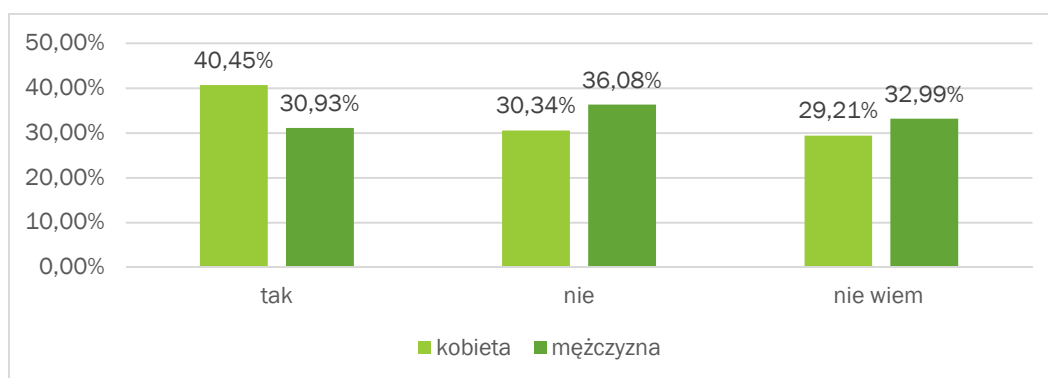
Wykres 58 Gdybyś chciał/a zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to?

Dodatkowo, uczniowie wymieniali jak ich rówieśnicy mogą zdobywać alkohol. Najczęściej kupują go starsi koledzy (15,19% chłopcy, 23,40% dziewczynek) oraz proszą obcych pod sklepem o zakup alkoholu (18,99% chłopców, 15,96% dziewczynek). Duży odsetek uczniów (53,16% chłopców oraz 51,06% dziewczynek) udzielił odpowiedzi „nie wiem”. Może to świadczyć o tym, że nie są oni zainteresowani tematem spożywania alkoholu. Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?” (1,27% chłopców, 1,06% dziewczynek), respondenci pisali, że kupują go starsi koledzy.



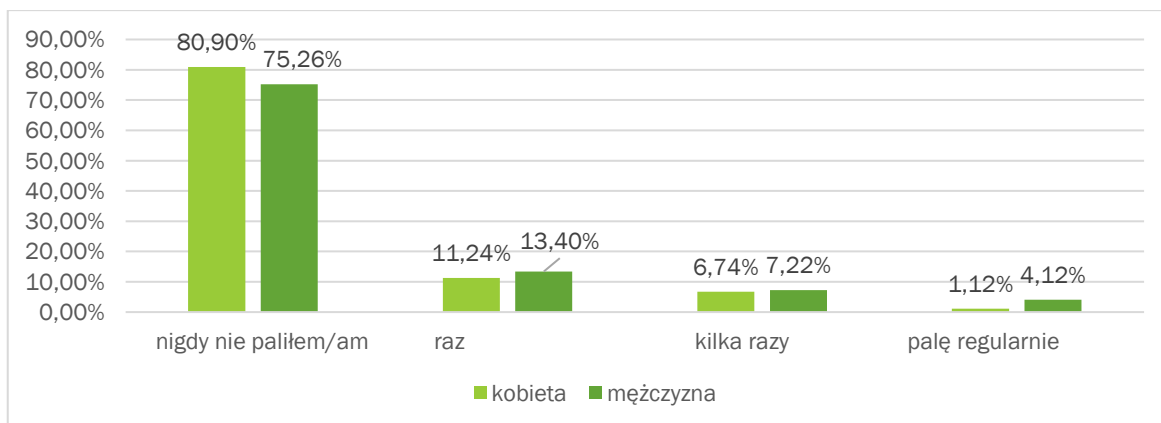
Wykres 59 Jak młodzież w Twojej okolicy może zdobyć alkohol?

Wraz z piciem alkoholu wiąże się również problem nikotynowy. Pomimo tego, że są to wyroby dozwolone od lat 18, młodzież bezproblemowo może sięgnąć po papierosy. W młodym wieku rozpoczynanie palenia papierosów jest niebezpieczne, ponieważ jednostka szybciej się uzależnia oraz ciężiej jest jej zerwać z nałogiem. Papierosy szkodzą przede wszystkim osobie palącej, ale również innym osobom w towarzystwie. Uczniowie (30,93%) oraz uczennice (40,45%) przyznają, że ich rówieśnicy palą papierosy. Kolejno 32,99% chłopców oraz 29,21% dziewczynek nie wie czy takie zjawisko występuje wśród ich znajomych i rówieśników. Następnie 36,08% uczniów oraz 30,34% uczennic uważa, że ich rówieśnicy nie palą papierosów.



Wykres 60 Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?

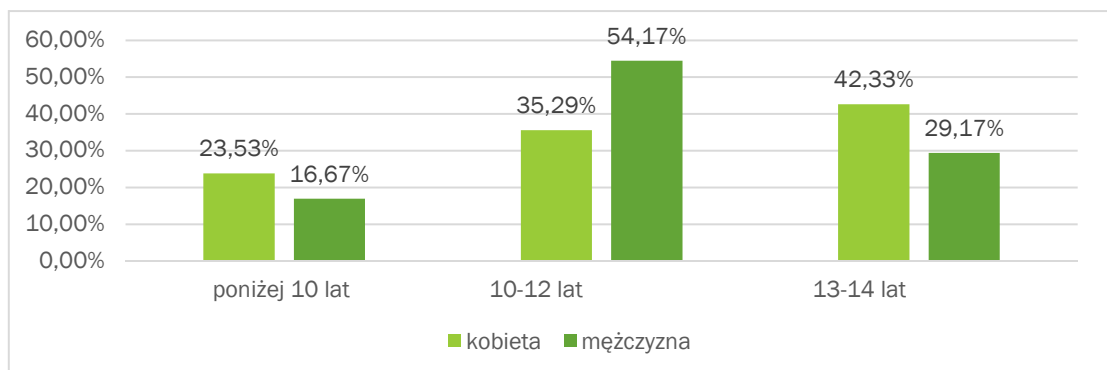
Dodatkowo 75,26% chłopców oraz 80,90% dziewczynek odpowiedziało, że nigdy nie paliło papierosów. Pozostali chłopcy palili: kilka razy (7,22%), raz (13,40%) oraz palą regularnie (4,12%). Dziewczynki, natomiast zapaliły papierosa: raz (11,24%), kilka razy (6,74%) oraz palą regularnie (1,12%)<sup>12</sup>.



Wykres 61 Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?

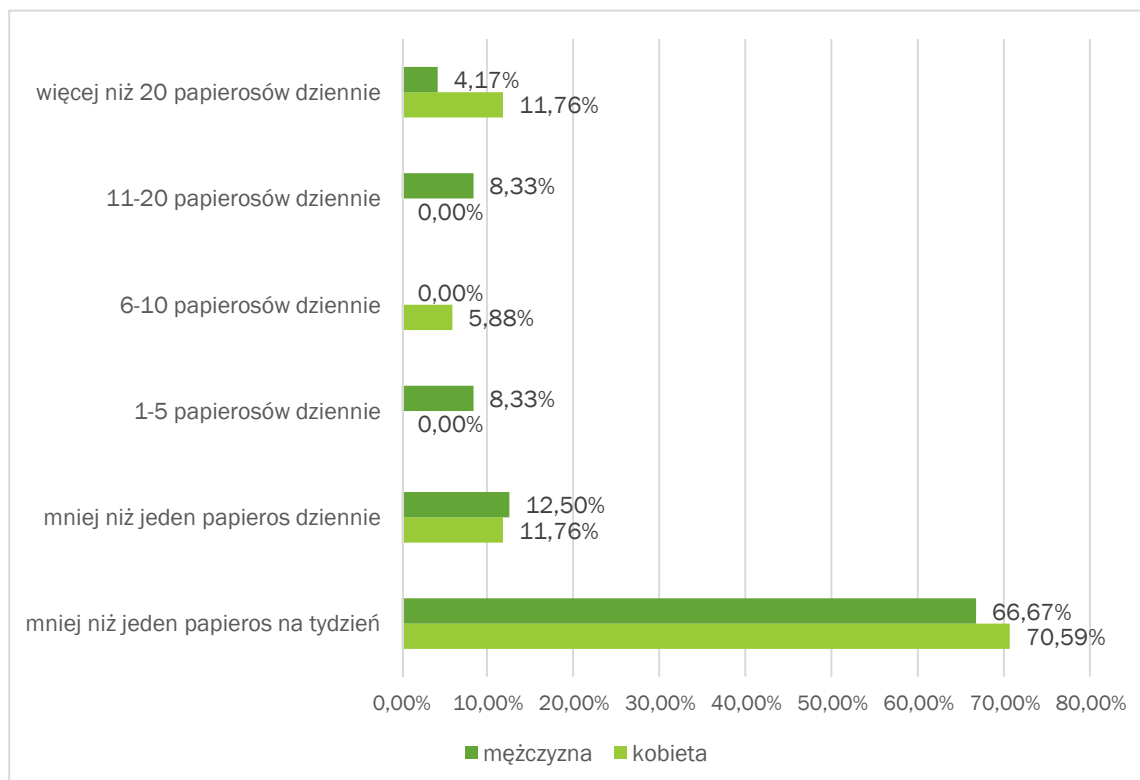
<sup>12</sup> Łącznie do palenia papierosów kiedykolwiek przyznało się 17 dziewczynek oraz 24 chłopców.

Uczniowie, którzy przyznali, że palą papierosy poproszeni zostali o określenie wieku w jakim zaczęli to robić. Chłopcy po raz pierwszy, zapalili papierosa kolejno w wieku: poniżej 10 lat (16,67%), w wieku 10-12 lat (54,17%) oraz w wieku 13-14 lat (29,17%). Dziewczynki zapaliły pierwszego papierosa w wieku poniżej 10 lat (23,53%), w wieku 10-12 lat (35,28%), a także w wieku 13-15 lat (42,33%).



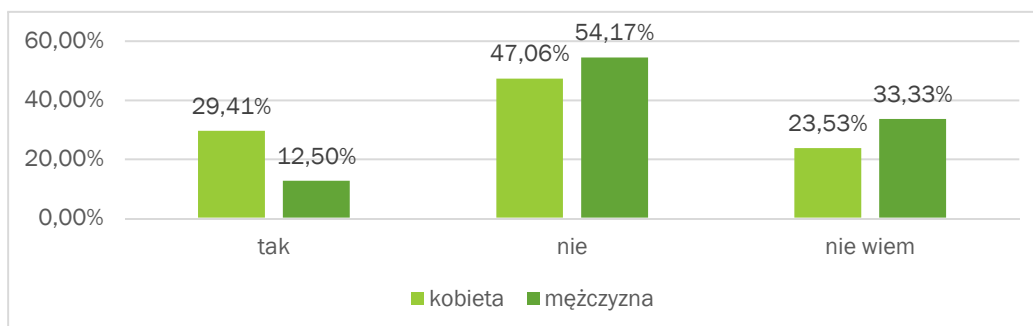
Wykres 62 W jakim wieku palisz/aś papierosy po raz pierwszy?

Pocieszający jest fakt, iż większość chłopców (66,67%) oraz dziewczynek (70,59%), którzy zadeklarowali się, że palą, robią to rzadko, bowiem palą mniej niż jednego papierosa na tydzień, a 12,50% chłopców i 11,76% dziewczynek przyznaje, że pali mniej niż jednego papierosa dziennie.



Wykres 63 Jak często palisz/aś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI?

Młodzi mieszkańcy przyznali również (54,17% chłopców, 47,06% dziewczynek), że ich rodzice nie wiedzą o tym, że palą oni papierosy. Kolejne 12,50% chłopców oraz 29,41% dziewczynek twierdzi, że rodzice wiedzą o tym fakcie. Pozostałe 33,33% chłopców oraz 23,53% dziewczynek nie ma wiedzy na ten temat.

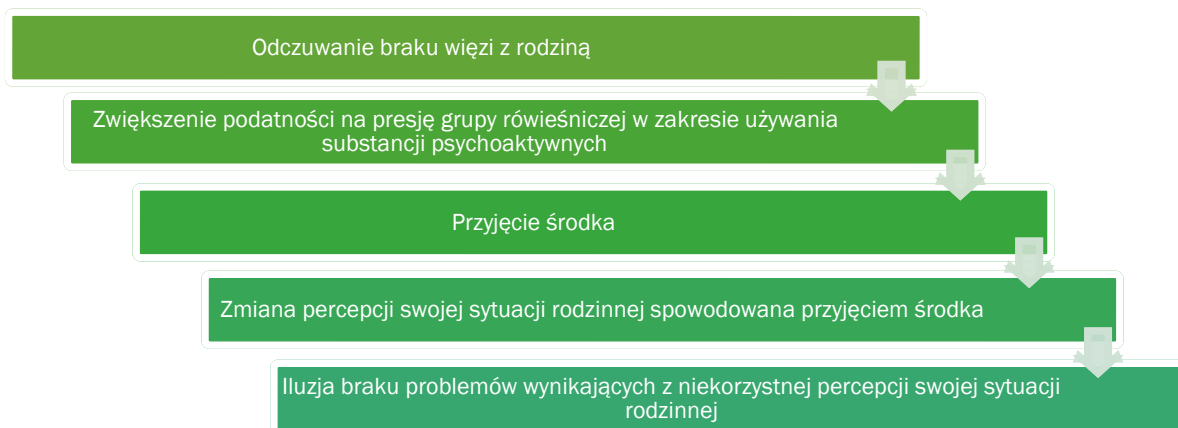


Wykres 64 Czy rodzice wiedzą, że palisz papierosy?

### 4.3 Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży

We współczesnym świecie na niespotykaną wcześniej skalę pojawiło się zjawisko nadużywania substancji odurzających. Szczególnie wśród ludzi młodych, którzy często nie mają świadomości zagrożenia, odurzanie stanowi alternatywę – sposób na życie. Ta plaga społeczna dotknęła wiele krajów, szczególnie na zachodzie i w szybkim czasie dotarła do naszego kraju. Już od samego początku miała ona charakter dynamiczny. Badania pokazują, iż już coraz młodsze dzieci deklarują zażywanie substancji psychoaktywnych oraz sięganie po alkohol i nikotynę. Okres dojrzewania jest dla młodych ludzi czasem wyjątkowym. W związku z tym, wiek adolescencji to również czas, w którym młodzi ludzie często sięgają po substancje psychoaktywne. Są one próbą zaspokojenia specyficznych potrzeb wieku dorastania: integracji z rówieśnikami, manifestowania niezależności od dorosłych oraz wyrażeniu tożsamości.

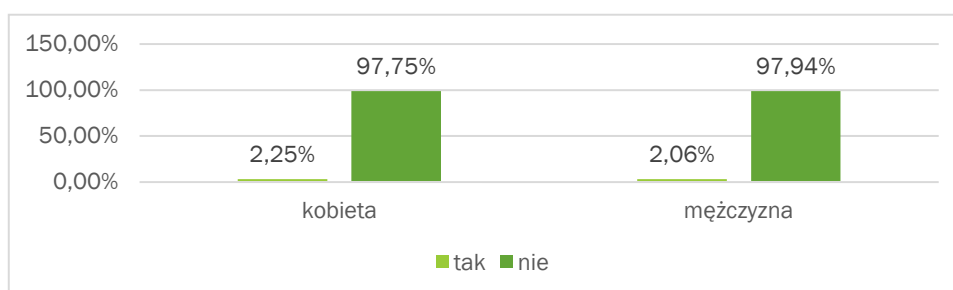
Na podjęcie próby sięgania po substancje uzależniające wpływa wiele czynników. Ogromny wpływ na to zjawisko mają m.in.: więzi rodzinne, rówieśnicy, media oraz social media. Współcześnie obserwuje się coraz większe osłabienie relacji rodzinnych, które w dużej mierze przekładają się na jakość kontaktów dzieci z rodzicami. Wzorce rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji. Tym samym nieprawidłowo funkcjonująca rodzina może spowodować ukształtowanie się osobowości dziecka podatnej na uzależnienie, jak również być powodem wielu stresogennych sytuacji, mogących stać się przyczyną inicjacji narkotykowej, alkoholowej, czy też nikotynowej<sup>13</sup>. Na poniższym diagramie możemy zaobserwować jak działa ten mechanizm<sup>14</sup>:



<sup>13</sup> Gaś Z, „Rodzina a uzależnienia”, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1994, Lublin.

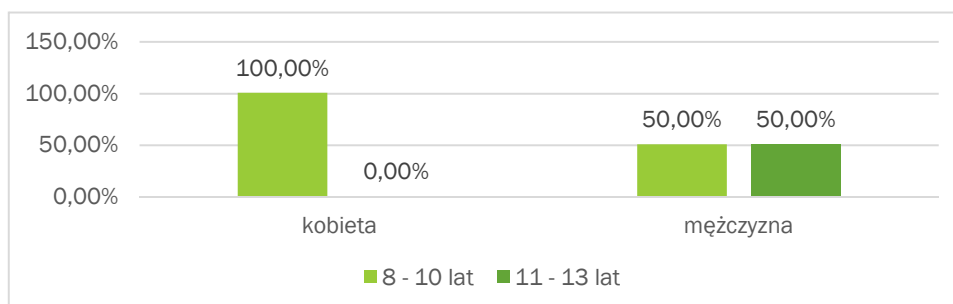
<sup>14</sup> Mechanizm wg. F.Streit.

Kolejny rozdział niniejszej diagnozy dotyczy powyższego problemu (narkotykowego). Jego celem było oszacowanie skali zażywania narkotyków, dopalaczy oraz innych substancji psychoaktywnych wśród uczniów ze szkół podstawowych Gminy Bolesławiec oraz sprawdzenie wiedzy dotyczącej środków psychoaktywnych. Uczniów szkół podstawowych zapytano, czy próbowali kiedykolwiek zażywać narkotyki. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 97,94% chłopców i 97,75% dziewczynek nigdy nie próbowało substancji psychoaktywnych. 2,06% chłopców oraz 2,25% dziewczynek przyznało, że zażywali kiedykolwiek narkotyki, dopalacze oraz inne środki psychoaktywne.



Wykres 65 Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

Wszyscy młodzi mieszkańcy<sup>15</sup>, którzy przyznali się do zażywania środków psychoaktywnych stwierdzili, że zażywali je w przedziale wiekowym od 8 do 10 lat (50,00% chłopców, 100,00% dziewczynek) oraz w wieku 11-13 lat (50,00% chłopców).

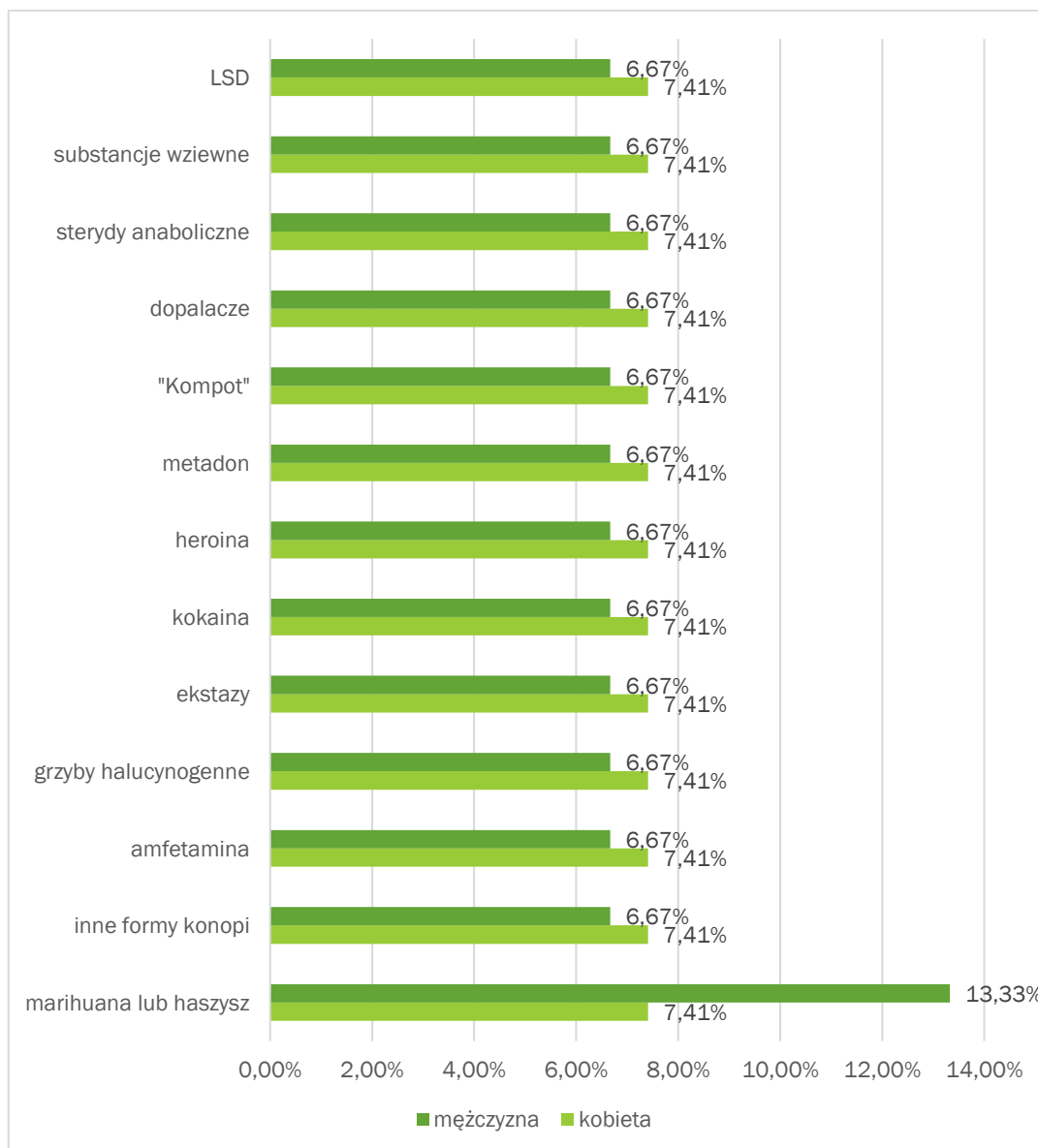


Wykres 66 Jeśli tak, to ile miałeś/aś wtedy lat?

<sup>15</sup> 2 dziewczynki, 2 chłopców.

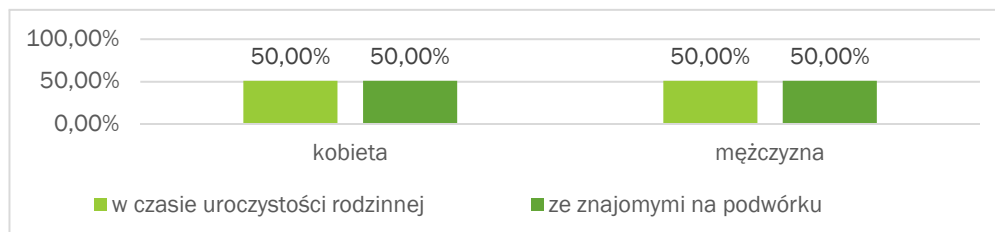


Pomimo niewielkiego zainteresowania środkami psychoaktywnymi wśród uczniów, należy przyjrzeć się, jakie substancje młodzi ankietowani zdecydowali się spróbować. Uczniowie najczęściej wskazywali, że były to: marihuana i haszysz (13,33% chłopców, 7,41% dziewczynek).



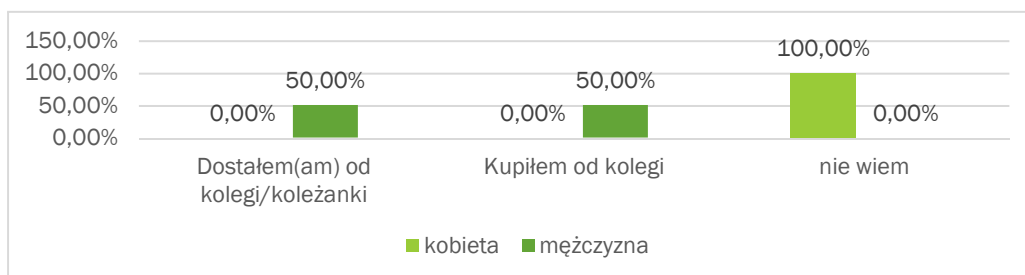
Wykres 67 Jakie były to substancje? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Dodatkowo na poniższym wykresie można dowiedzieć się, w jakich okolicznościach młodzi mieszkańcy zażywali narkotyki i inne substancje psychoaktywne. Po 50% chłopców i dziewczynek wskazywało na: „w czasie uroczystości rodzinnej” oraz „ze znajomymi na podwórku”



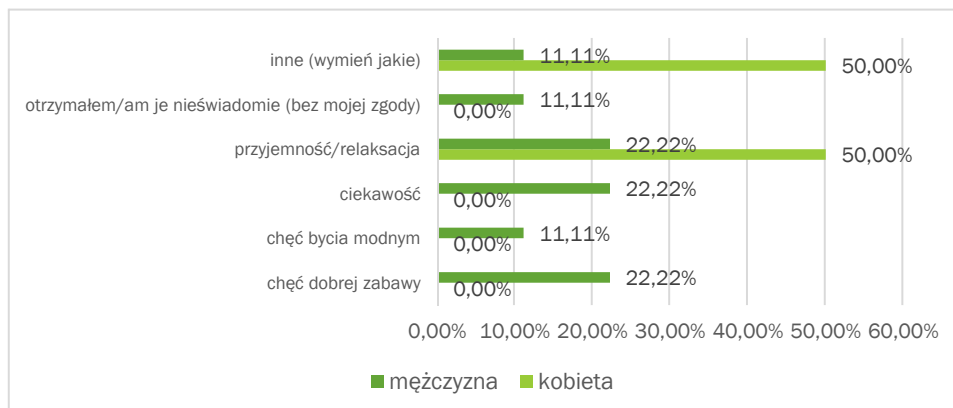
Wykres 68 W jakich okolicznościach zażywałeś/aś te substancje? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Młodzi mieszkańcy przyznali również od kogo lub skąd wzięli substancje psychoaktywne. Poniżej możemy zaobserwować odpowiedzi uczniów. Dziewczynki wybrały odpowiedź „nie wiem” (100,00%), a chłopcy przyznali, że dostali narkotyki od koleżanki/kolegi lub kupili go od kolegi (po 50,00%).



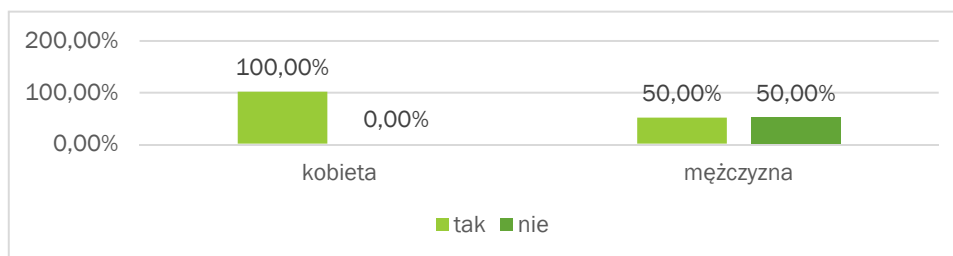
Wykres 69 Skąd wzięłeś(ęłaś) tę substancję?

Respondenci przyznali, że najczęściej tym co skłoniło ich do zażycia środków psychoaktywnych. Wśród chłopców, była to chęć dobrej zabawy, ciekawość oraz przyjemność i relaksacja (po 22,22%). Dziewczynki sięgały po narkotyki i inne substancje psychoaktywne dla przyjemności i relaksacji (50,00%). W odpowiedzi „inne (wymień jakie)” (11,11% chłopców, 50,00% dziewczynek) nie wskazali nic konkretnego.



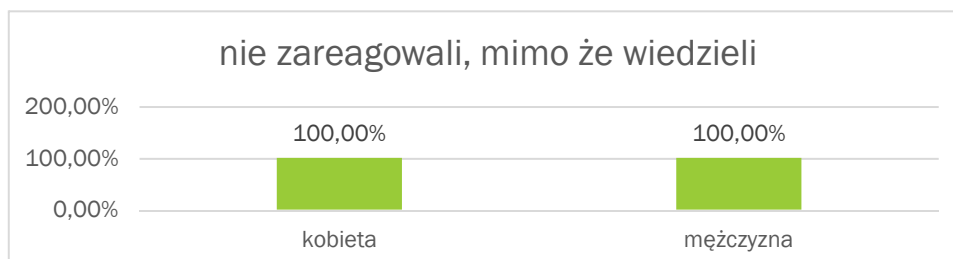
Wykres 70 Co skłoniło Cię do zażywania narkotyków, dopalaczy/innych środków psychoaktywnych?

W przypadku 50,00% uczniów oraz 100,00% dziewczynek ich opiekunowie wiedzą o spożywaniu narkotyków lub dopalaczy przez ich pociechy. Kolejne 50,00% chłopców przyznało, że rodzice nie wiedzą o tym fakcie.



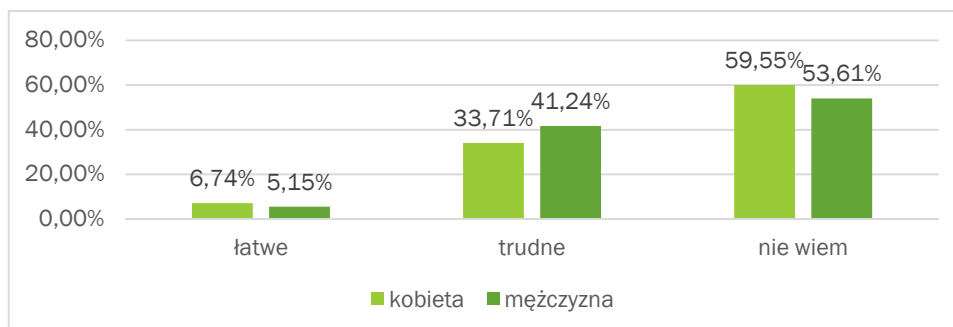
Wykres 71 Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki/dopalacze?

Ponadto, 100,00% chłopców oraz 100,00% dziewczynek, którzy przyznali, że ich rodzice wiedzą o tym, że zażywali oni narkotyki i dopalacze, stwierdzili, że rodzice nie zareagowali na ten fakt mimo, że wiedzieli.



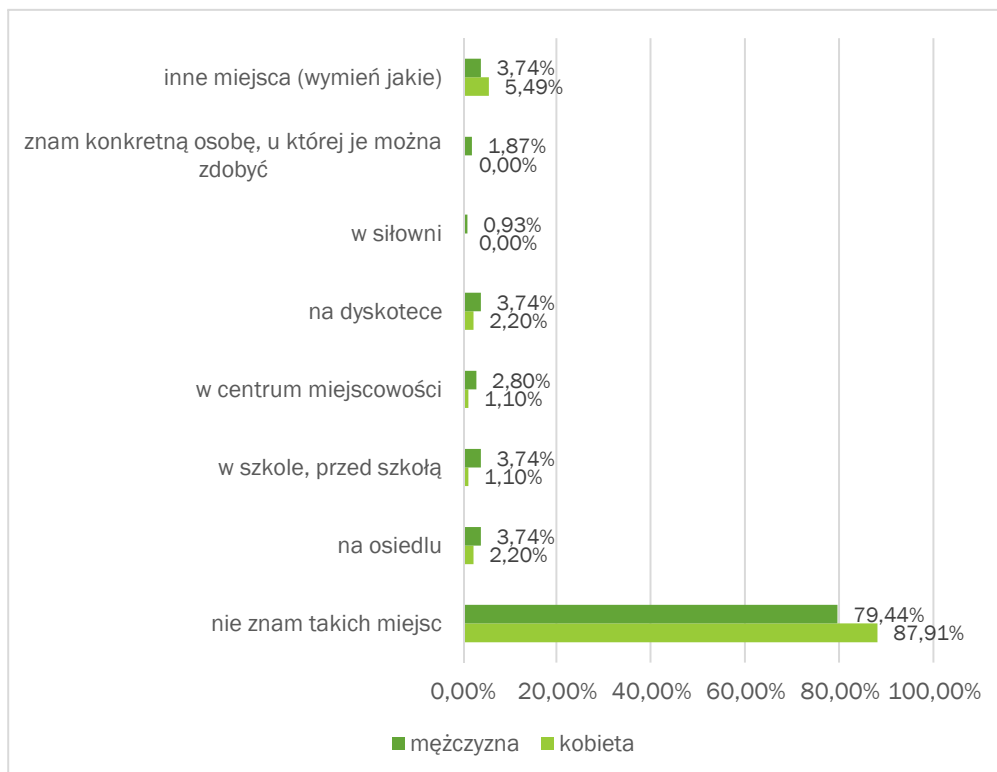
Wykres 72 Jak Twoi rodzice zareagowali na zażywanie przez Ciebie narkotyków/dopalaczy?

Wszystkich ankietowanych uczniów zapytano, o trudność zdobycia narkotyków i dopalaczy w ich miejscowości. Uczniowie odpowiadali bardzo podobnie. Pewien procent uczniów obu płci uważa, że pozyskanie substancji psychoaktywnych w ich najbliższym otoczeniu jest trudne (41,24% chłopców oraz 33,71% dziewczynek). Pozostałe 53,61% chłopców oraz 59,55% dziewczynek nie udzieliło konkretnej odpowiedzi, a 5,15% chłopców oraz 6,74% dziewczynek uważa, że zdobywanie narkotyków i dopalaczy na terenie Gminy Bolesławiec jest łatwe.



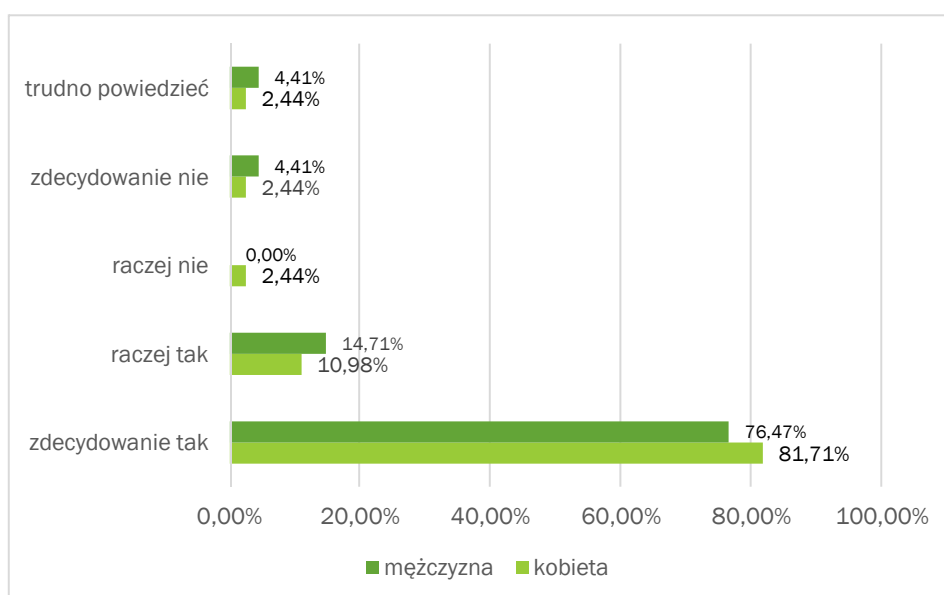
Wykres 73 Gdybyś chciał zdobyć narkotyki i dopalacze w swojej miejscowości byłoby to:

Większość uczniów (79,44%) oraz uczennic (87,91%) nie zna miejsc, w których mogą zakupić lub dostać narkotyki i dopalacze. W odpowiedziach „inne, jakie?” (3,74% chłopców, 5,49% dziewczynek), młodzi mieszkańcy wskazali na: „zaulek przy dziupli”, „na przystanku” oraz „w sklepie”.



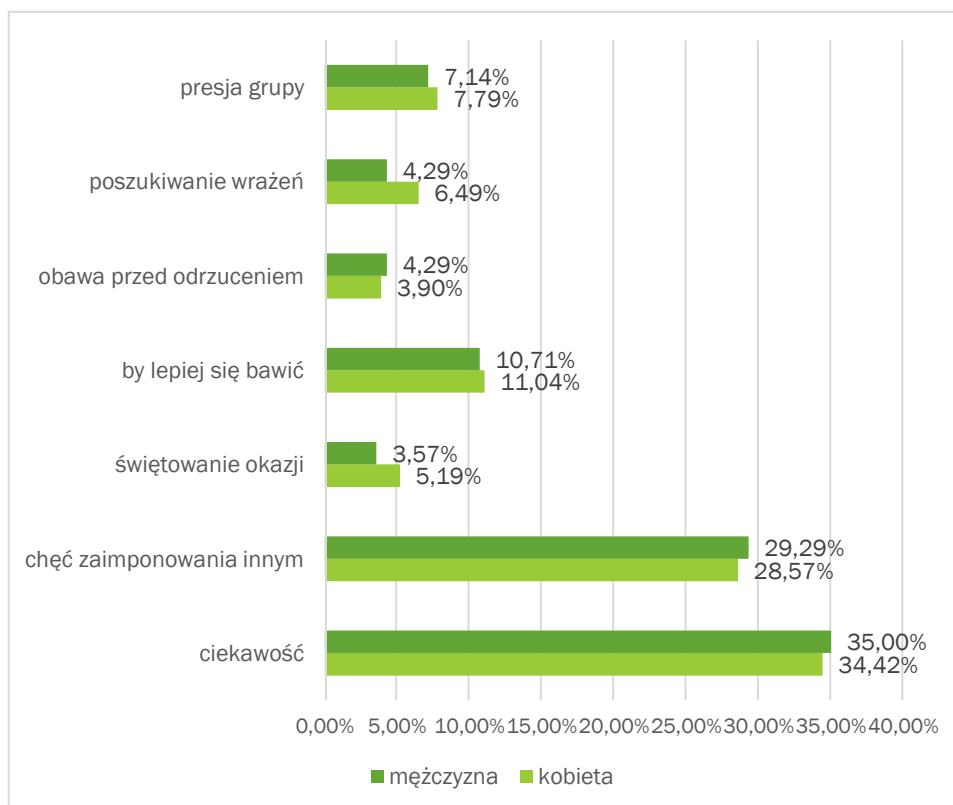
Wykres 74 Czy znasz miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

Uczniów zapytano to, czy według nich zażywanie narkotyków i dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia. Zdecydowana większość młodych respondentów przyznała zdecydowanie, że narkotyki i dopalacze są szkodliwe dla zdrowia (76,47% chłopców, 81,71% dziewczynek).



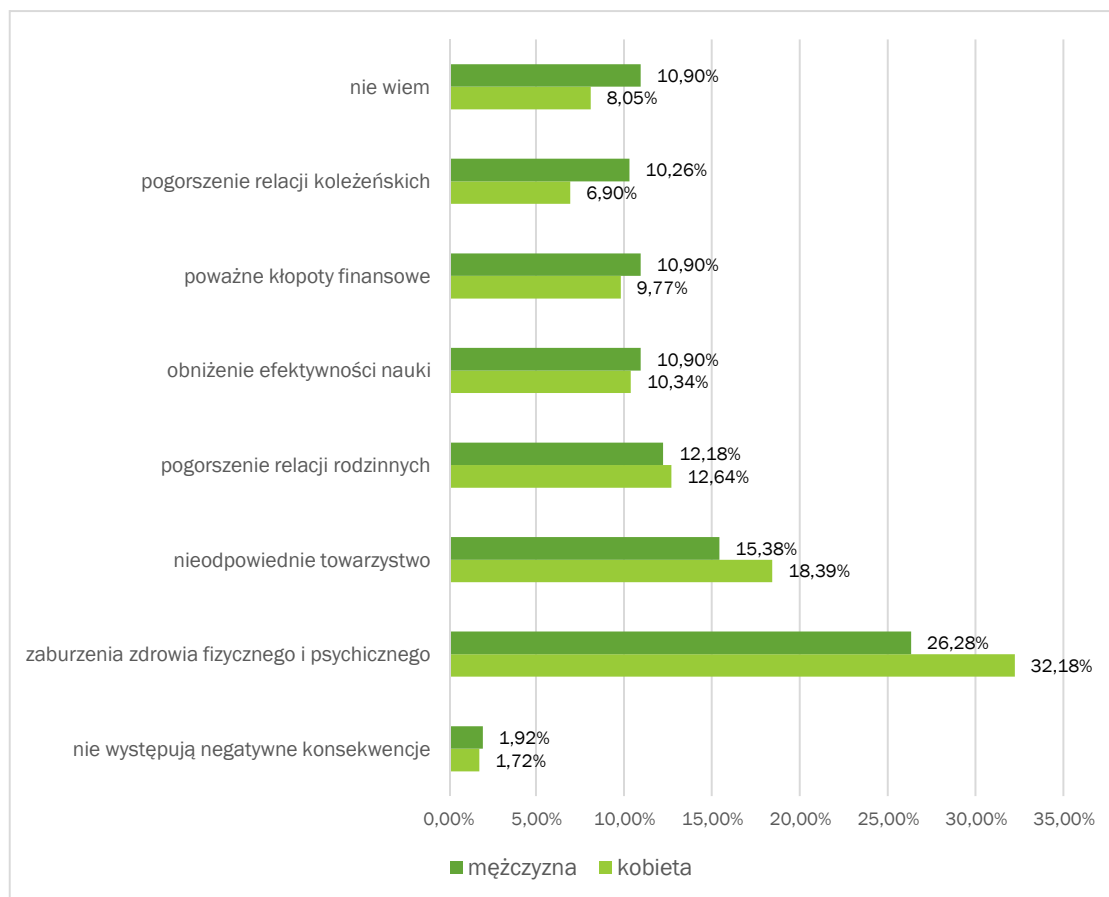
Wykres 75 Czy uważasz, że zażywanie narkotyków/ dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?

Respondenci wymieniali również, z jakich powodów młodzi mieszkańcy zażywają narkotyki. Najczęściej respondenci wymieniali: chęć zaimponowania innym (29,29% chłopców, 28,57% dziewczynek), ciekawość (35,00% chłopców, 34,42% dziewczynek) czy też, by lepiej się bawić (10,71% chłopców, 11,04% dziewczynek).



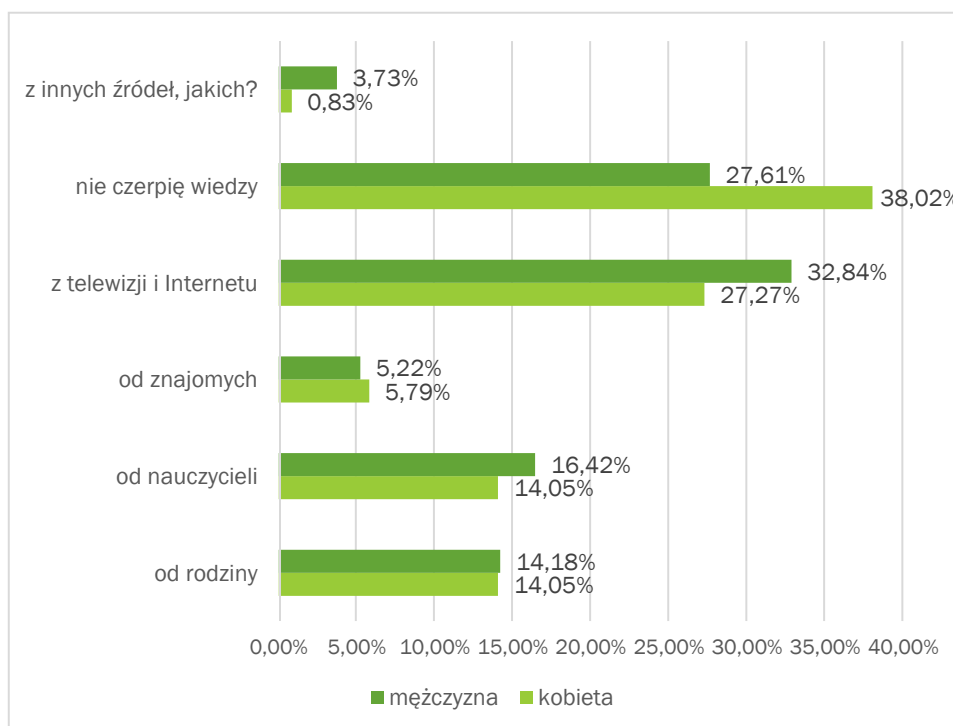
Wykres 76 Z jakich powodów według Ciebie osoby w Twoim wieku sięgają po alkohol, narkotyki, dopalacze?

Respondenci wymieniali, jakie mogą być negatywne konsekwencje uzależnienia od alkoholu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych. Młodzi ankietowani najczęściej wymieniali: zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (26,28% chłopców, 32,18% dziewczynek), nieodpowiednie towarzystwo (15,38% chłopców, 18,39% dziewczynek), czy też pogorszenie relacji rodzinnych (12,18% chłopców, 12,64% dziewczynek).



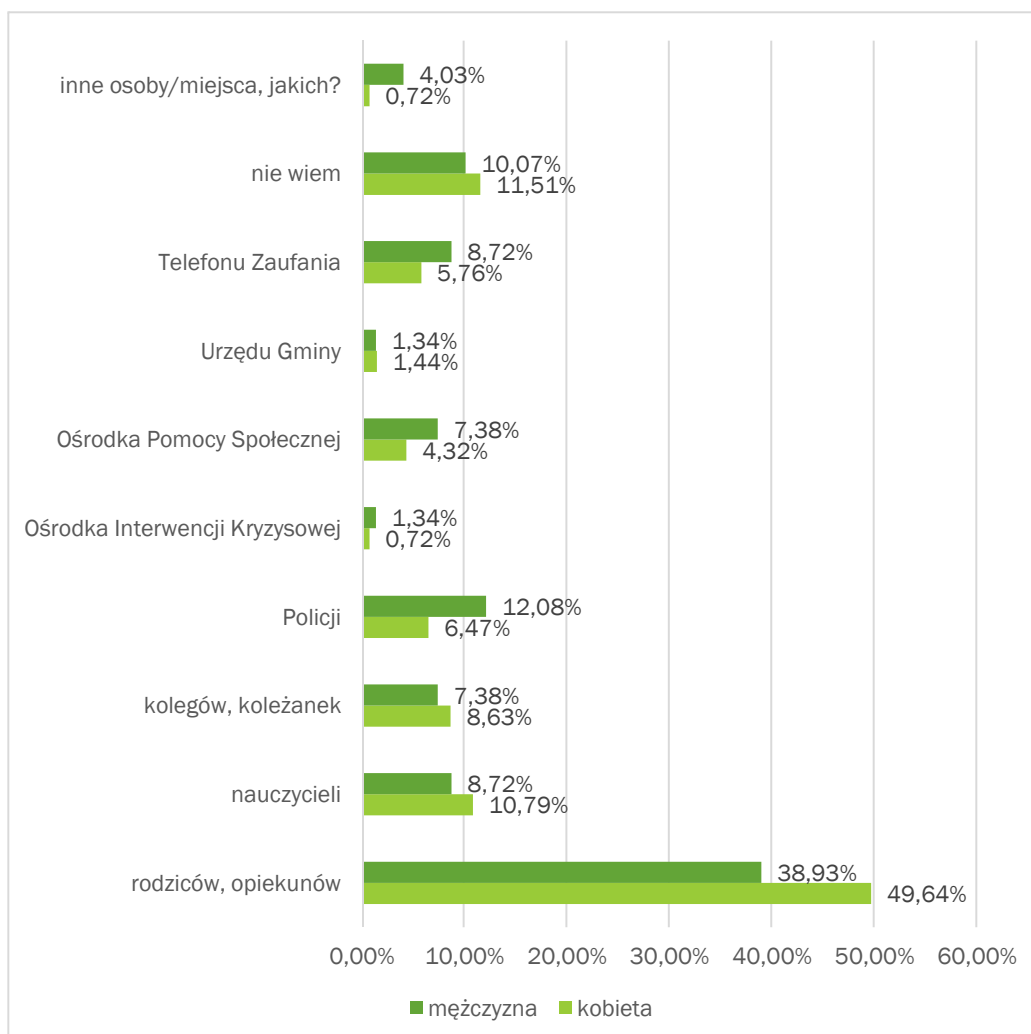
Wykres 77 Jak według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, dopalaczy?

Ważną rzeczą w dzisiejszych czasach jest odpowiednie edukowanie młodzieży w temacie zagrożeń i konsekwencji płynących z zażywania środków psychoaktywnych. Większość uczniów czerpie wiedzę ze środków masowego przekazu, jakimi są Internet i telewizja, gdzie informacje na powyższy temat znalazło 32,84% chłopców oraz 27,27% dziewcząt. Pokażna grupa ankietowanych, stanowiąca 27,61% chłopców i 38,02% dziewczynek, nie czerpie żadnych informacji na ten temat, może to oznaczać, że młodzi mieszkańcy nie są zainteresowani tym tematem. W odpowiedzi „inne, jakie?” (3,73% chłopców, 0,83%), badani uczniowie wymienili: „książki” oraz „z telewizji”.



Wykres 78 Skąd czerpiesz wiedzę dotyczącą narkotyków i dopalaczy?

Kolejno, młodzi ankietowani najchętniej zwróciliby się z problemem dotyczącym uzależnienia od narkotyków, dopalaczy czy alkoholu do ich rodziców i opiekunów (38,93% chłopców, 49,64% dziewczynek), kolegów i koleżanek (7,38% chłopców, 8,63% dziewczynek) czy też zwróciliby się do nauczycieli (8,72% chłopców, 10,79% dziewczynek) i na Policję (12,08% chłopców, 6,47% dziewczynek). W odpowiedzi „inne osoby/miejsca, jakich?” (4,03% chłopców, 0,72% dziewczynek), ankietowani wskazali na ciocię oraz papieża.

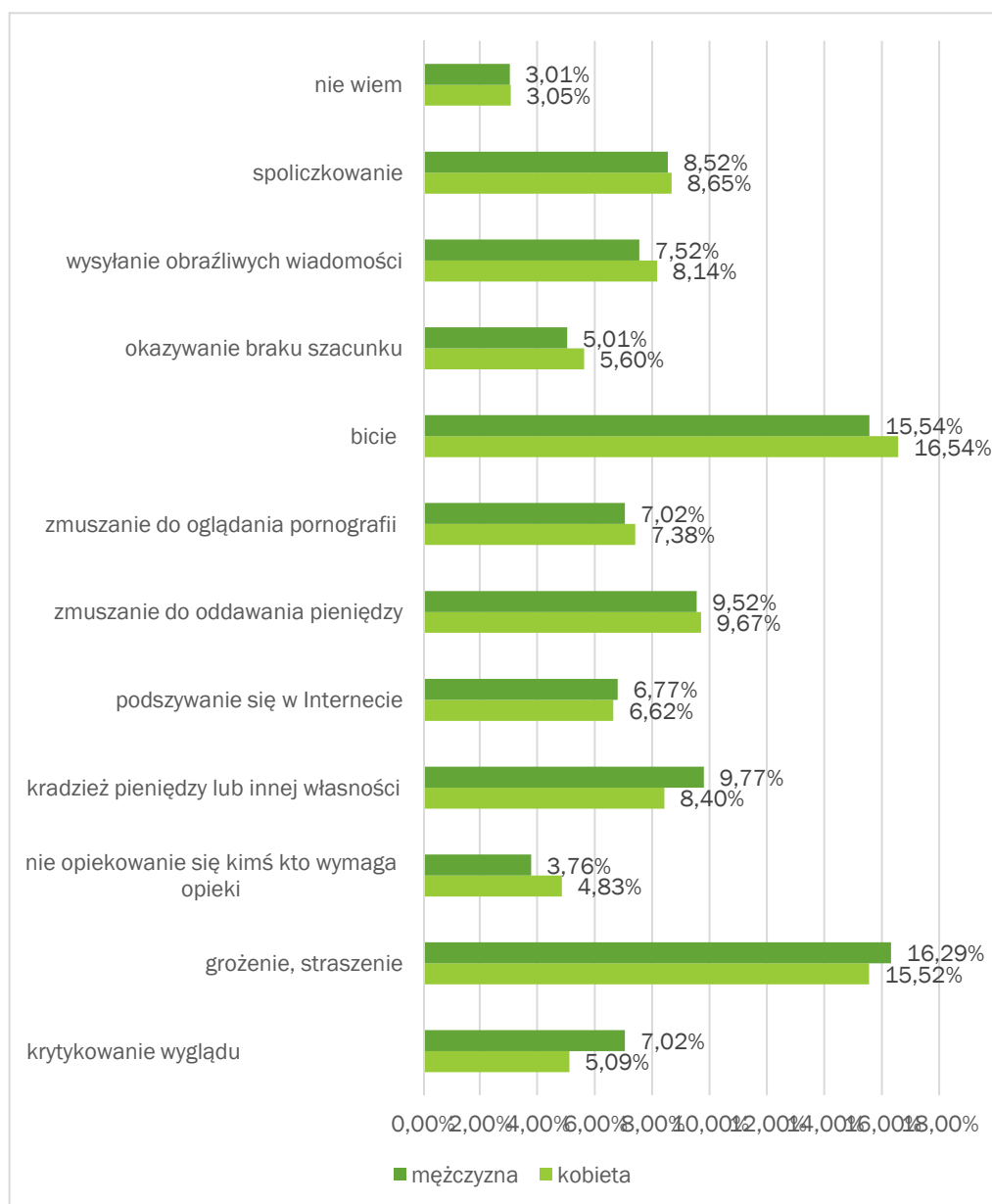


Wykres 79 Do kogo zwróciłbyś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?



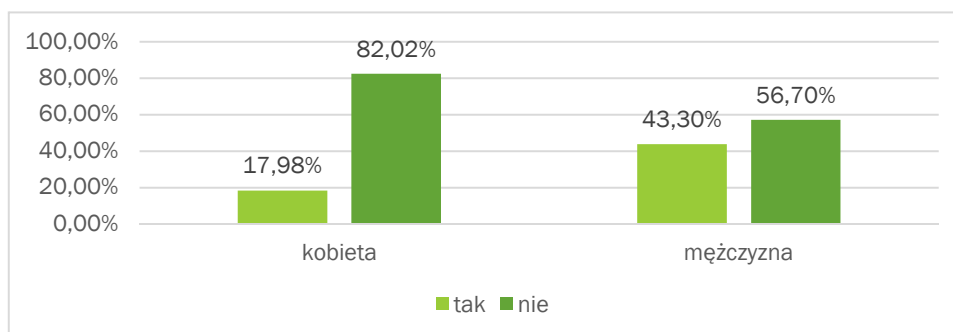
#### 4.4 Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży

Przemoc – jest to kolejny problem, który został poruszony w badaniu wśród młodych mieszkańców. O samej przemocy jesteśmy w stanie mówić, gdy zostaną spełnione pewne warunki takie jak: gdy jest to intencjonalne działanie lub zaniechania działania, jedna z osób ma wyraźną przewagę nad drugą (która staje się ofiarą przemocy), działanie sprawcy przemocy narusza prawa i dobra osobiste drugiej osoby, ofiara doznaje cierpienia, szkód psychicznych oraz często fizycznych. Młodzi respondenci zostali poproszeni o wskazanie sytuacji, które ich zdaniem można nazwać aktem przemocy. Najczęściej było to: bicie (15,54% chłopców, 16,54% dziewczynek), groźenie i straszenie (16,29% chłopców, 15,52% dziewczynek), czy też zmuszanie do oddawania pieniędzy (9,52% chłopców, 9,67% dziewczynek).



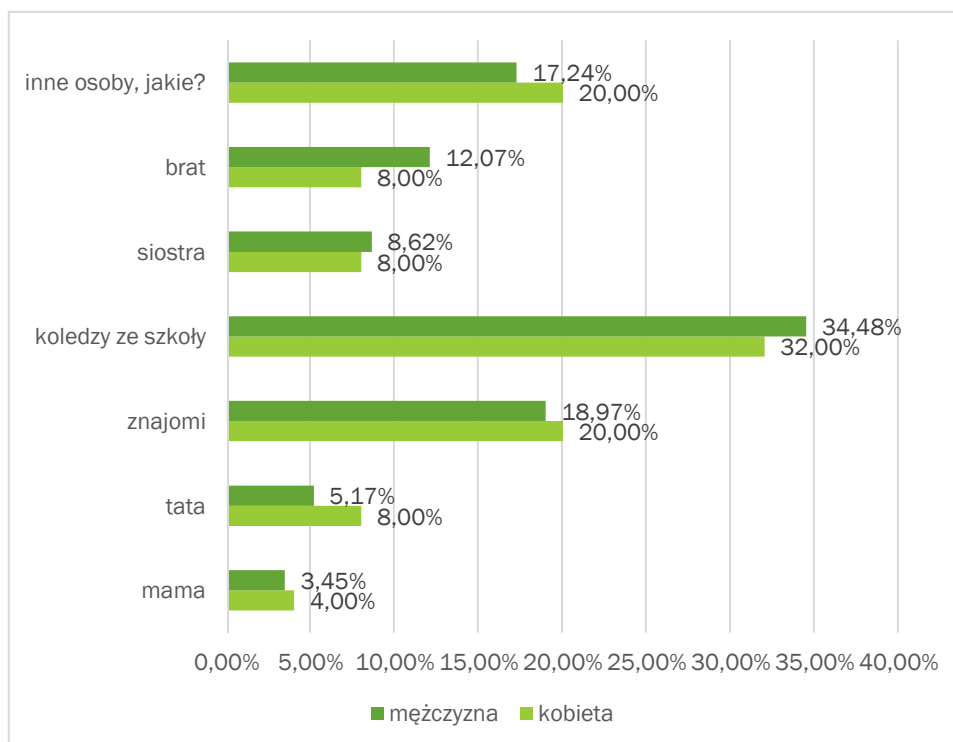
Wykres 80 Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy?

43,30% chłopców oraz 17,98% dziewczynek przyznało, iż doświadczyli kiedykolwiek przemocy<sup>16</sup>.



Wykres 81 Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

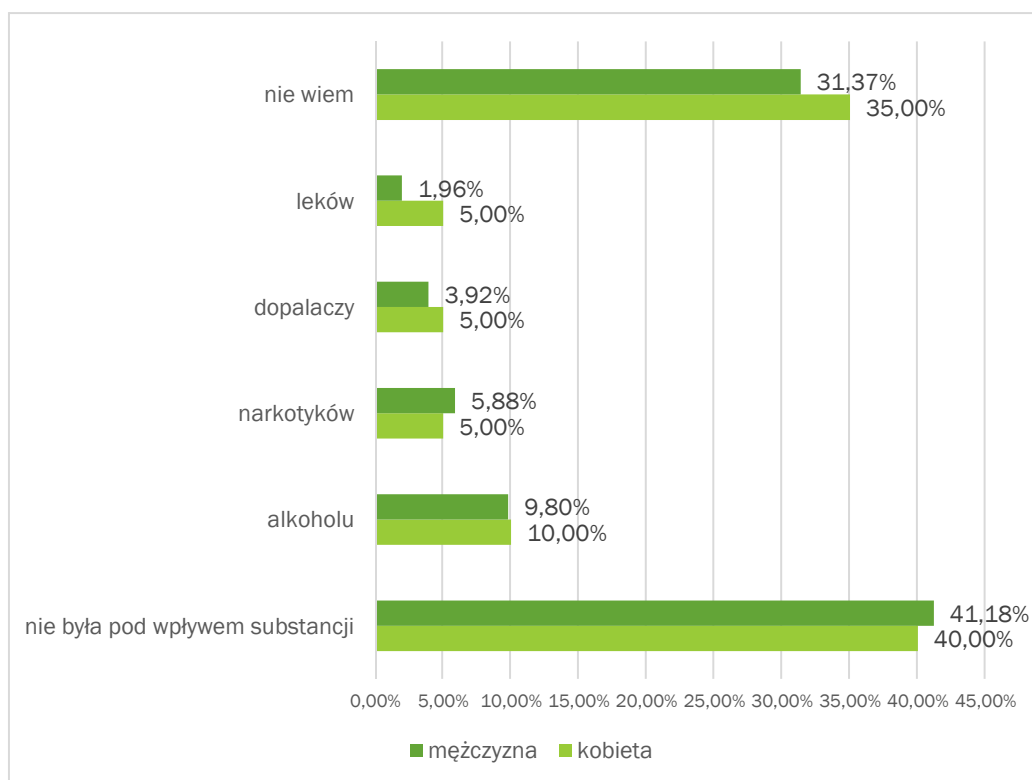
Uczniowie, którzy przyznali, że stosowano wobec nich przemoc zostali poproszeni o wybranie, kto przeciwko nim zastosował ową przemoc. Wobec uczniów płci męskiej, przemoc najczęściej stosowali koledzy ze szkoły (34,48%), a także znajomi (18,97%). Dziewczynki również przyznały, że najczęściej doznawały przemocy od szkolnych kolegów (32,00%) i znajomych (20,00%). Młodzi mieszkańcy wymieniali również w odpowiedzi „inne osoby, jakie?” (17,24% chłopców, 20,00% dziewczynek) byli konkretni koledzy ze szkoły oraz osoby pracujące w szkole.



Wykres 82 Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

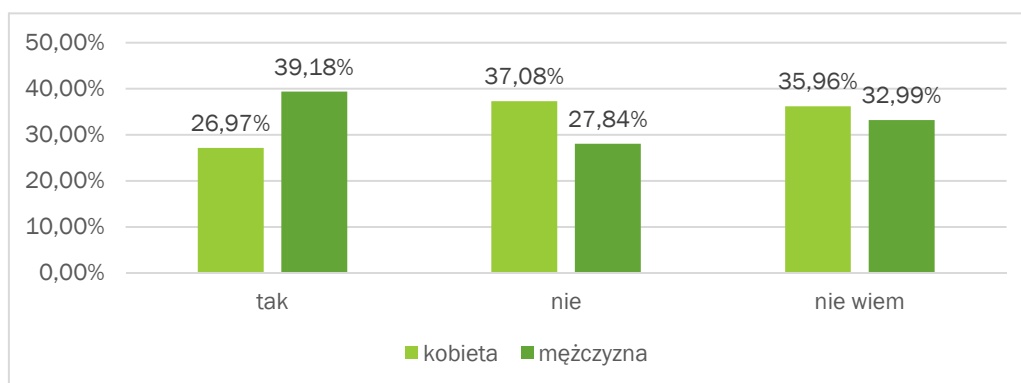
<sup>16</sup> 17 dziewczynek, 43 chłopców.

Dodatkowo respondenci zostali zapytani czy osoba, która stosowała wobec nich przemoc, była pod wpływem jakiegokolwiek substancji psychoaktywnej. Uczniowie (41,18%) oraz uczennice (40,00%) twierdzą w większości, że osoby, które stosowały wobec nich przemoc nie, były pod wpływem żadnej substancji oraz, że nie mają takich informacji (31,37% chłopców, 35,00% dziewczynek).



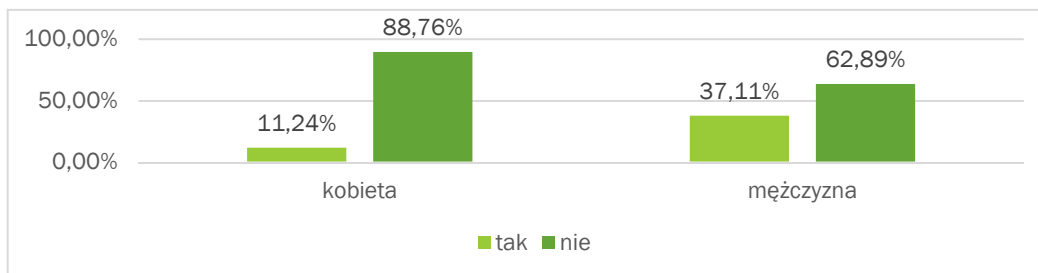
Wykres 83 Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc była pod wpływem?

Młodym mieszkańcom zadano pytanie dotyczące tego, czy według nich w ich szkole występuje zjawisko przemocy między uczniami. 27,84% chłopców oraz 37,08% dziewcząt uważa, że takie sytuacje się nie zdarzają. Pozostałe 32,99% uczniów oraz 35,96% uczennic nie ma zdania na ten temat. Natomiast 39,18% chłopców oraz 26,97% dziewczynek uważa, że sytuacje przemocowe pomiędzy uczniami się zdarzają.



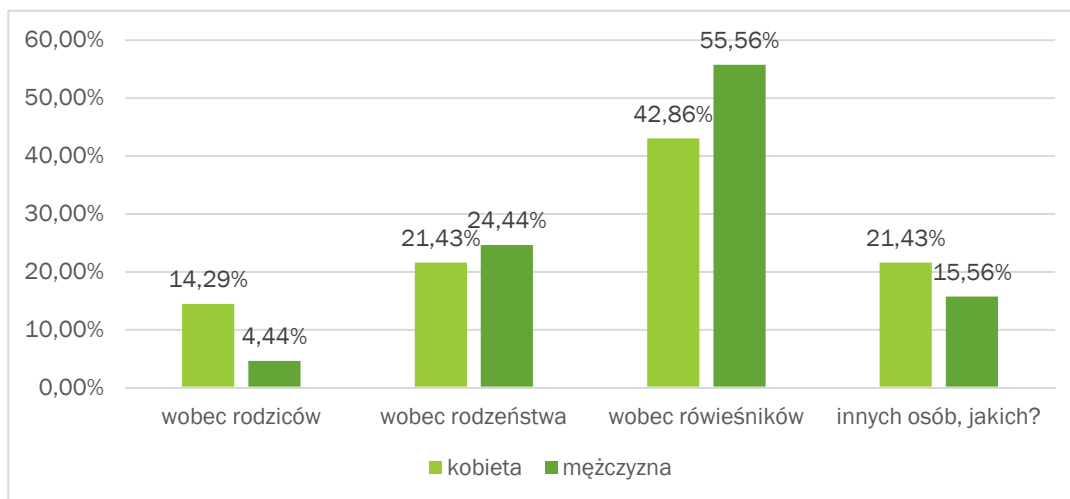
Wykres 84 Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

Ankietowani zostali poproszeni o przyznanie się do tego czy zdarzyło się im stosować przemoc wobec innych osób. 37,11% chłopców oraz 11,24% dziewczynek przyznało, że zdarzały się sytuacje, gdzie stosowali oni przemoc wobec innych<sup>17</sup>. Pozostałe 62,89% chłopców oraz 37,11% dziewczynek twierdzi, że nigdy nie zastosowało przemocy wobec innych.



Wykres 85 Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?

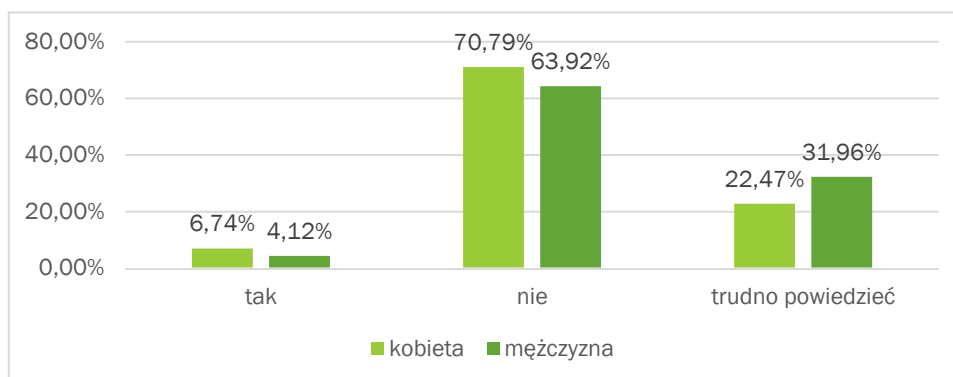
Uczniowie, którzy odpowiedzieli twierdząco na pytanie dotyczące tego, że stosowali przemoc wobec innych, odpowiadali również wobec kogo ją stosowali. Uczniowie (55,56%) oraz uczennice (42,86%) najczęściej przyznawali, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec rówieśników. Chłopcy i dziewczynki wymieniali również rodzeństwo (24,44% chłopców, 21,43% dziewczynek) i rodziców (4,44% chłopców, 14,29% dziewczynek). W odpowiedzi „innych osób, jakich?” (15,56% chłopców, 21,43% dziewczynek), młodzi ankietowani pisali o konkretnych kolegach i wrogach.



Wykres 86 Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

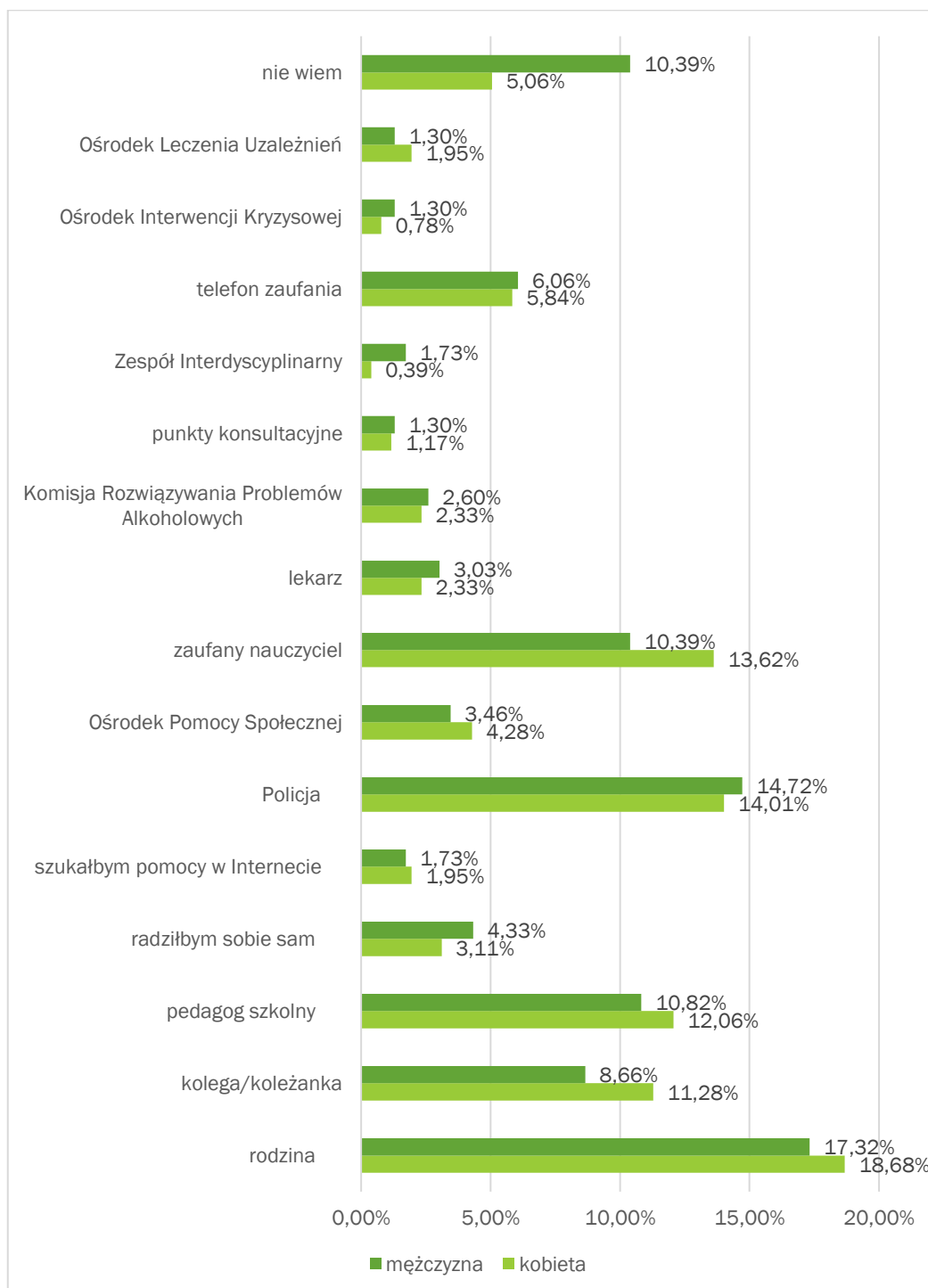
<sup>17</sup> 10 dziewczynek oraz 36 chłopców.

4,12% chłopców oraz 6,74% uczennic zna kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu. Pozostałe 63,92% chłopców i 70,79% dziewczynek nie zna takich osób.



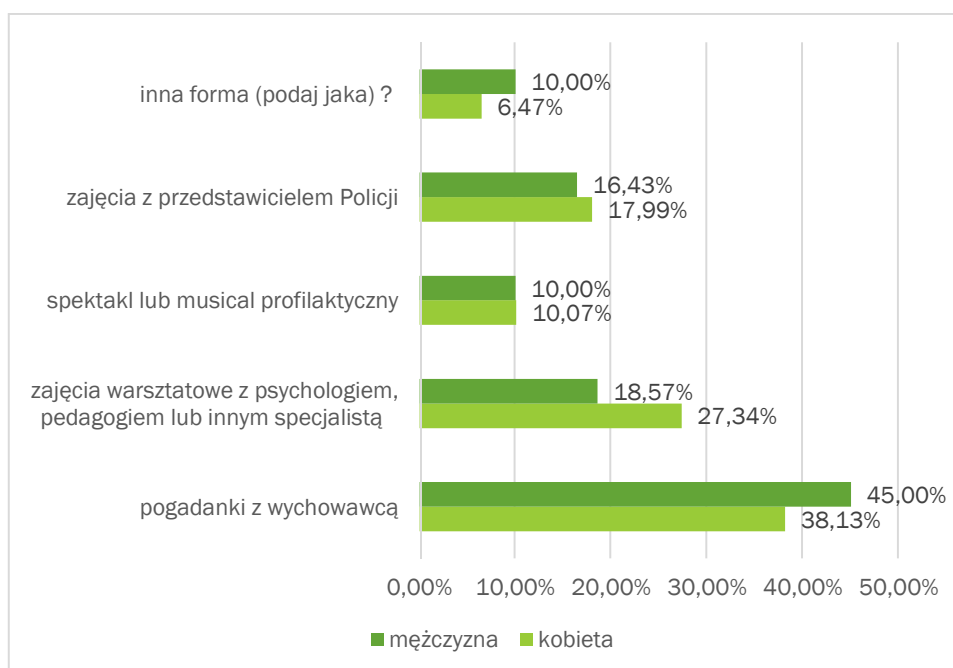
Wykres 87 Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?

Młodzi respondenci zostali poproszeni o wskazanie do kogo zgłosiliby się o pomoc, gdyby doświadczali przemocy. Najczęściej ankietowani wybierali, że zgłosiliby się do: rodziny (17,32% chłopców, 18,68% dziewczynek), pedagoga szkolnego (10,82% chłopców, 12,06% dziewczynek), kolegów/koleżanek (8,66% chłopców, 11,28% dziewczynek), zaufanego nauczyciela (10,39% chłopców, 13,62% dziewczynek) czy też na Policję (14,72% chłopców, 14,01% dziewczynek).



Wykres 88 Do kogo zwrócił/a byś się o pomoc w przypadku, gdybyś był/a ofiarą przemocy?

Ostatnie pytanie zadane młodym mieszkańcom gminy dotyczyło zajęć profilaktycznych jakie są według respondentów najciekawsze. Dla chłopców są to: pogadanki z wychowawcą (45,00%), zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (18,57%), zajęcia z przedstawicielem Policji (16,43%) oraz spektakle lub musicale profilaktyczne (10,00%). Dziewczynki również najczęściej wybierały zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (27,34%), rozmowę z wychowawcą (38,13%), spektakle lub musicale profilaktyczne (10,07%) oraz zajęcia z przedstawicielem Policji (17,99%). W odpowiedzi „inne, jakie?” (10,00% chłopców, 6,47% dziewczynek), młodzi mieszkańcy nie wymienili nic konkretnego.

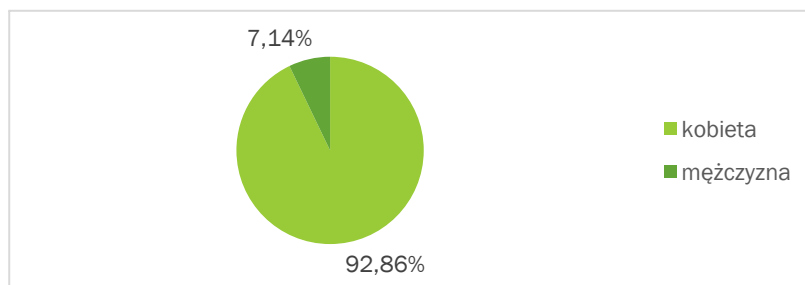


Wykres 89 Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

## 5. BADANIE SPRZEDAWCÓW NA TERENIE GMINY BOLESŁAWIEC

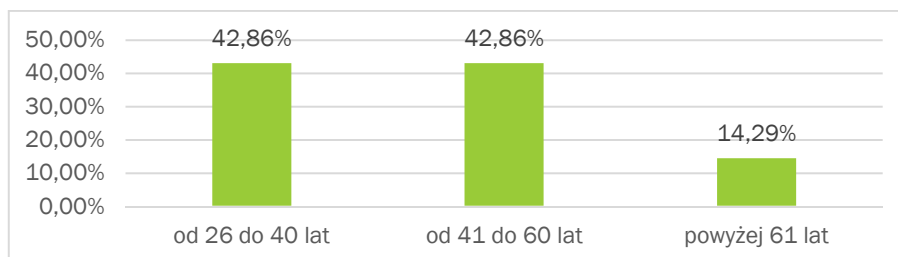
### 5.1 Struktura badanej grupy

W badaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Bolesławiec udział wzięło łącznie 14 sprzedawców napojów alkoholowych. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi było to 13 kobiet oraz jeden mężczyzna.



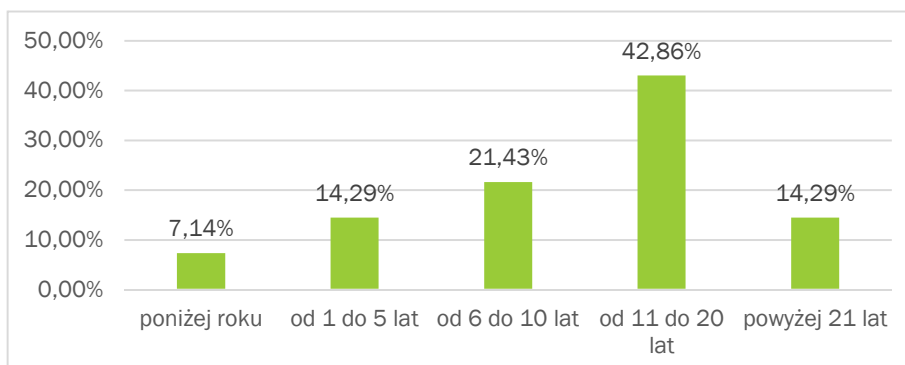
Wykres 90 Płeć.

Osoby ankietowane znajdowały się w przedziale wiekowym: od 26 do 40 lat i od 41 do 60 lat (po 42,86%) oraz powyżej 61 lat (14,29%).



Wykres 91 Pana/i wiek mieści się w przedziale.

Sprzedawcy zostali zapytani również od ilu lat pracują w punkcie sprzedaży alkoholu, w którym zostali poddani ankiecie. Osoby te pracują od 11 do 20 lat (42,86%), od 6 do 10 lat (21,43%) oraz po 14,29%: powyżej 21 lat, a także od 1 do 5 lat. Pozostali pracują poniżej roku (7,14%).

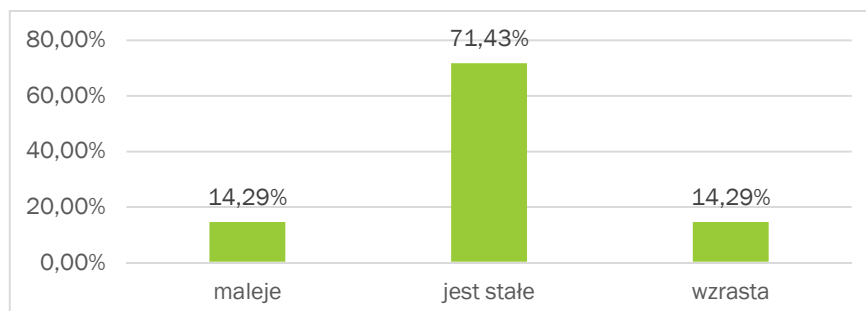


Wykres 92 Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?



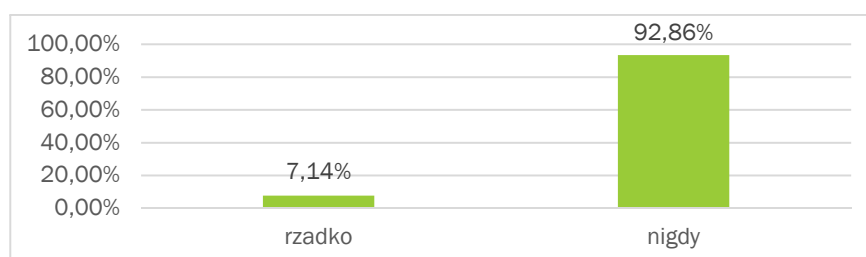
## 5.2 Problem uzależnień w Gminie Bolesławiec z perspektywy sprzedawców alkoholu

Opinie sprzedawców dotyczące spożycia alkoholu są podzielone, ponieważ według 14,29% ankietowanych, spożycie alkoholu na terenie gminy wzrasta, lecz 71,43% sprzedawców twierdzi, że jest ono stałe. Pozostali respondenci stwierdzili w 14,29%, że maleje.



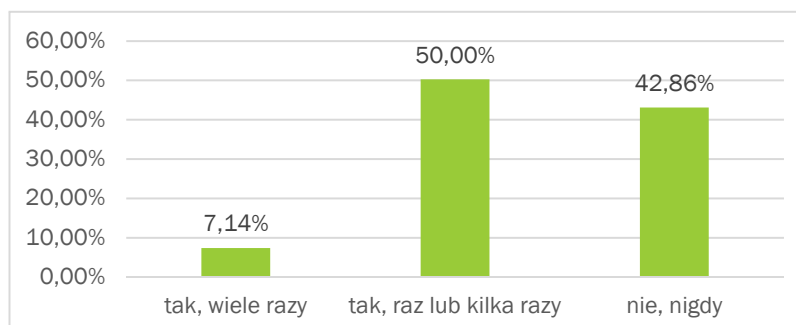
Wykres 93 Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i gminie.

Według 92,86% sprzedawców, alkohol w Gminie Bolesławiec nie jest sprzedawany osobom niepełnoletnim. Natomiast 7,14% osób twierdzi, że jest sprzedawany rzadko.



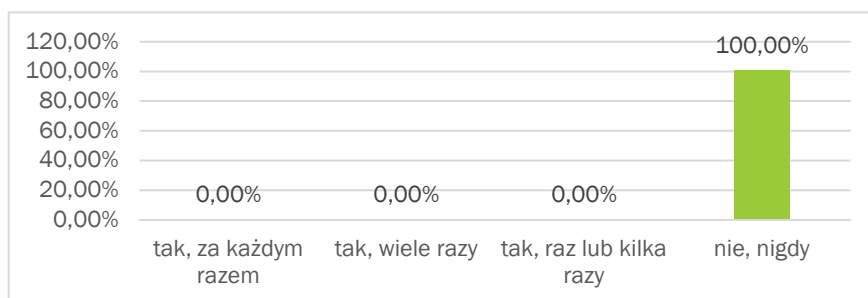
Wykres 94 Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Pana/i gminie?

Dodatkowo 50,00% osobom ankietowanym zdarzyło się raz lub kilka razy, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. 42,86% badanych sprzedawców twierdzi, że taka sytuacja nie zdarzyła im się nigdy a pozostałych 7,14% osób wiele razy spotykało w punkcie, w którym sprzedają lub podają napoje alkoholowe, osoby niepełnoletnie, które chciały kupić alkohol.



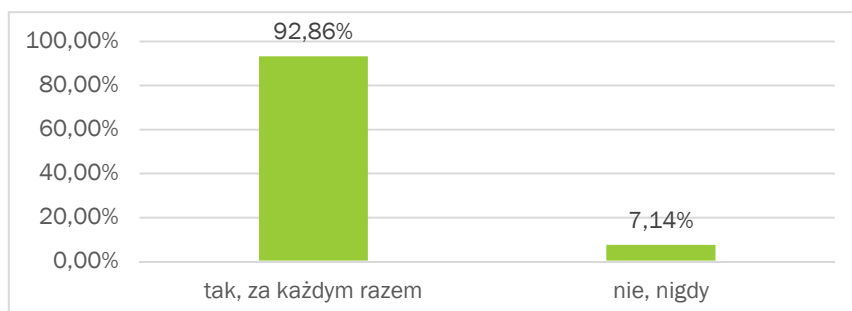
Wykres 95 Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

Co istotne 100,00% sprzedawców zgodnie przyznało, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie niepełnoletniej na terenie Gminy Bolesławiec.



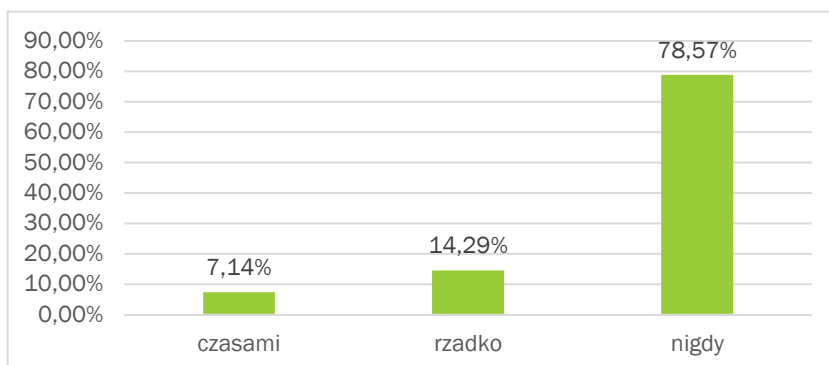
Wykres 96 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej?

92,86% osób ankietowanych stwierdziło, że za każdym razem pytają o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni. 7,14% badanych sprzedawców przyznaje, że nigdy nie pyta o dowód nie będąc pewnym o pełnoletności klienta.



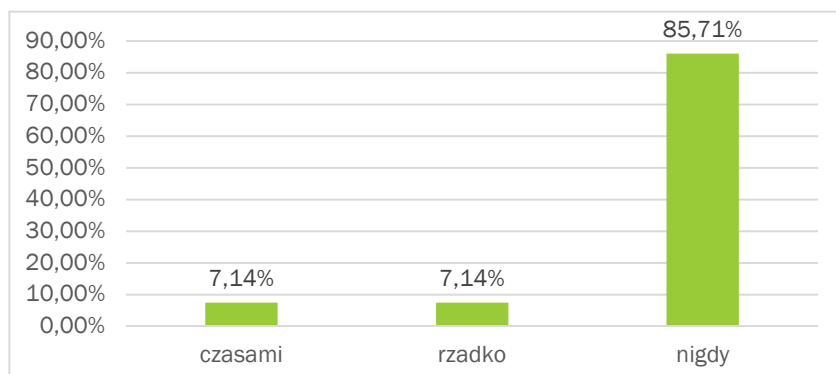
Wykres 97 Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni?

7,14% sprzedawców przyznaje, że w ich opinii czasami zdarzają się sytuacje, gdzie zostaje złamane prawo o zakazie jazdy samochodem po wypiciu alkoholu. 78,57% ankietowanych nigdy nie widziało takiej sytuacji a pozostałe 14,29% osób widuje takie zdarzenia rzadko.



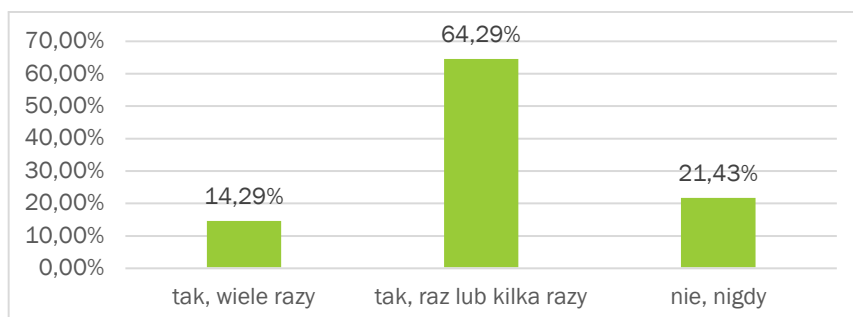
Wykres 98 Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i gminie?

Sprzedawcy oceniali również czy zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Gminie Bolesławiec. 85,71% ankietowanych przyznało że, alkohol nie jest sprzedawany osobom nietrzeźwym oraz, że sprzedaje się go czasami lub rzadko (po 7,14%).



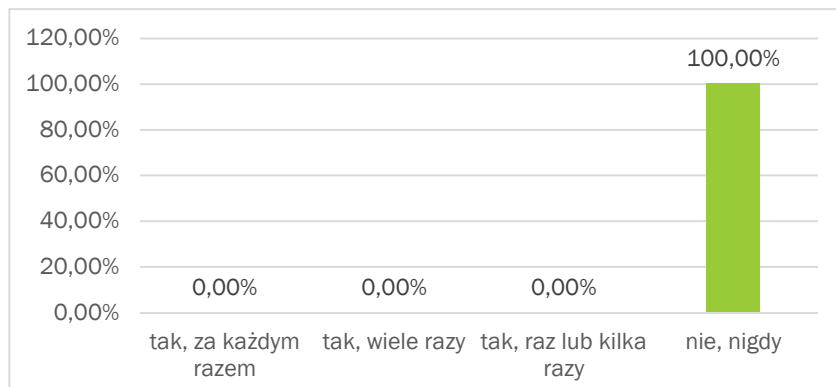
Wykres 99 Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Pana/i miejscowości?

Dodatkowo łącznie 78,58% osób przyznało, że raz lub wiele razy zdarzały się sytuacje, gdzie osoba nietrzeźwa chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. Następnie 21,43% badanych osób nigdy nie spotkało się z taką sytuacją.



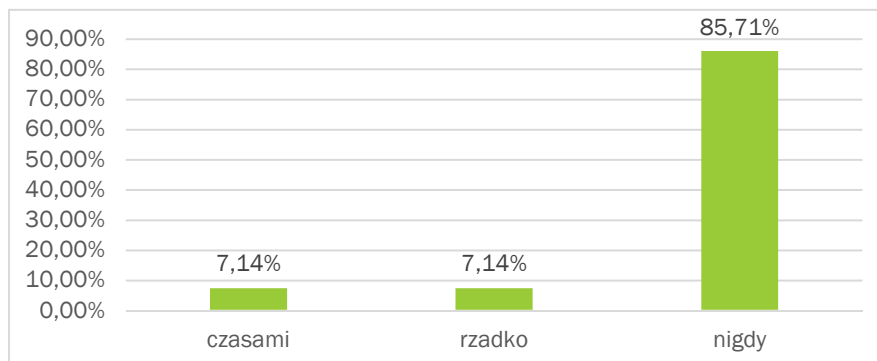
Wykres 100 Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

100,00% sprzedawców twierdzi, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie nietrzeźwej. Jest to bardzo zadowalający wynik.



Wykres 101 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej?

Na pytanie jak często zdarzają się sytuacje, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży, które zostało zadane ankietowanym. 85,71% osób odpowiedziało, że nigdy takie sytuacje się nie zdarzają lub zdarzają się rzadko i czasami (po 7,14%).



Wykres 102 Proszę ocenić jak często zdarza się sytuacja, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży alkoholu w Pana/i miejscowości?

Dodatkowo 100,00% respondentów przyznało, że nigdy nie zdarzyło im się wzywać policji z powodu zakłócania porządku przez osoby pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży lub w jego pobliżu.



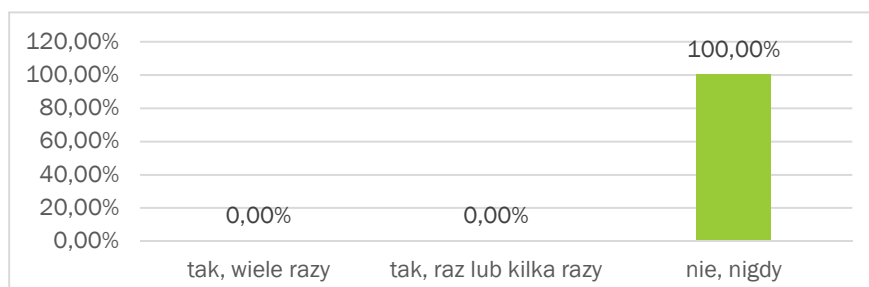
Wykres 103 Jak często zdarza się Panu/i wzywać Policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?

Następnie ankietowani zostali zapytani o sprzedaż papierosów osobom niepełnoletnim na terenie gminy. 100,00% respondentów przyznało, że w ich opinii takie sytuacje nie mają miejsca.



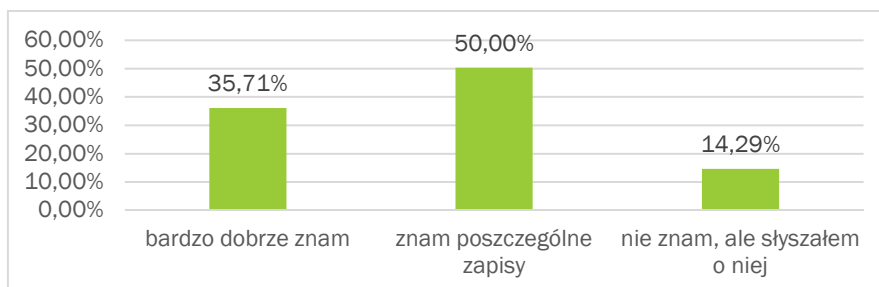
Wykres 104 Proszę ocenić jak często zdarza się, że osobom niepełnoletnim sprzedawane są papierosy w Pana/i i gminie?

Kolejne 100,00% ankietowanych przyznało również, że nigdy nie zdarzyło im się sprzedać osobom niepełnoletnim papierosów w punkcie, w którym pracują.



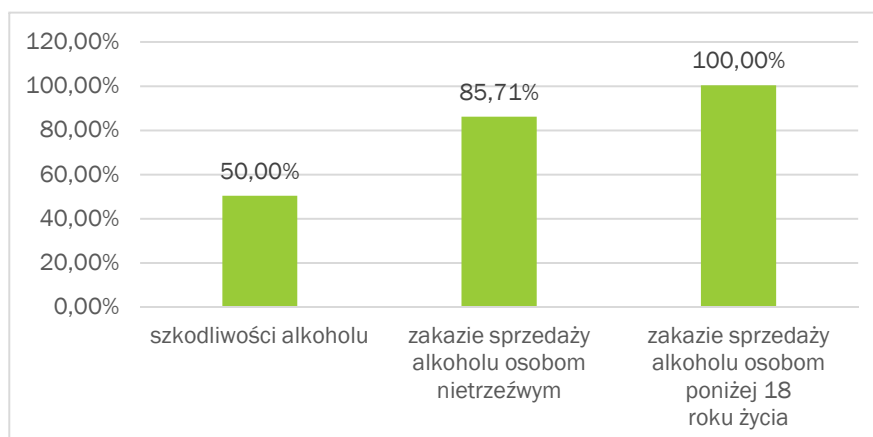
Wykres 105 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej?

Następnie sprzedawcy zostali poproszeni o przyznanie, czy znają ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. 14,29% osób nie zna ustawy o wychowaniu w trzeźwości, ale słyszało o niej. 50,00% osób twierdzi, że zna poszczególne zapisy, kolejne 35,71% zna całą ustawę bardzo dobrze.



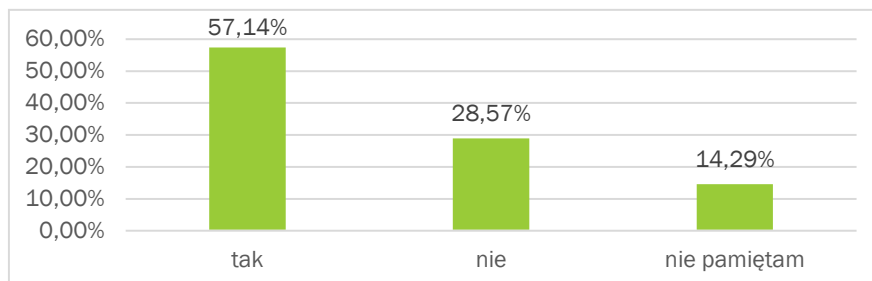
Wykres 106 Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j.Dz.U.2019.2277 ze zm.).

Dodatkowo sprzedawcy przyznają, że najczęściej w obsługiwanym przez nich punkcie widnieją takie informacje jak: zakaz sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia (100,00%), zakaz sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym (85,71%) i o szkodliwości alkoholu (50,00%).



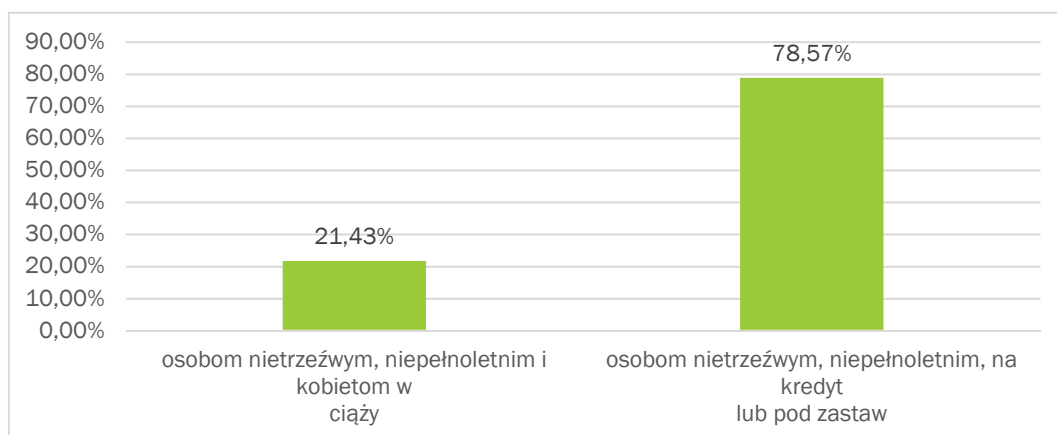
Wykres 107 Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat. (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Sprzedawcy przyznali również w 28,57%, że nie uczestniczyli w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży. Natomiast 57,14% osób ankietowanych twierdzi, że brało udział w szkoleniach dotyczących odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. Pozostali 14,29% nie pamięta takiego zdarzenia.



Wykres 108 Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

Na koniec respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do pewnych stwierdzeń dotyczących ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz tego komu zabrania się sprzedaży alkoholu. 78,57% osób odpowiedziało poprawnie na pytanie, które brzmiało następująco: „osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim, na kredyt lub pod zastaw”. Pozostałe 21,43% osób odpowiedziało błędnie, wybierając odpowiedź: „osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim i kobietom w ciąży”.



Wykres 109 Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

## 6. WNIOSKI I REKOMENDACJE

---

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących Gminę Bolesławiec w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

- zapoznanie się z problemami mieszkańców,
- ujawnienie problemów z jakimi spotykają się na co dzień młodzi mieszkańcy – uczniowie szkół podstawowych,
- rozpoznanie czy sprzedawcy alkoholu, którzy pracują na terenie Gminy Bolesławiec mają odpowiednią wiedzę dotyczącą odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu,
- sprawdzenie wśród wszystkich osób przebadanych jaka według nich jest dostępność narkotyków, dopalaczy, nikotyny, czy też alkoholu na terenie gminy.

**Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego problemy społeczne na terenie Gminy Bolesławiec wraz z rekomendacjami, co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców gminy oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.**

Informacje zawarte w dokumencie diagnozy mogą zostać wykorzystane w przyszłości do prowadzenia dalszych pogłębionych badań wśród mieszkańców, uczniów oraz sprzedawców napojów alkoholowych. W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje skierowane do mieszkańców Gminy Bolesławiec, które powinny mieć charakter długofalowy i wielostronny. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO)<sup>18</sup> podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania. Dzieci i młodzież są, więc grupą wymagającą szczególnie

---

<sup>18</sup> World Health Organization, (2004), Mental Health Policy, Plans and Programs, Geneva.

intensywnych oddziaływań profilaktycznych. Należy skupić się przede wszystkim na najmłodszych, by zapobiec i zredukować takie zachowania. Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu. Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników ryzyka oraz czynnik chroniących<sup>19</sup>:

#### Czynniki ryzyka:

- przemoc rówieśnicza,
- odrzucenie przez rówieśników,
- słaba więź ze szkołą,
- niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli),
- destrukcyjna grupa rówieśnicza,
- niepowodzenia szkolne.

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki, a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych<sup>20</sup>. Można je pogrupować w kilka kategorii:

- poczucie przynależności,
- pozytywny klimat szkoły,
- prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza,
- okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć,
- zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy”.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Są odpowiednim oddziaływaniem wśród młodszych mieszkańców gminy, czyli uczniów szkół. Najlepiej wdrażać czynniki chroniące poprzez organizowanie warsztatów profilaktycznych, gdzie wzmacniane są czynniki chroniące oraz osłabiane czynniki ryzyka. Warto pamiętać, że oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może

---

<sup>19</sup> Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. Promotion, Canberra.

<sup>20</sup> Słownik terminów według PARPA, źródło: [http://www.parpa.pl/download/slownik\\_terminow.pdf](http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf) (dostęp: 20.11.2020).



przynieść pozytywne rezultaty, także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych. Nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmocnienie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży. Do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów szkół przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć:

- ✓ **pozytywne nastawienie do nauczycieli,**
- ✓ **udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych,**
- ✓ **aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych,**
- ✓ **dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których uczeń spędza czas wolny.**

Efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresu adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju. Program profilaktyczny powinno się również uwzględnić w działaniach związanych z profilaktyką uzależnień oraz rozwiązywaniem problemów alkoholowych, które będą skierowane do wszystkich mieszkańców Gminy Bolesławiec. Powinien zawierać działania profilaktyczno - informacyjne mające na celu propagowanie zdrowego stylu życia i zmianę postaw przy użyciu sprawdzonych i rekomendowanych programów profilaktycznych, odpowiadających na środowiskowe zapotrzebowanie. Powinno zostać również uwzględnione realizowanie działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej skierowanej do osób uzależnionych, spożywających alkohol w sposób ryzykowny i szkodliwy lub korzystających z innych używek, jak również do ich rodzin, także osób zagrożonych przemocą oraz takich, przeciwko którym ta przemoc jest stosowana regularnie. W celu zapewnienia skuteczności, uwzględnione działania powinny być długofalowe, konsekwentne oraz wdrażane systematycznie na terenie Gminy Bolesławiec.

Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu alkoholowego, narkotykowego, palenia papierosów oraz przemocy w rodzinie wśród **mieszkańców** Gminy Bolesławiec powinny polegać na:

- ✓ Rozwoju pracy socjalnej na rzecz mieszkańców, którzy są zagrożeni uzależnieniem od alkoholu oraz wdrażanie najnowszych sposobów pomocy tym osobom.
- ✓ Ankietowani mieszkańcy (łącznie 55,84%) deklarują, że ich **spożywanie alkoholu** w ciągu dnia, w którym go piją, przekracza standardową porcję alkoholu <sup>21</sup>. Jak najszybciej należy zacząć zapobiegać rozwijaniu się uzależnienia od alkoholu. Rekomenduje się tworzenie kampanii, które będą miały na celu informowanie mieszkańców, o tym jakie mogą być konsekwencje spożywania dużej ilości alkoholu. Warto zaproponować mieszkańcom, przychodzącym do Urzędu Gminy, Ośrodka Pomocy Społecznej, czy też innych instytucji, by wypełnili **test autodiagnozy**, który udostępniony jest przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA). Dzięki wypełnieniu testu, mieszkańcy będą mogli określić, czy np. są uzależnieni od spożywania alkoholu.

[PARPA - Test Autodiagnozy \(kliknij\)](#)

- ✓ Poleca się również szkolenie pracowników lecznictwa odwykowego, w zakresie doskonalenia zawodowego w tematyce o osobach uzależnionych od alkoholu. Szkolenia powinny odbywać się nie tylko wśród pracowników, lecz również kadra kierownicza powinna mieć wiedzę w zakresie reagowania i interwencji wobec mieszkańców uzależnionych lub stwarzających zagrożenie dla innych.
- ✓ W przypadku **prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu**, łącznie 9,09% mieszkańców przyznało, że kiedykolwiek taka sytuacja im się zdarzyła, a łącznie 36,00% badanych było kiedykolwiek świadkami sytuacji gdy ktoś prowadził samochód pod wpływem alkoholu. Dane te są ostrzeżeniem, ponieważ wiążą się nie tylko z łamaniem prawa, ale również stanowią bezpośrednie niebezpieczeństwo dla kierowców oraz społeczności lokalnej. By uniknąć takich zdarzeń na terenie gminy rekomenduje się aby Policja prowadziła szeroko zakrojone akcje prewencyjne, które

---

<sup>21</sup> Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5%, w ok. 100ml wina o mocy 12% oraz w ok. 30ml wódki o mocy 40%, a picie o niskim poziomie ryzyka zakłada wypijanie 1-2 porcji w ciągu dnia. (Źródło: Wikipedia).

będą związane z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu.

- ✓ Dodatkowo, warto rozpocząć cykl szkoleń eksperckich skierowanych do kierowców z zakresu bezpiecznej jazdy oraz organizować kampanie informacyjne dla mieszkańców w celu uświadomienia im o konsekwencjach związanych z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu poprzez różnego rodzaju akcje plakatowe, konkursy, czy też akcje ulotkowe na terenie gminy.
- ✓ Łącznie 8,00% mieszkańców Gminy Bolesławiec przyznało, że zażywali kiedykolwiek **narkotyki i substancje psychoaktywne**. Jest to mały procent w stosunku do pozostałej liczby mieszkańców, natomiast rekomenduje się prowadzenie warsztatów w placówkach leczenia uzależnień, Ośrodkach Pomocy Społecznej oraz innych organizacjach pomocowych.
- ✓ Rekomenduje się również szkolenia dla kadr – pracowników socjalnych, nauczycieli, terapeutów w zakresie pracy z osobami zażywającymi narkotyki w sposób okazjonalny lub szkodliwy, a także inwestycje w sprzęt i materiały, które będą podnosić umiejętności terapeutów.
- ✓ Mieszkańcy przyznają, że najczęściej na temat alkoholu i substancji psychoaktywnych znajdują informacje w **Internecie i telewizji** (51,00%). Warto zwrócić na to uwagę i dostosować się do współczesnego życia mieszkańców – udostępniać kampanie na stronach Internetowych bądź społecznościowych, a także działać w lokalnej telewizji.
- ✓ Rekomenduje się kontynuowanie działań mających na celu wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, czy też narkomanią.
- ✓ W przypadku **przemocy w rodzinie**, mieszkańcy przyznają, że zdarza się iż zostają oni osobom doświadczającą przemocy (29,00%). Rekomenduje się nawiązanie współpracy z przedstawicielami służb wymiaru sprawiedliwości. Do tego celu mogą posłużyć spotkania interdyscyplinarne oraz szkolenia dla wszystkich organizacji pomocowych. Dodatkowo, powinno się podnosić kompetencje służb wymiaru sprawiedliwości.
- ✓ Warto skorzystać z kwestionariusza oceny ryzyka „SafeLives”, (RIC - Risk Identification Checklist – Kwestionariusz oceny ryzyka).

Kwestionariusz oceny ryzyka SafeLives (kliknij)

- ✓ Przedstawiciele podmiotów biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” mogą skorzystać z plakatu, który jest udostępniony na stronie [www.niebieskalinia.pl](http://www.niebieskalinia.pl). Plakat, może pomóc również osobom, które są dotknięte problemem przemocy.
- ✓ Rekomenduje się organizowanie lokalnych kampanii społecznych, by przekazywać wiedzę osobom, które nigdy nie były ofiarami przemocy, aby mogły również mieć wiedzę na temat mechanizmów przemocy oraz były uświadomione o jej szkodliwości.
- ✓ Mieszkańcy powinni mieć dostęp do informacji na temat tego, z jakiej formy pomocy mogą skorzystać w przypadku uzależnień (nie tylko ich samych, ale też rodziny i bliskich).
- ✓ Rekomenduje się również przeprowadzenie warsztatów z różnych form samoobrony dla ofiar przemocy, zaś dla sprawców, należy zorganizować warsztaty z zachowań asertywnych oraz z poprawnej komunikacji, w celu nauczenia ich kontroli nad własnym zachowaniem.
- ✓ Rekomenduje się stworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju dyskryminację, a jednocześnie propagującej tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.
- ✓ W przypadku **sprzedawców** rekomenduje się dalszą kontrolę sprzedaży alkoholu na terenie gminy. 28,57% badanych stwierdziło, że nigdy nie uczestniczyli oni w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.
- ✓ 21,43% badanych stwierdziło, że według **Ustawy o Wychowaniu w Trzeźwości i Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi**, osobami, którym zabrania się sprzedaży alkoholu są: osoby nietrzeźwe, osoby niepełnoletnie i kobiety w ciąży. Jest to błędna odpowiedź, zatem rekomenduje się nakłanianie sprzedawców do czynnego uczestnictwa w szkoleniach organizowanych przez gminę oraz kontrola punktów sprzedaży po zorganizowanym szkoleniu.
- ✓ **Łącznie 14,28% badanych sprzedawców przyznało, że zdarzają się sytuacje gdzie alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym na terenie gminy.** Rekomenduje się przeprowadzenie badania w postaci tajemniczego klienta w sklepach, w których jest sprzedawany alkohol na terenie gminy, by skontrolować, w których punktach obsługi

istnieje taki problem.

- ✓ **Dodatkowo 7,14% badanych sprzedawców przyznaje, że nigdy nie pytają o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni.** Tutaj również kontrola tajemniczego klienta mogłaby pomóc w określeniu, w którym punkcie sprzedaży występuje powyższy problem oraz który ze sklepów powinno się częściej kontrolować.

Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu alkoholowego, narkotykowego, palenia papierosów oraz przemocy wśród **młodych mieszkańców (uczniów)** Gminy Bolesławiec powinny polegać na:

- ✓ Dalszym podejmowaniu działań w zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne. Uczniowie i uczennice zapytane o to, do kogo zwróciliby się mając problem związany z uzależnieniami, między innymi wymienili nauczycieli, wychowawców klas, psychologów szkolnych. Realizując programy profilaktyczne kształtuje się kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków czy też przemocy.
- ✓ Zachowania ryzykowne są podejmowane przez młodzież często poza szkołą, gdzie nie daje to szkole możliwości wpływu na młodych ludzi – stąd ogromna rola rodziców, ich wiedzy oraz umiejętności współpracy z dzieckiem w zakresie kształtowania właściwych zachowań.
- ✓ Rekomenduje się rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Uczniowie powinni korzystać z warsztatów psychologicznych, które mogłyby polegać m.in. na praktycznych ćwiczeniach pracy nad swoją samooceną i bardzo ważną w tym wieku – asertywnością.
- ✓ Poleca się zapewnienie warsztatów dla nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz osób pracujących w świetlicach.
- ✓ Rekomenduje się prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, gdyż to stanowi między innymi czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.

- ✓ W Gminie Bolesławiec, dziewczynki, które przyznały, że **spożywały kiedykolwiek alkohol**, po raz pierwszy spróbowały go we wczesnym wieku 8-10 lat (31,58%) oraz w wieku 11-13 lat (26,32%), chłopcy natomiast napili się alkoholu po raz pierwszy w wieku 8-10 lat (23,81%) oraz w wieku 11-13 lat (38,10%). Pomimo tego, że jest to mały procent wśród wszystkich ankietowanych uczniów (do picia alkoholu przyznało się jedynie 19 dziewczynek oraz 21 chłopców), zachęca się zatem wprowadzenie Programów Rekomendowanych w szkołach. Programy te są rekomendowane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) oraz mają na celu m.in. opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży. Na stronie [www.programyrekomendowane.pl](http://www.programyrekomendowane.pl), są udostępnione wszelkie informacje i rodzaje programów. Dzięki nim można dostosować program do konkretnej grupy odbiorców (np. wieku dzieci).
- ✓ Uczniowie szkół oceniają, że **zdobywanie alkoholu na terenie gminy jest możliwe** (18,56% uczniów oraz 13,48% uczennic). Jest to sygnał dla Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, by zwiększyła kontrolę punktów sprzedaży alkoholu, w celu eliminacji miejsc, gdzie osoby niepełnoletnie mogą dokonać zakupu tego rodzaju napojów. Nacisk powinien być kładziony również na każdorazowe sprawdzanie dowodu osobistego młodych klientów w razie próby zakupu alkoholu lub papierosów.
- ✓ Zaszczepieniu wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez organizowanie konkursów sportowych, obozów sportowych oraz ciekawych zajęć WF. Dodatkowo, poleca się rozmieszczenie w szkołach plakatów o tematyce zdrowego stylu życia i korzyści z nim związanych.
- ✓ Rekomenduje się obserwację uczniów, w celu zidentyfikowania problemu **narkotykowego** w szkołach. Pomimo niewielkiego procentu młodych mieszkańców, którzy przyznali, że kiedykolwiek zażywali narkotyki i inne substancje psychoaktywne (2,06% czyli 2 chłopców, 2,25% czyli 2 dziewczynki), poleca się organizowanie warsztatów dla kadry pracowniczej szkół – przede wszystkim na temat tego, jak wykrywać objawy stosowania substancji psychoaktywnych. W tym celu, warto zajrzeć na stronę Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomani, gdzie możemy znaleźć przykłady objawów, które mogą wskazywać na odurzenie narkotykowe wśród dzieci i młodzieży.

[KBPN - Przykłady objawów odurzenia narkotykowego \(kliknij\)](#)

- ✓ 43,30% chłopców oraz 17,98% dziewczynek (43 chłopców, 17 dziewczynek), przyznaje, że doświadczyło kiedykolwiek **przemocy** ze strony innych osób. Rekomenduje się dostarczenie uczniom informacji, dotyczących tego, gdzie mogą szukać pomocy podczas, kiedy zostają ofiarą przemocy.
- ✓ Uczniowie, często w ankiecie wymieniają, że atrakcyjną formą działań profilaktycznych byłyby dla nich **zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą** (łącznie 46,00% badanych). Takie spotkania mają na celu uświadomienie dzieci i młodzieży o tym, jakie zachowania są aktem przemocy i jakie niosą za sobą konsekwencje psychiczne oraz fizyczne. Respondenci wskazywali również na **pogadanki z wychowawcą** (łącznie 83,13%), warto zatem zwrócić na ten fakt uwagę, i zaangażować wychowawców klas w prowadzenie lekcji profilaktycznych dla uczniów.
- ✓ Rekomenduje się skorzystanie z kwestionariusza **oceny ryzyka występowania przemocy** wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka. Powinno się go rozpowszechnić wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi.

[Kwestionariusz oceny ryzyka \(kliknij\)](#)

Najskuteczniejszą metodą walki z problemami społecznymi zdają się być rozmowy ze specjalistami oraz kampanie profilaktyczne, a także większa kontrola i egzekwowanie przestrzegania prawa.

Działania profilaktyczne na terenie gminy powinny mieć charakter długofalowy i wielostronny.

To, że jakiegoś problemu nie widać nie znaczy, że on nie istnieje - kluczową kwestią jest uwrażliwienie społeczeństwa oraz zwiększanie jego świadomości na temat wszystkich problemów społecznych.